

Հավելված N ____
Հայաստանի Հանրապետության
տարածքային կառավարման և
արտակարգ իրավիճակների նախարարի
«---» ----- 2016 թվականի N ----- հրամանի

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶԻ 2014-2017 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ
ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳՐԻ
ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ**

2016 ԹՎԱԿԱՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՊԼԱՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1.	<u>ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐԻ ՑԱՆԿ</u>	3
2.	<u>ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ</u>	4
3.	<u>ԱՂՔԱՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՂԹԱՀԱՐՄԱՆՆ ՈՒՂՂՎԱԾ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒՄԸ</u>	6
4.	<u>ՓՄՁ ԵՎ ՄԱՍՆԱՎՈՐ ՀԱՏՎԱԾԻ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ</u>	7
5.	<u>ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՈԼՈՐՏՆԵՐ</u>	9
5.1.	Կրթություն	9
5.2.	Մշակույթ, սպորտ և երիտասարդություն	11
5.3.	Առողջապահություն	13
5.4.	Սոցիալական պաշտպանություն, երեխաների իրավունքների պաշտպանություն	17
6.	<u>ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱ</u>	20
7.	<u>ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ</u>	22
8.	<u>ԲՆԱՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ</u>	25
9.	<u>ԶԲՈՍԱՇՐՋՈՒԹՅՈՒՆ</u>	27
10.	<u>ՔԱՂԱՔԱՇԻՆՈՒԹՅՈՒՆ</u>	30
11.	<u>ՄԱՐԶԱՅԻՆ ԵՎ ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐ</u>	31
12.	ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ, ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ ԵՎ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ	34
12.1.	Տարածքային կառավարում	34
12.2.	Տեղական ինքնակառավարում	35
12.3.	Քաղաքացիական հասարակություն	38
13.	ՀՀ ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶԻ ԴԻՎԵՍԻՖԻԿԱՑԻԱ	40
14.	ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԻՐԱՎԻՃԱԿՆԵՐԻՑ ԲՆԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՏԱՐԱԾՔՆԵՐԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ	41
15.	ՄՈՆԻՏՈՐԻՆԳԻ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ	42
17.	<u>ՀԱՎԵԼՎԱԾՆԵՐ (ՏՐԱՄԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԵՆՔ)</u>	

1. ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

ԱԱՌ	Ազգային անվտանգության ռազմավարություն
ԱԱՀՀՀ	Առավել աղքատ համայնքների համալիր հետազոտություն
ԱԽ	Աշխատանքային խումբ
ԱՄԳ	Աղքատության մասնակցային գնահատում
ԱՎԾ	Ազգային վիճակագրական ծառայություն
ԳԷՖ	Գլոբալ էկոլոգիական ֆոնդ
ԵՄ	Եվրամիություն
ԿԶԾ	Կայուն զարգացման ծրագիր
ՀՀ	Հայաստանի Հանրապետություն
ՀԿ	Հասարակական կազմակերպություն
ՄԱԿ	
ԶԾ	ՄԱԿ-ի զարգացման ծրագիր
ՄԺԾԾ	Միջին ժամկետ ծախսային ծրագիր
ՄԱՄՀ	Մարդկային աղքատության մոդիֆիկացված համաթիվ
ՄԱԿ	
ՀՊԾ	ՄԱԿ-ի համաշխարհային պարենի ծրագիր
ՄԶԱՀ	Մարդկային զարգացման ազգային հետազոտություն
ՄԶԳ	Միջազգային զարգացման գործակալություն
ՄԶՄԿ	Մարդկային զարգացման միջազգային կենտրոն
ՄՄՈՒՀ	Միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատություն ՀՀ Սյունիքի մարզի 2014-2017 թվականների սոցիալ-տնտեսական
ՄԶԾ	զարգացման ծրագիր
ՄՎ	Մոնիտորինգ և վերլուծություն
ՆԴՀ	Նախադպրոցական հաստատություն
ՍԾՏԳ	Սոցիալական ծառայության տեղական գրասենյակ
ՏԱՊ	2016 թվականի տարեկան աշխատանքային պլան
ՏԻՄ	Տեղական ինքնակառավարման մարմին
ՓՄՁ	Փոքր և միջին ձեռնարկություններ
ՓՄՁ	
ԶԱԿ	Փոքր և միջին ձեռնարկությունների զարգացման ազգային կենտրոն

2. ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2014 թվականի փետրվարի 6-ի N111-Ն որոշմամբ հաստատվեց Հայաստանի Հանրապետության Սյունիքի մարզի 2014-2017 թվականների սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագիրը: Որոշման 3-րդ կետով Հայաստանի Հանրապետության Սյունիքի մարզպետին հանձնարարվել է մինչև յուրաքանչյուր տարվա փետրվարի 10-ը մշակել ՄԶԾ տարեկան աշխատանքային պլանը և այն ներկայացնել Հայաստանի Հանրապետության փոխվարչապետ, Հայաստանի Հանրապետության տարածքային կառավարման նախարարին՝ հաստատման (1-ին ենթակետ), ինչպես նաև որոշմամբ հաստատված ծրագրի իրականացման ամբողջ ընթացքում ապահովել համայնքների, հասարակական կազմակերպությունների և անկախ փորձագետների ակտիվ մասնակցությունը (2-րդ ենթակետ):

Սույն տարեկան աշխատանքային պլանը կազմվել է ի կատարումն ՀՀ կառավարության 2014 թվականի փետրվարի 6-ի N111-Ն որոշման: Տարեկան աշխատանքային պլանի նպատակն է ապահովել տվյալ տարվա համար ՄԶԾ-ով նախատեսված միջոցառումների իրականացումը: ՏԱՊ-ն ամփոփում է պլանավորված միջոցառումները, արդյունքները և ֆինանսական ներդրումները:

Սույն տարեկան աշխատանքային պլանը կազմված է 2016 թվականի համար՝ Հայաստանի Հանրապետության 2016 թվականի հաստատված պետական բյուջեի և ՄԶԾ-ով նախատեսված միջոցառումների հիման վրա, ինչպես նաև հաշվի առնելով միջազգային և այլ կազմակերպությունների կողմից Սյունիքի մարզում 2016 թվականին նախատեսվող ներդրումային ծրագրերի վերաբերյալ մարզպետարանին տրամադրված տեղեկատվությունը:

ՏԱՊ-ի նպատակներն են.

- 1) Հնարավոր բոլոր ռեսուրսների համախմբումը ՄԶԾ-ով նախատեսվող 2015 թվականին իրականացվելիք միջոցառումների իրականացման համար
- 2) Նախատեսվող միջոցառումների շաղկապումը ՄԶԾ-ի արդյունքների հետ՝ «տրամաբանական հենքի» համակարգի օգնությամբ
- 3) Միջոցառումների իրականացման ցուցանիշների և արդյունքների ներառումը տրամաբանական հենքում
- 4) Հնարավորության դեպքում միջոցառումների իրականացման ժամկետների՝ ըստ եռամսյակների և դրանց իրականացման համար պատասխանատու կազմակերպությունների սահմանումը
- 5) Դեռևս ֆինանսական միջոցներով չապահովված միջոցառումների համար ֆինանսավորման ռազմավարությունների սահմանումը:

ՏԱՊ-ում ներկայացվում են 2016 թվականի այն միջոցառումները, որոնց իրականացման ընթացքին հետևելու է հիմնականում Սյունիքի մարզպետարանը, ինչպես նաև արձանագրվում են այն հիմքերը, որոնց վրա կառուցվելու են ՄԶԾ-ի իրականացման մոնիտորինգի աշխատանքները:

ՏԱՊ-ի բովանդակությունը կազմվել է համաձայն ՄԶԾ-ում տրված գլուխների: Նախատեսվող միջոցառումները ներկայացված են «17.Հավելվածներ (տրամաբանական հենք)» բաժնում արձանագրված 2016 թվականի տարեկան աշխատանքային պլանով նախատեսված միջոցառումների տրամաբանական հենքում:

ՏԱՊ-ն ըստ ոլորտների կազմել են ՀՀ Սյունիքի մարզպետի 2013թ. ապրիլի 10-ի N47-Ա որոշմամբ ստեղծված ոլորտային աշխատանքային յոթ խմբերը, իսկ ՏԱՊ-ի իրագործմանը հետևելու են Սյունիքի մարզային զարգացման հանձնաժողովը, մարզի զարգացման ծրագրի մոնիտորինգի և գնահատման աշխատանքային խումբը:

ՏԱՊ-ի իրագործման ընթացքում ակնկալվում է 2016 թվականի կտրվածքով ստանալ հետևյալ հիմնական արդյունքները.

- 1) Մարզի տնտեսության աճի տեմպերի արագացում և դրա հիման վրա շոշափելի արդյունքների արձանագրում
- 2) Բնակչության եկամուտների աճ և մարդկային աղքատության կրճատում
- 3) Բնակչության զբաղվածության աճ և գործազրկության մակարդակի նվազում
- 4) Արդյունաբերության զարգացում
- 5) Գյուղատնտեսական արտադրանքի իրացման ծավալների և ապրանքայնության մակարդակի բարձրացում
- 6) Մարզի բնապահպանական իրավիճակի բարելավում
- 7) Բնակչությանը տրամադրվող սոցիալական ծառայությունների որակի և մատչելիության աստիճանի էական բարձրացում
- 8) Մարզային և համայնքային ենթակառուցվածքների զարգացում
- 9) Տարածքային կառավարման արդյունավետության բարձրացում
- 10) Մարզպետարանի կարողությունների ուժեղացում
- 11) Կառավարման արդյունավետության բարձրացում՝ օպտիմալ ապակենտրոնացում
- 12) Տեղական ինքնակառավարման մարմինների հնարավորությունների և լիազորությունների հիմնավորված ընդարձակում
- 13) Հանրային կառավարման համակարգում հրապարակայնության, թափանցիկության և հաշվետվողականության սկզբունքների արմատավորում
- 14) Քաղաքացիական հասարակության մասնակցային գործընթացի ակտիվացում, մարզային և համայնքային գործընթացներին բնակչության իրազեկվածության աստիճանի բարձրացում
- 15) Տեղեկատվության ազատության աստիճանի բարձրացում:

3. ԱՂՔԱՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՂԹԱՀԱՐՄԱՆՆ ՈՒՂՂՎԱԾ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒՄԸ

ՄԶԾ-ում բավարար կերպով տրված է աղքատության գնահատումը Սյունիքի մարզում և նախանշված են դրա հաղթահարմանն ուղղված միջոցառումները:

2016 թվականին նույնպես բնակչության բարեկեցության աճը և աղքատության դեմ ուղղված պայքարը կմնան որպես ՀՀ կառավարության և երկրի քաղաքացիական հասարակության կարևորագույն և հրատապ խնդիրներ:

ՄԶԾ-ով նախատեսված քաղաքականությունների փաթեթն ընդհանուր առմամբ ներառում է մարզի մասշտաբով նախանշված գերակա ուղղություններ, որոնք հիմնականում վերաբերում են կայուն տնտեսական աճի ապահովմանը, հանրային կառավարման բարեփոխումներին, մարդկային զարգացման հիմնախնդիրներին, հանրության մասնակցության ու մոնիտորինգի մեխանիզմների ներդրմանը: ՄԶԾ-ը, հիմք ընդունելով ԿԶԾ-ի սկզբունքներն ու ռազմավարությունը, նպատակ է հետապնդում բացահայտել մարզում աղքատությունը պայմանավորող հիմնական գործոնները, մարզի սոցիալ-տնտեսական զարգացման խոչընդոտները և դրանց հիման վրա նախանշել աղքատության հաղթահարման ռազմավարությունն ու համապատասխան միջոցառումները: 2016 թվականին աղքատության խնդիրները Սյունիքի մարզում կշարունակեն որոշակի լուծումներ ստանալ:

ՀՀ Սյունիքի մարզի աղքատության գնահատման վերլուծությունից բխող եզրահանգումների հիման վրա 2016 թվականի համար նախանշվում են մարզի տնտեսության հետևյալ գերակա ոլորտները, որոնց առաջանցիկ զարգացումը էապես կնպաստի եկամտային և մարդկային աղքատության հաղթահարմանը.

- 1) ՓՄՁ և մասնավոր հատվածի զարգացում
- 2) Սոցիալական ոլորտի ծառայությունների մատչելիության և որակի բարձրացում
- 3) Արդյունաբերության և էներգետիկայի զարգացում
- 4) Գյուղատնտեսության զարգացում
- 5) Բնապահպանական խնդիրների արդյունավետ լուծում
- 6) Զբոսաշրջության զարգացում
- 7) Քաղաքաշինական ծրագրերի իրականացում
- 8) Մարզային և համայնքային ենթակառուցվածքների կառուցում, բարելավում
- 9) Տարածքային կառավարման և տեղական ինքակառավարման արդյունավետ մեխանիզմների կիրառում
- 10) Արտակարգ իրավիճակներից բնակչության և տարածքների արդյունավետ պաշտպանություն:

4. ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ, ՓՄՁ ԵՎ ՄԱՍՆԱՎՈՐ ՀԱՏՎԱԾԻ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ

ՀՀ Սյունիքի մարզում Արդյունաբերության և էներգետիկայի բնագավառում 2016 թվականին նախատեսվում է ստեղծել նոր ձեռնարկություններ՝ մարզի հիդրոէներգետիկ պոտենցիալի օգտագործմամբ, փոքր ՀԷԿ-եր կառուցելով և շահագործելով, հանքագործական արդյունաբերության զարգացմամբ, ինչպես նաև տեղական հումքի վերամշակման, սննդի արտադրության և մարզի թեթև արդյունաբերության (առկա պոտենցիալի օգտագործմամբ) ձեռնարկություններ վերաբացելով:

Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության, ինչպես նաև մասնավոր հատվածի զարգացումը մարզում աղքատության կրճատման և տնտեսական զարգացման ամենակարևոր ուղղություններից մեկն է: Այս կապակցությամբ մարզում 2016թ. իրականացվող աշխատանքներն ըստ առանձին ուղղությունների և աջակցության ծրագրերի հետևյալն է.

- 1) Աջակցություն մարզի ՓՄՁ պետական աջակցության տարեկան ծրագրերի իրականացմանը
- 2) Սկսնակ գործարարների ձեռներեցությանն աջակցություն
- 3) ՓՄՁ սուբյեկտների կողմից թողարկվող արտադրանքի (մատուցվող ծառայությունների) շուկաներ առաջնորդմանն աջակցություն
- 4) ՓՄՁ սուբյեկտներին գործարար տեղեկատվական և խորհրդատվական աջակցություն
- 5) Ուսուցողական աջակցության ծրագիր:

Այս նպատակներին հասնելու համար կարևորվում է ՓՄՁ ԶԱԿ-ի Սյունիքի մարզի ներկայացուցչությունների, մարզպետարանի, մարզի խորհրդի, մարզի տեղական ինքնակառավարման մարմինների անմիջական աջակցությունն ու մասնակցությունը գործընթացին:

Կարևոր է շեշտը դնել հատկապես ՓՄՁ աջակցության տարեկան պլանում գյուղական համայնքների շահառուների տեսակարար կշռի մեծացման վրա: Այս իմաստով առաջնային է մարզում ՓՄՁ ԶԱԿ ներկայացուցչությունների ավելացումը, որը խթան կհանդիսանա ՓՄՁ զարգացման համար:

Կարևորվում է նաև սկսնակ և գործող ՓՄՁ սուբյեկտներին օրենքներում կատարվող փոփոխությունների, արտաքին տնտեսական գործունեության իրականացման, հոսքագծերի և սարքավորումների ձեռքբերման, նորարարությունների և նոր տեխնոլոգիաների ներդրման, գործընկերների որոնման, ֆինանսական միջոցների ներգրավման և կառավարման, մտավոր սեփականության պաշտպանության, լիցենզավորման, ստանդարտացման, համապատասխանության հավաստման, գործարար և ներդրումային ծրագրերի մշակման, հաշվապահական հաշվառման, մաքսային ձևակերպումների ու հաշվետվությունների ներկայացման ուղղություններով անհրաժեշտ տեղեկատվական և խորհրդատվական աջակցության ցուցաբերումը:

Անհրաժեշտ է բարձրացնել գործարար ակտիվությունը մարզում բիզնես պլանավորման և կառավարման տարածաշրջանային հատուկ մոտեցումների կիրառման միջոցով՝ ներգրավելով այդ գործընթացներում ՏԻՄ-երին և համայնքների գործարար ներկայացուցիչներին:

Մարզի հիդրոէներգետիկ պոտենցիալի օգտագործմամբ 2016թ. նախատեսվում է ավարտել 3 փոքր ՀԷԿ-երի շինարարական աշխատանքները, որի համար կներդրվեն շուրջ 970.0 մլն դրամ գումարներ:

2016թ. մարզում միջազգային կազմակերպությունների, բանկերի և ՌԿԿ-ների միջոցներով նախատեսվում է իրականացնել 11.16 մլրդ դրամի վարկային ծրագրեր փոքր և միջին բիզնեսի և գյուղատնտեսության զարգացման նպատակով:

2016թ. մարզի հանքարդյունաբերական ձեռնարկությունների կողմից նախատեսվում է հանքարդյունաբերության զարգացման մեջ ներդնել շուրջ 5.9 մլրդ դրամ, որից՝ «ԱՊՄԿ» ՓԲԸ 1.9 մլրդ դրամ, «ԶՊՄԿ» ՓԲԸ 2,0 մլրդ դրամ, «Դանդի Փրիշս Մեթալս Կապան» ՓԲԸ 2 մլրդ դրամ:

«Վորլդ Վիժն Ինթերնեյշնլ» ՄԲԿ-ի կողմից մարզի տնտեսության զարգացման ոլորտում 2016թ. նախատեսվում է իրականացվել 12.4 մլն դրամի ծրագրեր:

Համեմատական

ՀՀ կառավարության 2014թ.փետրվարի 6-ի թիվ 111-Ն որոշմամբ հաստատված ՀՀ Սյունիքի մարզի 2014-2017 թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրի 2016թ. գնահատված կարիքների և տարեկան աշխատանքային պլանի

(հազ. դրամ)

Հ/Հ	Ոլորտը/Ֆինանսավորման աղբյուրը	2016թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄԶԾ-ի	2016թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջե	ՄԶԾ-ի և ՏԱՊ-ի տարբերությունը
1	2	3	4	5
1	Արդյունաբերություն, ՓՄՁ և մասնավոր հատված	0,0	18 460 100,0	18 460 100,0
1	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	0,0	0,0	0,0
	սեփական միջոցներ	0,0	0,0	0,0
	վարկային միջոցներ	0,0	0,0	0,0
2	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	0,0	11 180 628,0	11 180 628,0
3	Համայնքային բյուջե	0,0	0,0	0,0
4	Մասնավոր ներդրողներ	0,0	7 279 472,0	7 279 472,0
5	Այլ աղբյուրներ	0,0	0,0	0,0

5. ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՈԼՈՐՏՆԵՐ

5.1. Կրթություն

Ելնելով մարզում կրթության ոլորտի ներկա իրավիճակից՝ կրթության որակի և մատչելիության բարձրացումը դիտվում է որպես այս ոլորտի զարգացման գերակա նպատակ: Հատկապես ուշադրություն է դարձվել միջնակարգ կրթության համակարգում տեղի ունեցող բարեփոխումներին, որոնք ուղղված են լինելու դպրոցների ապակենտրոնացմանն ու ժողովրդավարացմանը, կառավարման մեխանիզմների կատարելագործմանն ու թափանցիկության ապահովմանը, միջազգայնորեն ընդունված չափանիշներին հասնելու համար ուսումնական գործընթացը տեղեկատվական տեխնոլոգիաներով հագեցմանը: 2016 թվականի ընթացքում կրթության ազգային ինստիտուտի միջոցով կազմակերպվելու են ուսուցիչների ատեստացիա, դպրոցի տնօրենների հավակնորդների հավաստագրման վերապատրաստման դասընթացներ: Շարունակվելու են աշխատանքները հատուկ կրթական և կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող երեխաներին հանրակրթական համակարգում ինտեգրելու ուղղությամբ: Հանրակրթական ոչ բոլոր դպրոցներում կան պայմաններ և հնարավորություններ հատուկ ուսուցման կարիք ունեցող երեխաներին ներառելու համար, որն էլ լուրջ խնդիր է մարզում աշխարհագրական տարածվածության պատճառով: 2016 թվականին նախատեսվում է մարզի ևս 2 դպրոց ընդգրկել ներառական ուսուցում իրականացնող դպրոցների ցանկում /Դավիթբեկի մ/դ, Կապանի N6 հիմնական դպրոցներ/:

2016 թվականին ՄԶԾ-ով առաջարկվում է շարունակել դպրոցների և նախադպրոցական ուսումնական հաստատությունների վերանորոգման, տեխնիկական վերազինման և գույքի թարմացման միջոցառումները, ուսուցիչների և դաստիարակների մասնագիտական կարողությունների բարձրացման, դպրոցների՝ որպես ինքնակառավարման մարմինների ուժեղացման, նախադպրոցական և մասնագիտական կրթության զարգացման, մարզում մարզամշակութային կյանքի ակտիվացմանն ուղղված ծրագիրը:

Համաշխարհային բանկի վարկային ծրագրի շրջանակներում կշարունակվեն ուսուցիչների վերապատրաստման աշխատանքները, մեկ կամ մեկից ավելի թեմատիկ ուղղվածությամբ:

ՀՀ Սյունիքի մարզի 2014-2017թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրով կրթության ոլորտում 2016թ. ՀՀ պետական բյուջեի միջոցներով նախատեսվել էր իրականացնել կրթական օբյեկտների կառուցում ծրագրով 10 դպրոցների կառուցում, գումարով՝ 780 մլն դրամ:

2016 թվականի պետական բյուջեով, մարզի կրթական ուսումնական հաստատությունների շենքերի նորոգման և վերազինման համար նախատեսվում է 244.4 մլն դրամ:

2016թ. ՏԱՊ-ով նախատեսվում են իրականացնել նաև ՄԶԾ-ով չնախատեսված միջոցառումներ միջազգային կազմակերպությունների և համայնքների կողմից:

Համայնքային բյուջեներով 2016թ. նախատեսվում է իրականացնել 28.8 մլն դրամի ներդրումներ:

Համեմատական

ՀՀ կառավարության 2014թ.փետրվարի 6-ի թիվ 111-Ն որոշմամբ հաստատված ՀՀ Սյունիքի մարզի 2014-2017 թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրի 2016թ. գնահատված կարիքների և տարեկան աշխատանքային պլանի

(հազ. դրամ)

Հ/Հ	Ոլորտը/Ֆինանսավորման աղբյուրը	2016թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄՁԾ-ի	2016թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջե	ՄՁԾ-ի և ՏԱՊ-ի տարբերությունը
1	2	3	4	5
2,1	Կրթություն	1 857 800,0	324 383,9	-1 533 416,1
1	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	1 857 800,0	244 397,8	-1 613 402,2
	սեփական միջոցներ	1 857 800,0	91 757,8	-1 766 042,2
	վարկային միջոցներ	0,0	152 640,0	152 640,0
	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	0,0	51 146,0	51 146,0
2	Համայնքային բյուջե	0,0	28 840,1	28 840,1
3	Մասնավոր ներդրողներ	0,0	0,0	0,0
4	Այլ աղբյուրներ	0,0	0,0	0,0

5.2. Մշակույթ, սպորտ և երիտասարդության հարցեր

2016 թվականին մշակույթի, սպորտի և երիտասարդության բնագավառում մարզպետարանի գործունեությունը կնպատակաուղղվի մարզում պետական մշակութային քաղաքականության իրականացմանը, մարզի մշակութային դերի բարձրացմանը, մշակութային ու հոգևոր ժառանգության պահպանմանը, ազգային արժեքների ու ավանդույթների վերականգմանն ու տարածմանը, պետական, ազգային ու այլ տոների, զանգվածային միջոցառումների կազմակերպմանը, թանգարանների, գրադարանների, մշակութային այլ օջախների նպատակային գործունեության ապահովմանը, կադրային քաղաքականության և մշակութային կրթության զարգացմանն ու առաջընթացին, հայ ընտանիքի բարոյական նորմերի պահպանմանը, մատաղ սերնդի հայեցի դաստիարակությանը, երիտասարդության շրջանում տարվող աշխատանքների աջակցմանն ու ակտիվացմանը:

Տարվա ընթացքում մարզի գյուղական և քաղաքային համայնքներում կկազմակերպվեն և կիրականացվեն ազգային, պետական տոներին նվիրված միջոցառումներ, հոբելյաններ, տարելիցներ, փառատոներ, ցուցահանդեսներ, տոնախմբություններ, գիտաժողովներ, համերգային և թատերական ծրագրեր, սպորտային մրցումներ, հուշամրցաշարեր, առաջնություններ:

Մարզային մշակութային միջոցառումների իրականացման նպատակով 2016թ. պետական բյուջեով նախատեսվում է 7,171 մլն դրամ գումար:

Ակնկալվում է նաև դոնոր կազմակերպությունների մասնակցությունը միջոցառումների իրականացման գործում:

Ակնկալվում է նաև այլ դոնորների մասնակցությունը միջոցառումների իրագործման գործում: Անհրաժեշտ աշխատանքներ կիրականացվեն մարզի մշակութային և սպորտային, պատմամշակութային հուշարժանների պահպանության, մշակութային կրթական հաստատությունների աշխատանքների կազմակերպման, մշակութային և մարզական կառույցների վերանորոգման և համապատասխան գույքով ապահովման ուղղությամբ:

2016թ. ՏԱՊ-ով նախատեսվում է իրականացնել նաև ՄԶԾ-ով չնախատեսված միջոցառումներ միջազգային կազմակերպությունների կողմից: 2016թ. ՏԱՊ-ով նախատեսվում է ավարտել Հայաստանի սոցիալական ներդրումների հիմնադրամի միջոցներով հիմնանորոգվող Կապանի արվեստի դպրոցը՝ 43.0 մլն դրամ գումարով, Գորիսի Ս. Խանզադյանի անվան տուն-թանգարանի վերանորոգում՝ 76.0 մլն դրամ, և «Իստեյտ Մենեջմենթ ընդ ադմինիսթրեյշն Քամփնի» ՓԲԸ միջոցներով՝ Տաթև վանական համալիրի եկեղեցական կառույցների վերականգնում՝ 650 մլն դրամ: ՀՀ պետական բյուջեով վերանորոգել ՀՀ Պատկերասրահի Սիսիանի /2 Խաչատրյանի անվան/ մասնաճյուղի վերանորոգում՝ 40.1 մլն դրամ:

Համայնքային բյուջեներով 2015թ. նախատեսվում է իրականացնել 19.1 մլն դրամի ներդրումներ:

Համեմատական

ՀՀ կառավարության 2014թ.փետրվարի 6-ի թիվ 111-Ն որոշմամբ հաստատված ՀՀ Սյունիքի մարզի 2014-2017 թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրի 2016թ. գնահատված կարիքների և տարեկան աշխատանքային պլանի

(հազ. դրամ)

Հ/Հ	Ոլորտը/Ֆինանսավորման աղբյուրը	2016թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄԶԾ-ի	2016թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջե	ՄԶԾ-ի և ՏԱՊ-ի տարբերությունը
1	2	3	4	5
2,2	Մշակույթ և սպորտ	1 300 120,0	869 392,8	-430 727,2
1	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	1 300 120,0	199 130,0	-1 100 990,0
	սեփական միջոցներ	1300120,0	103 930,0	-1 196 190,0
	վարկային միջոցներ	0,0	95 200,0	95 200,0
	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	0,0	0,0	0,0
2	Համայնքային բյուջե	0,0	19 062,8	19 062,8
3	Մասնավոր ներդրողներ	0,0	651 200,0	651 200,0
4	Այլ աղբյուրներ	0,0	0,0	0,0

5.3. Առողջապահություն

Կարևորելով առողջապահության ոլորտի դերը ՀՀ Սյունիքի մարզի սոցիալ-տնտեսական զարգացման մեջ, 2016 թվականին շարունակվելու են առողջապահական ծառայությունների մատչելիության և որակի համաչափ բարձրացմանն ուղղված աշխատանքները: Ինչպես նախորդ տարիներին, այնպես էլ 2016 թվականին, ծրագրային մակարդակով՝ հատուկ կարևորվելու են մոր և մանկան առողջության պահպանումը, գերակա են համարվելու ինչպես առողջության առաջնային պահպանման ոլորտը՝ մասնավորապես բնակչության շրջանում առողջության սկրինինգների լիարժեք իրականացումը, այնպես էլ հիվանդանոցային (նաև պատուղոգոսանատոմիական) և շտապ օգնության ծառայությունների արդիականացումը, վարակիչ հիվանդությունների կանխարգելման (իմունոկանխարգելում) խնդիրները, բնակչության հակահամաճարակային և սանիտարահիգիենիկ անվտանգությունն ապահովող միջոցառումները:

Առողջության առաջնային պահպանման ոլորտում առանձնակի ուշադրություն է դարձվելու ՀՀ Սյունիքի մարզի գյուղական բնակավայրերում բնակչությանը պետական պատվերի շրջանակներում մատուցվող որակյալ արտահիվանդանոցային բուժօգնության համաչափության ապահովման վրա, այն է. առողջության առաջնային պահպանման որակի ցուցանիշների(առողջության սկրինինգների, ինչպես նաև դիսպանսեր հսկողության տակ գտնվողների վարման ծավալների)ապահովումը, լաբորատոր-գործիքային և նեղ մասնագիտական բուժօգնության բարելավումը, որոնք հասանելի կլինեն բնակչության համար անգամ բուժակ-մանկաբարձական կետերի մակարդակում: ԱԱՊ ոլորտում

կարևորվելու է նաև զանգվածային ոչ վարակիչ հիվանդությունների վաղ բացահայտմանն ուղղված առողջության սկրինինգների իրականացման աշխատանքները: Միաժամանակ ուշադրություն պետք է դարձվի նաև դիսպանսերային բուժօգնություն ստացողների շրջանում հիվանդությունների բարդությունների կանխարգելման նպատակով իրականացվող սկրինինգների լիարժեք կատարմանը: Այս բնագավառում և նշված մակարդակում կարևորագույն նպատակներից է նաև սոցիալապես անապահով և հատուկ խմբերում ընդգրկված անձանց անվճար և արտոնյալ պայմաններով դեղերով սպասարկման գործընթացի որակի ապահովումը:

Այս նպատակներին հասնելու համար **առողջության առաջնային պահպանման ոլորտում** 2016 թվականի ընթացքում անհրաժեշտ է՝

1) բարձրացնել բոլոր տեսակի սկրինինգների մեջ առողջ բնակչության տեսակարար կշիռը և ապահովել դիսպանսերային հիվանդների բարդությունների կանխարգելմանն ուղղված անհրաժեշտ սկրինինգների ծավալները;

2) բարելավել մարզի ամբողջ տարածքում բուժականկաբարձական կետերի նյութատեխնիկական բազան, այն է՝ բուժականկաբարձական կետերի շենքային պայմանների բարելավում, հոսող ջրով ապահովում, սկրինինգների իրականացման համար ժամանակակից և անհրաժեշտ սարքավորումներով հագեցում;

3) իրականացնել առողջության առաջնային պահպանում իրականացնող բուժանձնակազմի շարունակական կրթում;

4) բարելավել ԱԱՊ ոլորտում համակարգի կառավարումը, այն է՝ նպաստել կատարողականի վրա հիմնված աշխատանքի խրախուսական վարձատրության ներդրման գործընթացին, ընտանեկան բժիշկների ստացած մասնագիտական գիտելիքների կիրառման համար անհրաժեշտ բարենպաստ պայմանների ապահովմանը և ընտանեկան բժշկության անկախ պրակտիկաների համար անհրաժեշտ նախապայմանների ապահովմանը, անկախ պրակտիկա հիմնող ընտանեկան բժշկներին աջակցության ցուցաբերմանը:

Ծրագրային մակարդակով, ինչպես նշվել է, 2016 թվականին շեշտը դրվելու է նույնպես մոր և մանկան առողջության պահպանման, հիվանդանոցային և շտապ օգնության ծառայությունների արդիականացման, ինչպես նաև վարակիչ հիվանդությունների կանխարգելման, բնակչության հակահամաճարակային և սանիտարահիգիենիկ անվտանգությունն ապահովող միջոցառումների վրա:

Մոր և մանկան առողջության պահպանման ուղղությամբ շեշտը դրվելու է մատուցվող ծառայությունների որակի բարձրացմանը ինչպես առաջնային օղակում, այնպես էլ երկրորդային մակարդակում: Նպատակին հասնելու համար 2016 թվականին նախատեսվում է՝

1) արտահիվանդանոցային օղակում ապահովել երեխաների առողջության սկրինինգներում ընդգրկվածության բարձր տոկոս, դիսպանսեր հսկողության տակ գտնվող երեխաների վարման ամբողջ ծավալը, կանանց մոտ օնկոլոգիական հիվանդությունների վաղ բացահայտման նպատակով սկրինինգների լայն կիրառումը:

2) Հիվանդանոցային բուժօգնության գծով շեշտը պետք է դրվի ՀՀ ԱՆ 2014 թվականի թիվ 37 Ա հրամանով ամրագրված հիվանդանոցային, այդ թվում նաև մանկական և մանկաբարձական բուժօգնության որակի ցուցանիշների բարձր մակարդակի ապահովմանը: Առանձնակի ուշադրություն պետք է դարձվի նոր

ծառայությունների (մանկական վերականգնողական) ներդրման գործընթացին: 2016 թվականին պետք է շարունակվեն այն աշխատանքները, որոնք ուղղված են մանկական, վաղ տարիքի երեխաների, ինչպես նաև պերինատալ մահացության ցուցանիշների նվազեցմանը

3) 2015 թվականին շարունակել բուժաշխատողների (ինչպես բժշկների, այնպես էլ միջին բուժաշխատողների) շարունակակն կրթումը, առանձնակի ուշադրություն դարձնելով այն օղակների վրա, որոնք կնպաստեն սկրինինգների լայն ներդրմանը:

4) շարունակել մոր և մանկան բուժօգնություն ցուցաբերող ծառայությունների տեխնիկական հագեցումը

5) 2016 թվականին նախատեսվում է իրականացնել նշված ոլորտում մատուցված ծառայությունների մշտադիտարկում՝ կոռուպցիոն ռիսկերը նվազեցնելու նպատակով

Շտապ օգնության ծառայության գծով ուշադրության կենտրոնում մնալու է ծառայության որակի բարձրացման և մատչելիության ու հասանելիության ապահովումը՝ հատկապես գյուղաբնակների համար: Այս նպատակին հասնելու համար 2016 թվականին անհրաժեշտ է

ա/ հագեցնել ՀՀ Սյունիքի մարզում գործող գյուղական ԱԱՊԿ-ները ժամանակակից սանիտարական տրանսպորտային միջոցներով

բ/ իրականացնել գյուղական ԱԱՊԿ-ի բժշկների և ԲՄԿ-ի բուժքույրերի կրթում՝ շտապ օգնության ծառայության հմտություններ ձեռք բերելու նպատակով

գ/ առաջարկել ԱՆ տեղադրել շտապ օգնության ծառայության գծով (ֆելդշերական կանչ) պետպատվեր՝ գյուղական ԱԱՊԿ-ի կազմում գործող բուժակմանկաբարձական կետերում:

դ/ԲԿ-երի շտապ օգնության ծառայությունները հանրապետության միասնական համակարգում ընդգրկելու նպատակով անհրաժեշտ է ծառայության ավտոպարկը ամբողջովին հագեցնել GPS-սարքերով:

Հիվանդանոցային և նեղ մասնագիտացված ծառայությունների գծով

2016 թվականին շեշտը նույնպես դրվելու է մատուցվող ծառայությունների որակի բարձրացմանը ինչպես նաև նոր, և մարզի բնակչությանը համար արդի և խիստ անհրաժեշտ ծառայությունների ներդրման գործընթացի վրա: Նախատեսվում է շարունակել նաև պաթոլոգոանատոմիական ծառայության արդիականացման գործընթացը: Նպատակին հասնելու համար 2016 թվականին նախատեսվում է՝

1) հիվանդանոցային բուժօգնության գծով ամբողջովին ներդնել ՀՀ ԱՆ 2014 թվականի թիվ 37 Ա հրամանով ամրագրված հիվանդանոցային բուժօգնության որակի ցուցանիշները և ապահովել վերջիններիս բարձր մակարդակը: Մարզում շարունակվում է մնալ արդի հերիաթիկ և պալիատիվ ծառայությունների անհրաժեշտության գնահատման և ներդրման գործընթացը:

2) շարունակել երկրորդային մակարդակում բժշկական ծառայություններ մատուցող մասնագետների շարունակական կրթումը, ինչպես նաև իրականացնել աշխատանքներ բժշկների հետբուհական մասնագիտացման գործընթացը նպատակային դարձնելու ուղղությամբ՝ այն իրականացնել մարզին անհրաժեշտ մասնագետներ պատրաստելու ուղղությամբ (անեստեզիոլոգ-ռեանիմատոլոգներ, շտապ օգնության բժիշկ, պատոլոգոանատոմ, ներզատաբան, մանկական նեղ մասնագետներ, ֆոֆիատր)

3) շարունակել հիվանդանոցային բուժօգնություն իրականացնող ընկերությունների նյութատեխնիկական բազայի բարելավումը, այն է իրականացնել Սիսիանի ԲԿ և Նյարդահոգեբուժական դիսպանսերի հիմնանորոգման աշխատանքներ, արդիականացնել պատոլոգոանատոմիական ծառայությունը (բոլոր բժշկական կենտրոնների նոր դիահերձարանի կառուցման կարիք ունեն);

4) ՀՀ Սյունիքի մարզպետի որոշմամբ ստեղծված որակի վերահսկման հանձնաժողովի գործառույթները տարածել նաև երկրորդային (հիվանդանոցային) օղակի վրա՝ կոռուպցիոն ռիսկերի նվազեցման նպատակով:

Առողջապահական համակարգի ֆինանսական սուղ միջոցների պատճառով անհրաժեշտ է ոլորտում իրականացնել **ֆինանսական միջոցների արդյունավետ և նպատակային կառավարում**: Այս նպատակին հասնելու համար անհրաժեշտ է իրականացնել մի **շարք հակակոռուպցիոն միջոցառումներ**.

1) պետական գնումների գործընթացը առողջապահության համակարգում իրականացնել հրապարակայնության և թափանցելիության պայմաններում

2) իրականացնել մատուցված ծառայությունների որակի մշտադիտարկում, գնահատում և արդյունքների լայն հրապարակում՝ գործընթացի մեջ ընդգրկելով քաղաքացիական հասարակության և հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներին

3) սահմանել հսկողություն սուբվենցիաներով ֆինանսավորվող համայնքներում իրականացված առողջապահական ծրագրերի նկատմամբ:

2016 թվականին առանձնակի ուշադրություն է դարձվելու մարզում հակահամաճարակային և **սանիտարահիգիենիկ միջոցառումների, վարակիչ հիվանդությունների ու թունավորումների կանխարգելման գործընթացի արդիականացման վրա**: Այս նպատակով անհրաժեշտ է.

- 1) իրականացնել իմունոկանխարգելման գործընթացի խթանում՝
 - ա/ ԱԱՊ օղակում իրականացնել իմունոկանխարգելման կաբինետների վերազինում
 - բ/ շարունակել իմունոկանխարգելման բնագավառում աշխատող անձնակազմի կրթման գործընթացը
 - գ/ իրականացնել իմունոկանխարգելման գործընթացի վերաբերյալ բնակչության լայն իրազեկում
- 2) բժշկական կենտրոնների հակահամաճարակային և սանիտարահիգիենիկ նորմերը ապահովելու նպատակով շարունակել բժիշկ հակահամաճարակաբանի ինստիտուտը ներդրման գործընթացը;
- 3) իրականացնել բնակավայրերում, հատկապես գյուղական, ջրամատակարարման համակարգերի ներքին ցանցի հրատապ վերանորոգում, ինչպես նաև խմելու ջրի վարակազերծման գործընթացի նկատմամբ մոնիտորինգային գործընթացի արդիականացում:

2016թ. պետության կողմից երաշխավորված անվճար բժշկական օգնության և սպասարկման շրջանակներում առողջապահական համակարգի ֆինանսավորման հաստատված ծավալը կկազմի մոտ 2.2 մլրդ դրամ, այդ թվում հիվանդանոցային բուժօգնության գծով՝ 1.0 մլրդ դրամ, արտահիվանդանոցային, բուժ. օգնության գծով՝ մոտ 1.2 մլրդ դրամ:

2016թ. ՏԱՊ-ում չեն ներառվել պետության կողմից երաշխավորված անվճար բժշկական օգնության և սպասարկման շրջանակներում առողջապահական համակարգի ֆինանսավորման գումարը՝ 1.83 մլրդ դրամ/առանց մոր և մանկան/ :

ՀՀ Սյունիքի մարզի 2014-2017թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրով առողջապահության ոլորտում 2016թ. առողջապահական օբյեկտների հիմնանորոգում և վերազինման նպատակով նախատեսվել էր ՀՀ պետական բյուջեի միջոցներով իրականացնել <<Սիսիանի ԲԿ>>ՓԲԸ վերանորոգման աշխատանքները:

2016թ. ՀՀ պետական բյուջեով կիրականացվի մոր և մանկան բժշկական ծառայության ծրագիր՝ 370.0 մլն դրամով:

2016 թվականին նախատեսվում է նաև իրականացնել մի շարք առողջապահական ծրագրեր 0-5 տարեկան երեխաների առողջության բարելավման նպատակով՝ <<Վորլդ Վիժն ինթերնեյշնլ>> ՄԲԿ միջազգային կազմակերպության կողմից 5.4 մլն դրամ գումարի ծրագրեր: Համայնքային բյուջեներով 2016թ. նախատեսվում է իրականացնել 3.25 մլն դրամի առողջապահության ոլորտի ներդրումներ: <<Հայկական ակնաբուժական նախագիծ>>ԲՀ կողմից կիրականացվի 5.3մլն.դրամի ծրագիր:

Համեմատական

ՀՀ կառավարության 2014թ.փետրվարի 6-ի թիվ 111-Ն որոշմամբ հաստատված ՀՀ Սյունիքի մարզի 2014-2017 թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրի 2016թ. գնահատված կարիքների և տարեկան աշխատանքային պլանի

(հազ. դրամ)

Հ/Հ	Ոլորտը/ֆինանսավորման աղբյուրը	2016թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄԶԾ-ի	2016թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջե	ՄԶԾ-ի և ՏԱՊ-ի տարբերությունը
1	2	3	4	5
2,3	Առողջապահություն	1 408 200,0	395 716,0	-1 012 484,0
1	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	1 108 200,0	370 000,0	-738 200,0
	սեփական միջոցներ	1108200,0	370 000,0	-738 200,0
	վարկային միջոցներ	0,0	0,0	0,0
2	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	300000,0	22 466,0	-277 534,0
3	Համայնքային բյուջե	0,0	3 250,0	3 250,0
4	Մասնավոր ներդրողներ	0,0	0,0	0,0
5	Այլ աղբյուրներ	0,0	0,0	0,0

5.4. Սոցիալական պաշտպանություն, երեխաների իրավունքների պաշտպանություն

2016թ. մարզում սոցիալական աջակցության հիմնական նպատակն է բավարարել կյանքի դժվարին իրավիճակում հայտնված անձի հիմնական պահանջմունքները, ինչպես նաև օժանդակել նրանց սոցիալական, ֆինանսական խնդիրների լուծմանը: Այն կարող է իրագործվել սոցիալական ծրագրերի վերաբերյալ բնակչության իրազեկման բարձրացման, սոցիալապես խոցելի խմբերին ուղղված սոցիալական աջակցության միջոցառումների ընդլայնման, այդ կապակցության սոցիալական ծառայություններ մատուցող պետական և ոչ պետական կառույցների համագործակցության, սոցիալական ծառայություններ մատուցող կադրերի շարունակական վերապատրաստման, սոցիալական ծառայության գործակալությունների նյութատեխնիկական բազայի բարելավման, ինչպես նաև սոցիալական ծառայությունների համակարգի կառավարման բարելավման միջոցով:

Մարզի գերակա խնդիրներից մեկը մնում է սոցիալապես անապահով խավի բնակարանային ապահովության խնդիրը: Անհրաժեշտ է աշխատանքներ իրականացնել մարզի տարածքում սոցիալական բնակարանային ֆոնդի ստեղծման և զարգացման ուղղությամբ, ինչը կխթանի սոցիալապես անապահով խավին բնակարանային ապահովության խնդրի լուծմանը:

Մարզի համար սոցիալական պաշտպանության բնագավառում կարևորվում է սոցիալապես խոցելի խմբերին ուղղված սոցիալական աջակցության ծառայությունների ընդլայնումը: Այդպիսի ծառայություններից են.

1. Ինտեգրված սոցիալական ծառայությունների տրամադրման միասնական համակարգի կառուցվածքագործառնության մոդելի շրջանակներում միասնական ընդունարանների ստեղծումը:
2. Բնակչության արդյունավետ զբաղվածության ապահովման համար պայմանների ստեղծումը և գործազուրկների մրցակցությունը բարձրացնելու նպատակով մասնագիտական ուսուցման ծրագրերի քանակի ավելացումը:
3. Հաշմանդամների տվյալների տեղեկատվական բանկի և հանրապետական ցանցի ստեղծումը
4. Հաշմանդամների համար շրջակա միջավայրի մատչելիության ապահովումը
5. Միայնակ տարեցների և հաշմանդամների տնային սպասարկման համակարգի ընդլայնումը և նոր տեխնոլոգիաների ներդրումը
6. Սոցիալապես անապահով և հատուկ խմբերում ընդգրկված անձանց բնակարանային պայմանների բարելավման խնդրի առաջնահերթ լուծում.
7. Մարզի սոցիալական ծառայության գործակալությունների նյութատեխնիկական պայմանների բարելավումը
8. ՀԿ-ների, ՏԻՄ-երի, ՍԾՏԳ-ների միջև տեղեկատվության փոխանակման, մարզի մակարդակով իրականացվող սոցիալական ծրագրերի համակարգման մեխանիզմների մշակումը և ներդրումը
9. Սոցիալական ծառայությունների բնագավառի մասնագետների շարունակական վերապատրաստումը
10. Դժվար իրավիճակում հայտնված երեխաներին ուղղված բազմաբնույթ ծառայությունների ապահովում:

Նշված միջոցառումների իրականացման համար ակնկալվում է պետության և դոնոր կազմակերպությունների աջակցությունը:

ՀՀ Սյունիքի մարզի սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրով սոցիալական ապահովության ոլորտում 2016թ. նախատեսվում է իրականացնել քաղաքային համայնքների մշակութային և սպորտային կենտրոններում թեք հարթակների կառուցում՝ 1.0 մլն դրամ, գործազուրկների մասնագիտական ուսուցման կազմակերպում՝ 20.0 մլն դրամ, աշխատավարձի փոխհատուցում գործատուին, խոցելի խմբերին աշխատանքի տեղավորման նպատակով՝ 18.0 մլն դրամ և Գորիսում առողջակրթական, վերականգնողական կենտրոնի ստեղծում 10.0 մլն դրամ գումարներով: Նշված ծրագրերից ՀՀ պետական բյուջեով նախատեսվում էր իրականացնել 38.0 մլն դրամի ծրագրեր, իսկ դոնորների միջոցներով՝ 10.0 մլն դրամի ծրագրեր:

2016թ. ՏԱՊ-ով նախատեսվում է իրականացնել նաև ՄԶԾ-ով չնախատեսված միջոցառումներ միջազգային կազմակերպությունների կողմից՝ 131.0 մլն դրամ:

Համեմատական

ՀՀ կառավարության 2014թ.փետրվարի 6-ի թիվ 111-Ն որոշմամբ հաստատված ՀՀ Սյունիքի մարզի 2014-2017 թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրի 2016թ. գնահատված կարիքների և տարեկան աշխատանքային պլանի

(հազ. դրամ)

Հ/Հ	Ոլորտը/Ֆինանսավորման աղբյուրը	2016թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄԶԾ-ի	2016թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջե	ՄԶԾ-ի և ՏԱՊ-ի տարբերությունը
1	2	3	4	5
2,4	Սոցիալական ապահովություն	530 200,0	169 000,0	-361 200,0
1	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	29 200,0	38 000,0	8 800,0
	սեփական միջոցներ	29200,0	38 000,0	8 800,0
	վարկային միջոցներ	0,0	0,0	0,0
2	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	500000,0	130 000,0	-370 000,0
3	Համայնքային բյուջե	1 000,0	0,0	-1 000,0
4	Մասնավոր ներդրողներ	0,0	0,0	0,0
5	Այլ աղբյուրներ	0,0	1 000,0	1 000,0

6. ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

2016 թվականին ՄԶԾ նպատակներից է Սյունիքի մարզում գյուղատնտեսության գործունեության համար անհրաժեշտ ենթակառուցվածքների ձևավորման ու կատարելագործման միջոցով ավելացնել բուսաբուծական և անասնաբուծական մթերքների ծավալները, բարձրացնել արտադրության արդյունավետությունը, լուծել իրացման հիմնախնդիրները, որի արդյունքում կավելանան գյուղացիական տնտեսությունների եկամուտները և կկրճատվի աղքատությունը գյուղական բնակավայրերում:

Այս բնագավառում ներդրումներ են նախատեսված ՀՀ պետական բյուջեով, համայնքային բյուջեներով, ինչպես նաև միջազգային և այլ դոնոր կազմակերպությունների միջոցներով: 2016թ. միջոցառումները հիմնականում կուղղվեն տոհմային տնտեսությունների և հացահատիկային մշակաբույսերի սերմարտադրության զարգացման, ֆերմերային տնտեսություններին կերարտադրության, արհեստական սերմնավորման, կաթնարտադրության խթանման բնագավառներում, անասնապահության զարգացման և այլ ծրագրերում աջակցելու գործընթացներին:

2016թ. կշարունակվի ոռոգման սեզոնում գոյություն ունեցող համակարգերի և ոռոգման կարիքների գույքագրումը և համակարգումը, էներգակիրների ծախսերի կրճատումը, համայնքներում ոռոգելի և խմելու ջրի վերաբերյալ առկա խնդիրների ուսումնասիրումը և դրանց լուծման միջոցառումների ժամանակացույցի կազմումը:

Կձեռնարկվեն միջոցառումներ իրացման շուկայի մատչելիության և արտադրողի պաշտպանվածության ապահովման ուղղությամբ: Ֆերմերների համար ներկայումս հրատապ է գյուղմթերքի մեծածախ շուկաների ձևավորումը: Այսօր ֆերմերներն իրենց արտադրանքն իրացնում են տարերայնորեն, պատահական վայրերում: Այս առումով կարևորվում է ժամանակակից պահանջներին համապատասխան Մեղրիի մեծածախ շուկայի ձևավորումը, որի ստեղծման գործընթացի համար 2016թ. կշարունակվեն իրականացվել մասնագիտական ուսումնասիրություններ ու վերլուծություններ:

Կուսումնասիրվի նաև մարզի տարածաշրջաններում գյուղատնտեսական ծրագրերի աջակցության գրասենյակների ստեղծման հարցը:

Աշխատանքներ կտարվեն գյուղատնտեսության ոլորտում ֆինանսական միջոցների և ներդրումների ավելացումն ապահովելու ուղղությամբ:

Շվեյցարիայի Զարգացման և Համագործակցության Գործակալության կողմից Գորիսի և Սիսիանի տարածաշրջանների համայնքներում կշարունակվի իրականացվել անասնապահության զարգացման ծրագիրը: 2016թ. ներդրումների ծավալը՝ նախատեսվում է 243,0 մլն դրամ:

Շվեյցարիայի զարգացման և համագործակցության գործակալության ֆինանսավորմամբ, <<Շեն>> ԲՀԿ-ի միջոցով 2010թ. հաստատվել և 2016թ. կշարունակվի իրականացվել <<Շուկաներ Մեղրիի համար>> ծրագիրը: 2016թ. ներդրումների չափը կկազմի շուրջ 65,5 մլն.դրամ:

2016թ կշարունակվեն ֆերմերային տնտեսություններին մատուցվող խորհրդատվական ծառայությունների ընդլայնումը, դրանց մատչելիության բարձրացումը և առավել նպատակային ու հասցեավորված օգտագործումը: ՄԶԾ ռազմավարությունն այս ուղղությամբ ենթադրում է հետևյալ կարևոր միջոցառումների իրականացումը.

1) գյուղմթերքների արտադրության և վերամշակման առաջավոր տեխնոլոգիաների վերաբերյալ ուսուցողական-խորհրդատվական դասընթացների կազմակերպում

2) տնտեսավարման արդյունավետ ձևերի, մասնավորապես կոոպերացիայի տարբեր ձևերի վերաբերյալ սեմինարների անցկացում

- 1) խորհրդատվության տրամադրում ֆերմերներին՝ նոր ներդրվող թունաքիմիկատների, պարարտանյութերի օգտագործման կանոնների վերաբերյալ
- 2) գյուղատնտեսությանը վերաբերվող մասնագիտական աշխատանքների մասին տեղեկատվական թերթիկների, բուկլետների մշակում:

Աշխատանքներ կտարվեն նաև մարզի բոլոր տարածաշրջաններում հողային ռեսուրսների նպատակային օգտագործման ապահովման ուղղությամբ: 2016թ. կշարունակվի համայնքներում տարբեր պատճառներով չօգտագործվող գյուղատնտեսական նշանակության հողերի գույքագրման աշխատանքները, կմշակվեն մեխանիզմներ՝ շրջանառությունից դուրս մնացած հողերի նպատակային օգտագործումն ապահովելու ուղղությամբ:

ՀՀ Սյունիքի մարզի 2014-2017թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրով գյուղատնտեսության ոլորտում 2016թ. նախատեսվել էր իրականացնել 4343.4 մլն դրամի ծրագրերը, այդ թվում ՀՀ պետական բյուջեի միջոցներով՝ 2957.0 մլն դրամի ծրագրեր և դոնորների միջոցներով և այլ աղբյուրներով՝ 1386.4 մլն դրամի ծրագրեր: Նշված ծրագրերից ՀՀ պետական բյուջեով հաստատվել և 2016թ. ՏԱՊ-ում ներառվել են 1078.8 մլն դրամի ծրագրեր /Մեղրու ինքնահոս ոռոգման համակարգի կառուցումը/, իսկ միջազգային կազմակերպությունների և դոնորների միջոցներով՝ 2.75 դրամի ծրագրեր:

Համայնքային բյուջեներով 2016թ. նախատեսվում է իրականացնել 34.1 մլն դրամի ներդրումներ:

Համեմատական

ՀՀ կառավարության 2014թ.փետրվարի 6-ի թիվ 111-Ն որոշմամբ հաստատված ՀՀ Սյունիքի մարզի 2014-2017 թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրի 2016թ. գնահատված կարիքների և տարեկան աշխատանքային պլանի

(հազ. դրամ)

Հ/Հ	Ոլորտը/Ֆինանսավորման աղբյուրը	2016թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄԶԾ-ի	2016թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջե	ՄԶԾ-ի և ՏԱՊ-ի տարբերությունը
1	2	3	4	5
3	Գյուղատնտեսություն	4 343 447,0	1 115 719,1	-3 227 727,9
1	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	2 957 000,0	1 078 836,3	-1 878 163,7
	սեփական միջոցներ	2957000,0	715 800,0	-2 241 200,0
	վարկային միջոցներ	0,0	363 036,3	363 036,3
2	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	1 386 447,0	0,0	-1 386 447,0
3	Համայնքային բյուջե	0,0	34 132,8	34 132,8
4	Մասնավոր ներդրողներ	0,0	0,0	0,0
5	Այլ աղբյուրներ	0,0	2 750,0	2 750,0

7. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանի Հանրապետության շրջակա միջավայրի և բնական ռեսուրսների պահպանության և կառավարման խնդիրները մեծ չափով առկա են նաև Սյունիքի մարզում: Դրանք են՝ անտառային ռեսուրսների արդյունավետ կառավարումը, կենցաղային աղբի հեռացման և արդյունաբերական վտանգավոր թափոնների կառավարման խնդիրները, ջրային ռեսուրսների արդյունավետ կառավարումը, օգտագործումը, հողերի դեգրադացիայի կանխումը, անապատացմանը նպաստող անտրոպոգեն գործոնների նվազեցումը, մարգագետինների բարելավումը և արդյունավետ օգտագործումը:

Բնապահպանության ոլորտում 2016 թվականին կշարունակվի օրենսդրությամբ ՀՀ Սյունիքի մարզպետին, մարզի համայնքների տեղական ինքնակառավարման մարմիններին և ոլորտի հանրապետական գործադիր ու այլ մարմինների տարածքային ստորաբաժանումներին վերապահված լիազորությունների կատարումը:

Սյունիքի մարզպետարանի կողմից կապահովվի՝

- 1) մասնակցություն բնության և շրջակա միջավայրի պահպանության պետական ծրագրերի մշակմանը և իր լիազորությունների շրջանակներում մարզի տարածքում դրանց իրականացումը
- 2) մարզի տարածքում բնապահպանական օրենսդրության կատարման վերահսկումը և խախտման փաստերի վերաբերյալ համապատասխան մարմիններին տեղեկացումը
- 3) աջակցություն արգելոցների, արգելավայրերի, հատուկ պահպանվող գոտիների պահպանությանը և օգտագործմանը, որսագողության, ապօրինի ձկնորսության, ծառահատումների դեմ կազմակերպվող միջոցառումների իրականացմանը
- 4) համագործակցություն բնապահպանական խնդիրներ իրականացնող հասարակական կազմակերպությունների, ինչպես նաև քաղաքացիների հետ
- 5) մարզի վարչական տարածքում անտառային հրդեհների մարման աշխատանքներին մասնագիտացված ծառայություններին, անտառօգտագործողներին եւ բնակչության ներգրավումը:

2016 թվականին կշարունակվի Սյունիքի մարզում բնապահպանական իրավիճակի կառավարումը առկա օրենսդրական և ինստիտուցիոնալ համակարգերի միջոցով:

Հայաստանի հետ Գերմանական Ֆինանսական Համագործակցության շրջանակներում Գերմանական KFW բանկի, ՀՀ բնապահպանության նախարարության հետ կնքված համաձայնագրի համաձայն 2010թ. հոկտեմբերի 11-ից մեկնարկել է Շիկահողի կենսոլորտային արգելոցի և շրջակա համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագիրը: 2013-2018թթ. ծրագիրը կիրականացվի շուրջ 8.25 մլն եվրո ընդհանուր գումարով:

ՀՀ 2016 թվականի պետական բյուջեի միջոցներով կշարունակվի <<Ձանգեզուր>> կենսոլորտային համալիրի պահպանության, գիտական ուսումնասիրությունների, անտառտնտեսական աշխատանքների կատարման ֆինանսավորումը և այլն:

Ոլորտում կկատարվեն նաև հետևյալ աշխատանքները.

- 1) Կշարունակվեն ուսումնասիրությունները մարզի արդյունաբերա-բնապահպանական համալիր ծրագրի ընդունման և իրականացման վերաբերյալ

- 2) Կշարունակվի բնօգտագործման և բնապահպանական վճարների գանձումը, այդ ոլորտում վճարման նոր համակարգի կիրառման հնարավորության ուսումնասիրությունը
- 3) Պոչամբարների և տարբեր պատճառներով լքված և չշահագործվող հանքավայրերի էկոլոգիական իրավիճակի բարելավմանը նպատակաուղղված ռեկուլտիվացիայի ծրագրերի իրականացման խնդիրների ուսումնասիրությունը
- 4) Բնապահպանական հիմնախնդիրների լուծման մեջ համայնքների մասնակցության ուժեղացումը, դրանց լուծման ուղիների վերաբերյալ տեղական ինքնակառավարման մարմինների իրազեկության բարձրացումը: Մասնավորապես կարևորելով զբոսաշրջության ոլորտի զարգացումը ընդհանուր տնտեսական զարգացման մեջ, անհրաժեշտ է աջակցել համայնքների նախաձեռնություններին՝ էկոտուրիզմի զարգացման և համապատասխան ենթակառուցվածքների ստեղծման նպատակով
- 5) Էկոլոգիական կրթության մեջ մարզի կրթական հիմնարկների, հանրակրթական դպրոցների, մարզի բնապահպանական ինստիտուցիոնալ համակարգի ներառումը:
- 6) Բնապահպանական խնդիրների լուծմանը նպաստող մարզի գազամատակարարման ցանցի որոշակի ընդլայնումը
- 7) Հողերի որակի և բերրիության չափորոշիչների մշակումը. որակյալ մոնիթորինգի, հողօգտագործման նորմավորման, հաշվառման և վերահսկողության համակարգի ձևավորումը:
- 8) Արոտավայրերի և խոտհարքերի ռացիոնալ կառավարման մեխանիզմների մշակումը:
- 9) Բնապահպանական որոշումների կայացման գործում հասարակության մասնակցության ընդլայնումը
- 10) Համայնքային անտառկառավարման կիրառման հնարավորության ուսումնասիրումը մարզի անտառամերձ համայնքներում և դրան ուղղված քայլերի ձեռնարկումը
- 11) Մարզի տարածաշրջաններում որսահանդակների ստեղծմանն ուղղված քայլերի ձեռնարկումը
- 12) Քաղաքային համայնքներում կեղտաջրերի մաքրման կայանների վերակառուցման հնարավորության ուսումնասիրությունը և համապատասխան քայլերի ձեռնարկումը
- 13) Կենցաղային կոշտ թափոնների կենտրոնացված աղբավայրերի կառավարման պլանների և վերամշակման համար բիզնես ծրագրերի մշակումը:

ՀՀ Սյունիքի մարզի 2014-2017թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրով բնապահպանության ոլորտում 2016թ. ՀՀ պետական բյուջեի միջոցներով նախատեսվել էր իրականացնել **136.2** մլն դրամի ծրագրեր: Նշված ծրագրերի դիմաց ՀՀ պետական բյուջեով հաստատվել և 2016թ. ՏԱՊ-ում ներառվել են **155.8** մլն դրամի ծրագրեր:

2016թ. ՏԱՊ-ով նախատեսվում է իրականացնել նաև ՄԶԾ-ով չնախատեսված միջոցառումներ միջազգային կազմակերպությունների կողմից: Մասնավորապես Վայրի բնության համաշխարհային հիմնադրամի, ԵԱՀԿ Սյունիքի մարզային մասնաճյուղի և համայնքային ներդրումների հաշվին 37.7 մլն դրամ գումարով նախատեսվում է իրականացնել բնապահպանական ծրագրեր:

Համայնքային բյուջեներով 2016թ. նախատեսվում է իրականացնել 19.7 մլն դրամի ներդրումներ:

Համեմատական

ՀՀ կառավարության 2014թ.փետրվարի 6-ի թիվ 111-Ն որոշմամբ հաստատված ՀՀ Սյունիքի մարզի 2014-2017 թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրի 2016թ. գնահատված կարիքների և տարեկան աշխատանքային պլանի

(հազ. դրամ)

Հ/Հ	Ոլորտը/Ֆինանսավորման աղբյուրը	2016թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄԶԾ-ի	2016թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջե	ՄԶԾ-ի և ՏԱՊ-ի տարբերությունը
1	2	3	4	5
4	Բնապահպանություն	1 101 500,0	213 230,8	-888 269,2
1	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	136 200,0	155 827,9	19 627,9
	սեփական միջոցներ	136200,0	155 827,9	19 627,9
	վարկային միջոցներ	0,0	0,0	0,0
2	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	965300,0	37 732,0	-927 568,0
3	Համայնքային բյուջե	0,0	19 670,9	19 670,9
4	Մասնավոր ներդրողներ	0,0	0,0	0,0
5	Այլ աղբյուրներ	0,0	0,0	0,0

8. ԶԲՈՍԱՇՐՋՈՒԹՅՈՒՆ

Շնորհիվ Հայաստանի Հանրապետությունում վարվող պետական քաղաքականության, զբոսաշրջության բնագավառում վերջին տարիներին արձանագրվել է քանակական և որակական աճ: Զգալիորեն զարգացել են ենթակառուցվածքները՝ ճանապարհները, նոր միջազգային չափանիշներին համապատասխանող օդանավակայանը, հյուրանոցային տնտեսությունը, սննդի ու զվարճանքի օբյեկտները, բարձրացել է մատուցվող ծառայությունների որակը: Զբոսաշրջությունը երկրում արձանագրել է այցելուների թվի կայուն և դինամիկ աճ:

Սյունիքի մարզում 2010 թվականին արձանագրվեց բնագավառի առաջին լուրջ ձեռքբերումը՝ Տաթևի ճոպանուղին, որը բեկումնային կերպով արդեն սկսել է փոխել մարզի զբոսաշրջային նկարագիրը: 2010 թվականին իրականացվեց «Տաթևի վերածնունդ» նախագծի առաջին փուլը, որը նշանավորվեց աշխարհի ամենաերկար հետադարձ ճոպանուղու կառուցմամբ: Մեկնարկեց նաև վանական համալիրի վերակառուցումը, մասնավորապես, վերականգնվեց հնամենի ձիթարանը:

«Տաթևեր» ճոպանուղու կառուցումից և շահագործումից հետո զբոսաշրջիկների այցելությունը Սյունիքի մարզ զգալիորեն ավելացավ: Մասնավորապես՝ եթե մինչև Տաթևի ճոպանուղու կառուցումը Տաթև էր այցելում տարեկան մոտ 10-20 հազար մարդ, ապա ճոպանուղու շահագործումից հետո այստեղ է գալիս տարեկան մոտ 70 հազար մարդ: Իրավասու պաշտոնատար մարմինների հավաստմամբ՝ 300-900 զբոսաշրջիկ է օրական այցելում Որոտանի կիրճ և Տաթևի ճոպանուղի: «Տաթևեր» ճոպանուղին 2014 թվականի հուլիսին ընդունեց 250-հազարերորդ ուղևորին: Հարյուր հիսուն հազարերորդ ուղևորը գրանցվել էր 2013 թվականի հուլիսին: «Տաթևի դարպասներ» զբոսաշրջային գոտի այցելող զբոսաշրջիկների թիվը տարեկան ավելանում է 10-14 տոկոսով, այցելուների 65 տոկոսը ՀՀ բնակիչներ են, 35 տոկոսը՝ արտասահմանցի զբոսաշրջիկներ:

Սյունիքում սկսում են աճել նաև «հացուկաց» տեսակի կացարանները, որոնց կեցության արժեքը կազմում է շուրջ 20-30 դոլար, ներառյալ՝ նախաճաշը: Զբոսաշրջության բուռն շրջանում (ապրիլից հոկտեմբեր ներառյալ) որոշ հյուրանոցներում գները կարող են 10-15%-ով բարձր լինել, քան ձմռանը: Փաստորեն զբոսաշրջությունը Սյունիքում սկսել է զարգանալ, որի շնորհիվ կլուծվեն մի շարք սոցիալական հիմնախնդիրներ (աշխատատեղերի ստեղծում, կենսամակարդակի բարձրացում, շուկայի ընդլայնում և այլն):

Վերոնշյալ ծրագրի իրականացման համատեքստում ավելի արդիական է դառնում Սյունիքի մարզում զբոսաշրջության զարգացման համալիր ծրագրի մշակումը, որն իր մեջ կընդգրկի առկա ներուժի ամբողջական ուսումնասիրությունը, իրավիճակի գնահատականը և զարգացման ուղղությունների նախանշումը: Արդյունավետ գործելու դեպքում մարզի տնտեսության մեջ զբոսաշրջության մասնաբաժինը կհասնի ցանկալի արդյունքի և այն կարող է առաջնային տեղ զբաղեցնել լեռնահանքային արդյունաբերության, էներգետիկայի և գյուղատնտեսության կողքին:

2016 թվականին նույնպես կընթանան այս ծրագրի մշակման համար անհրաժեշտ տվյալների հավաքագրման, մարզի զբոսաշրջային տնտեսության գույքագրման և տվյալների բազայի ստեղծման աշխատանքներ:

2016 թվականին ոլորտում կիրականացվեն նաև հետևյալ աշխատանքները.

1) Շարունակել ակտիվ և արդյունավետ մարքեթինգային քաղաքականության իրականացման միջոցով ՀՀ Սյունիքի մարզի որպես զբոսաշրջության համար բարենպաստ և գրավիչ երկրամասի նկարագրի ձևավորմանն ուղղված միջոցառումները:

2) Սփյուռքի հետ կապերի համատեքստում, արտասահմանում գտնվող հայության շրջաններում Սյունիքի զբոսաշրջային գրավչության բարձրացմանն ուղղությամբ տարվող աշխատանքների իրականացումը

3) Համայնքահեն Տուրիզմի զարգացման խթանումը

4) Համագործակցությունը ՓՄՁ զարգացմանն աջակցող կազմակերպությունների միջև:

Ծրագրի իրականացումը հնարավորություն կընձեռի վեր հանել ՓՄՁ զարգացման այլ կարիքներ, որոնք կհոգան ՓՄՁ զարգացման ազգային կենտրոնը և այլ դոնոր կազմակերպություններ՝ նման կլաստերների ստեղծման և զարգացման հետագա ընթացքում:

2016թ. ՏԱՊ-ով նախատեսվում է իրականացնել նաև ՄԶԾ-ով չնախատեսված միջոցառումներ միջազգային կազմակերպությունների կողմից: Մասնավորապես <<Իստեյտ մենեջմենթ ընդ Ադմինիստրեյշն քամփնի>> ՓԲ ընկերության կողմից նախատեսվում է 245.0 մլն դրամ գումարով ներդրումներ:

Համեմատական

ՀՀ կառավարության 2014թ.փետրվարի 6-ի թիվ 111-Ն որոշմամբ հաստատված ՀՀ Սյունիքի մարզի 2014-2017 թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրի 2016թ. գնահատված կարիքների և տարեկան աշխատանքային պլանի

(հազ. դրամ)

Հ/Հ	Ոլորտը/ֆինանսավորման աղբյուրը	2016թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄԶԾ-ի	2016թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջե	ՄԶԾ-ի և ՏԱՊ-ի տարբերությունը
1	2	3	4	5
5	Զբոսաշրջություն	219 000,0	245 000,0	26 000,0
1	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	0,0	0,0	0,0
	սեփական միջոցներ	0,0	0,0	0,0
	վարկային միջոցներ	0,0	0,0	0,0
2	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	219000,0	0,0	-219 000,0
3	Համայնքային բյուջե	0,0	0,0	0,0
4	Մասնավոր ներդրողներ	0,0	245 000,0	245 000,0
5	Այլ աղբյուրներ	0,0	0,0	0,0

9. ՔԱՂԱՔԱՇԻՆՈՒԹՅՈՒՆ

2016 թվականին քաղաքաշինության բնագավառի հիմնախնդիրները կապված են մարզի և բնակավայրերի քաղաքաշինական հանրակրթական դպրոցների շինարարության և հիմնանորոգման, մշակութային, մարզական օբյեկտների և բնակֆոնդի հիմնանորոգման, բարեկարգման, քաղաքային համայնքներում բազմաբնակարան շենքերի կառավարման գործի բարելավման ու քաղաքաշինական այլ խնդիրների հետ:

Բնակարանաշինություն և քաղաքաշինական այլ խնդիրներ: Մարդկային աղքատության հետ առնչվող հիմնախնդիրների վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ Սյունիքի մարզի մարդկային աղքատության հաղթահարման գերակայություններն առնչվում են նաև բնակչության բնակարանային ապահովման հետ, սակայն 2016թ պետական բյուջեով բնակարանաշինության համար գումար չի հատկացվել:

Կշարունակվեն զոհված /մահացած/ և հաշմանդամ դարձած զինծառայողների /ազատամարտիկների/ ընտանիքների բնակարանային պայմանների բարելավման ուղղությամբ տարվող աշխատանքները:

Համեմատական

ՀՀ կառավարության 2014թ.փետրվարի 6-ի թիվ 111-Ն որոշմամբ հաստատված ՀՀ Սյունիքի մարզի 2014-2017 թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրի 2016թ. գնահատված կարիքների և տարեկան աշխատանքային պլանի

(հազ. դրամ)

Հ/Հ	Ոլորտը/ֆինանսավորման աղբյուրը	2016թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄԶԾ-ի	2016թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջե	ՄԶԾ-ի և ՏԱՊ-ի տարբերությունը
1	2	3	4	5
6	Քաղաքաշինություն	1 006 400,0	0,0	-1 006 400,0
1	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	1 006 400,0	0,0	-1 006 400,0
	սեփական միջոցներ	1006400,0	0,0	-1 006 400,0
	վարկային միջոցներ	0,0	0,0	0,0
2	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	0,0	0,0	0,0
3	Համայնքային բյուջե	0,0	0,0	0,0
4	Մասնավոր ներդրողներ	0,0	0,0	0,0
5	Այլ աղբյուրներ	0,0	0,0	0,0

10. ՄԱՐԶԱՅԻՆ ԵՎ ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐ

Ճանապարհաշինություն: ՀՀ Սյունիքի մարզի 2014-2017թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրով ճանապարհաշինության ոլորտում 2016թ. նախատեսվել էր ՀՀ պետական բյուջեի միջոցներով իրականացնել 4061.0 մլն դրամի ծրագրեր: Նշված ծրագրերից ՀՀ պետական բյուջեով հաստատվել և 2016թ. ՏԱՊ-ում ներառվել են 1174.0 մլն դրամի ծրագրեր:

Համեմատական

ՀՀ կառավարության 2014թ.փետրվարի 6-ի թիվ 111-Ն որոշմամբ հաստատված ՀՀ Սյունիքի մարզի 2014-2017 թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրի 2016թ. գնահատված կարիքների և տարեկան աշխատանքային պլանի

(հազ. դրամ)

	Ոլորտը/ֆինանսավորման աղբյուրը	2016թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄԶԾ-ի	2016թ. ՏԱՊ-ով նախատեսվող ծրագրերը	ՄԶԾ-ի և ՏԱՊ-ի տարբերությունը
1	2	3	4	5
7,1	Ճանապարհաշինություն	4 061 000,0	1 174 000,0	-2 887 000,0
1	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	4 061 000,0	1 174 000,0	-2 887 000,0
	սեփական միջոցներ	4061000,0	1 174 000,0	-2 887 000,0
	վարկային միջոցներ	0,0	0,0	0,0
2	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	0,0	0,0	0,0
3	Համայնքային բյուջե	0,0	0,0	0,0
4	Մասնավոր ներդրողներ	0,0	0,0	0,0
5	Այլ աղբյուրներ	0,0	0,0	0,0

Ջրամատակարարում: ՀՀ Սյունիքի մարզի 2014-2017թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրով ջրամատակարարման ոլորտում 2016թ. նախատեսվել էր միջազգային դոնոր և այլ կազմակերպությունների միջոցներով իրականացնել 1088.0 մլն. դրամի ծրագրեր: Նշված ծրագրերից 2016թ. ՏԱՊ-ով Ասիական զարգացման բանկի վարկային ծրագրով կիրականացվեն 830.9 մլն. դրամի աշխատանքներ Կապան քաղաքը սնող արտաքին ջրագծում և ջրամատակարարման ներհամայնքային ցանցերում: 2016 թվականին աշխատանքներ կտարվեն մարզի հատկապես գյուղական համայնքների ջրամատակարարման ցանցերի հիմնանորոգման աշխատանքների ուղղությամբ ՀՀ ԿԱ „ԳՏՏԶ ԾԻԳ., ՊՀ կողմից նավթ արտադրող ՕՊԵԿ կազմակերպության ՕՖԻԳ հիմնադրամի միջոցներով նախատեսվում է իրականացնել ջրամատակարարման և ոռոգման համակարգերի վերականգնման և կառուցման աշխատանքներ մարզի Տաթև(ջրամատակարարում), Շենաթաղ (ջրամատակարարում), Լոր (ջրամատակարարում), Գորայք (ջրամատակարարում), Ալվանք (ոռոգում), Կարճևան (ոռոգում), Լեհվազ (ոռոգում), Շվանիծոր (ոռոգում), գյուղական և Մեղրի(ոռոգում), Ագարակ (ոռոգում), քաղաքային համայնքներում:

Համեմատական

ՀՀ կառավարության 2014թ.փետրվարի 6-ի թիվ 111-Ն որոշմամբ հաստատված ՀՀ Սյունիքի մարզի 2014-2017 թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրի 2016թ. գնահատված կարիքների և տարեկան աշխատանքային պլանի

(հազ. դրամ)

Հ/Հ	Ոլորտը/Ֆինանսավորման աղբյուրը	2016թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄԶԾ-ի	2016թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջե	ՄԶԾ-ի և ՏԱՊ-ի տարբերությունը
1	2	3	4	5
7,2	Ջրամատակարարում և ջրահեռացում	1 088 250,0	1 792 625,0	704 375,0
1	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	0,0	913 573,2	913 573,2
	սեփական միջոցներ	0,0	60 502,5	60 502,5
	վարկային միջոցներ	0,0	853 070,7	853 070,7
2	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	1088250,0	830 969,0	-257 281,0
3	Համայնքային բյուջե	0,0	48 082,8	48 082,8
4	Մասնավոր ներդրողներ	0,0	0,0	0,0
5	Այլ աղբյուրներ	0,0	0,0	0,0

Գազիֆիկացում: ՀՀ Սյունիքի մարզի 2014-2017թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրով գազիֆիկացման ոլորտում 2016թ. նախատեսվել էր ՀՀ 2016 թվականի պետական բյուջեից հատկացնել 300,0 մլն. դրամ, որից 200,0 մլն դրամը՝ Մեղրի քաղաքի, 200,0 մլն դրամը՝ Ագարակ քաղաքի գազիֆիկացման համար: Սակայն 2016 թվականի հաստատված բյուջեով մարզի բնակավայրերի գազիֆիկացման համար ֆինանսական միջոցներ չեն նախատեսվել:

2016 թվականին 980.0 մլն դրամի գազաֆիկացման աշխատանքներ կկատարվեն Մեղրի և Ագարակ քաղաքների գազաֆիկացման նպատակով:

Համեմատական

ՀՀ կառավարության 2014թ.փետրվարի 6-ի թիվ 111-Ն որոշմամբ հաստատված ՀՀ Սյունիքի մարզի 2014-2017 թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրի 2016թ. գնահատված կարիքների և տարեկան աշխատանքային պլանի

(հազ. դրամ)

Հ/Հ	Ոլորտը/ֆինանսավորման աղբյուրը	2016թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄԶԾ-ի	2016թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջե	ՄԶԾ-ի և ՏԱՊ-ի տարբերությունը
1	2	3	4	5
7,3	Գազամատակարարում /գազիֆիկացում/	300 000,0	980 000,0	680 000,0
1	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	300 000,0	0,0	-300 000,0
	սեփական միջոցներ	300000,0	0,0	-300 000,0
	վարկային միջոցներ	0,0	0,0	0,0
2	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	0,0	980 000,0	980 000,0
3	Համայնքային բյուջե	0,0	0,0	0,0
4	Մասնավոր ներդրողներ	0,0	0,0	0,0
5	Այլ աղբյուրներ	0,0	0,0	0,0

11. ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ, ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ ԵՎ ՔԱՂԱՔԱՅԻԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

11.1. Տարածքային կառավարում

ՀՀ Սյունիքի մարզպետարանի կառավարման գործող կազմակերպական կառուցվածքը հնարավորություն է տալիս հիմնականում լուծելու առկա հիմնախնդիրները և իրականացնելու մարզպետի լիազորությունները: Այն վերջին տարիների ընթացքում մի շարք անգամ ենթարկվել է կառուցվածքային փոփոխությունների և հնարավոր է՝ այս դինամիկան կարող է էլի շարունակվել, քանի որ համակարգն անընդհատ պետք է հարմարեցվի գոյություն ունեցող զարգացումներին:

Մարզի զարգացման ծրագրի իրականացումը դիտարկելու և հսկելու համար մարզպետարանում ձևավորված մոնիտորինգի և գնահատման համակարգը 2016 թվականին կշարունակի գործել: Այն ներկայացված է ՏԱՊ-ի «14.Մոնիտորինգի և գնահատման համակարգ» բաժնում:

Էլեկտրոնային կառավարման բնագավառում հետևյալ պատկերն է՝ Սյունիքի մարզպետարանը հիմնականում ապահովված է ժամանակակից համակարգչային սարքավորումներով, ինտերնետ կապով, ինտերնետում ներկայացված է պաշտոնական կայքով (<http://syunik.mtaes.am>), մարզպետարանի փաստաթղթաշրջանառությունն իրականացվում է Mulberry էլեկտրոնային կառավարման համակարգով, @mtaes.am տիրույթում մարզպետարանի պաշտոնյաների մի մասը և կառուցվածքային ստորաբաժանումներն ունեն համապատասխան պաշտոնական էլեկտրոնային փոստարկղներ:

2016 թվականին կշարունակվի մարզպետարանի՝ համակարգիչներով և ժամանակակից կապի միջոցներով հագեցվածության գործընթացը, կբարելավվի ինտերնետ կապի որակը, կշարունակվեն տվյալների բազայի համակարգման, տվյալների թարմացման, ինչպես նաև դրանցից օգտվելու մեխանիզմների մշակման աշխատանքները: 2015 թվականին փաստաթղթաշարժի գերակշիռ մասն իրականացվեց Mulberry էլեկտրոնային կառավարման համակարգով: 2016 թվականին նույնպես մարզպետարանը կաշխատի այս համակարգով:

Սյունիքի մարզում 2016 թվականին կշարունակվեն տարածքային կառավարման և տեղական ինքնակառավարման համակարգերի կատարելագործման, ինչպես նաև քաղաքացիական հասարակության հիմքերի ամրապնդմանն ուղղված միջոցառումները:

Տարածքային կառավարման բնագավառում 2016 թվականին Սյունիքում կիրագործվեն հետևյալ միջոցառումները.

1) Մարզպետին օրենսդրությամբ վերապահված լիազորությունների շրջանակներում ֆինանսների, քաղաքաշինության, բնակարանային և կոմունալ տնտեսության, տրանսպորտի և ճանապարհաշինության, գյուղատնտեսության և հողօգտագործման, կրթության, առողջապահության, սոցիալական ապահովության, մշակույթի և սպորտի, բնության և շրջական միջավայրի պահպանության բնագավառներում ՀՀ կառավարության տարածքային քաղաքականության իրականացում, ոստիկանության և ազգային անվտանգության, պաշտպանության, կապի, էներգետիկայի, հարկային, արտակարգ իրավիճակների և քաղաքացիական պաշտպանության ու այլ ոլորտներում

հանրապետական գործադիր մարմինների տարածքային ծառայությունների գործունեության համակարգում

- 2) Սյունիքի մարզպետարանի, հանրապետական գործադիր մարմինների տարածքային ստորաբաժանումների, ՏԻՄ-երի, ինչպես նաև ոչ պետական հատվածի փոխհարաբերությունների շարունակական կատարելագործմանն ուղղված միջոցառումների իրականացում
- 3) Մարզպետարանի և մարզում գործող պետական կառավարման մարմինների միջև տեղեկատվական հոսքերի կարգավորման հայեցակարգի մշակում, որը թույլ կտա միասնականացնել սոցիալ-տնտեսական զարգացման խնդիրներին վերաբերող տվյալները, ստեղծել միասնական տվյալների բանկ, որը կհանդիսանա մարզային կյանքի բոլոր բնագավառների համար պաշտոնական տեղեկատվության աղբյուր: Այս ուղղությամբ հատկապես կարևորվում է ԱՎԾ-ի տարածքային ստորաբաժանումների հետ փոխհարաբերությունների արդյունավետության բարձրացումը:
- 4) Մարզպետարանի կողմից ՏԻՄ-երին տրամադրվող մեթոդաբանական օգնության, դրա տրամադրման մեխանիզմների հստակեցում և դրանց արդյունավետության բարձրացում
- 5) Մարզպետարանի և մարզի հասարակության միջև համատեղ գործողությունների արդյունավետ իրականացման և դրանց հետագա զարգացմանն ուղղված միջոցառումներ
- 6) Պաշտոնական տեղեկատվության արխիվացման, պահպանման և դրանից հետագայում օգտվելու հստակ մեխանիզմների մշակում:

11.2. Տեղական ինքնակառավարում

2016 թվականին նույնպես, մարզի 109 համայնքներում կարևորագույն խնդիր է շարունակում հանդիսանալ համայնքների կարողությունների շարունակական բարձրացումը, որի կարևոր գործոններից է համայնքների բյուջեների սեփական եկամուտների հավաքագրման մակարդակի բարձրացումը: 2016 թվականին կշարունակվեն համայնքների բյուջեների սեփական եկամուտների լիարժեք հավաքագրմանն ուղղված քայլերը:

2016 թվականին նույնպես մարզպետարանի ուշադրության կենտրոնում կլինի համայնքային զարգացման ծրագրերի իրականացումը: Առավելապես ուշադրություն կդարձվի համայնքային ենթակառուցվածքների (ճանապարհներ, ջրամատակարարման, ջեռուցման, գազամատակարարման համակարգեր, կապի միջոցներ, սոցիալական և կրթական ենթակառուցվածքներ) վերականգնմանն ուղղված ծրագրերի վրա:

Տեղական ինքնակառավարման բնագավառի 2016 թվականի գերակայություններն են.

- 1) Ամրապնդել ու զարգացնել համայնքների բյուջետային կարողությունները, ինչպես նաև բարձրացնել բյուջեների հավաքագրման

մակարդակը

2) Նպաստել միջհամայնքային համագործակցության ընդլայնմանը, մարզի առանձին համայնքների միավորմանը: Համայնքների խոշորացման գործընթաց կիրականացվի նաև Սյունիքի մարզում՝ "Հայաստանի Հանրապետության վարչատարածքային բաժանման մասին" ՀՀ օրենքում կատարված փոփոխության համաձայն 2016 թվականի սկզբին Սյունիքի մարզի 8 համայնքներ կմիավորվեն և կձևավորվի նոր՝ 8 գյուղական բնակավայր ընդգրկող Տաթև համայնքը:

3) Շարունակել աջակցությունը համայնքներին՝ առկա առաջնահերթ հիմնախնդիրների բացահայտման և դրանց լուծման գործում:

2016 թվականին՝

ՀՀ տարածքային կառավարման և արտակարգ իրավիճակների նախարարի հրամանի համաձայն մարզի համայնքների շուրջ մեկ երրորդում կշարունակվի իրականացվել վարչական հսկողություն՝ տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործունեության նկատմամբ:

Միաժամանակ իրավական հսկողություն կիրականացվի համայնքներից ստացված ավագանիների բոլոր որոշումների նկատմամբ: Կապահովվեն ոչ իրավաչափ որոշումների նկատմամբ տեղական ինքնակառավարման մասին ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված ընթացակարգերը:

Ընտրական օրենսգրքի պահանջներին համապատասխան, կապահովվեն մարզի համայնքների մեծ մասում տեղական ինքնակառավարման մարմինների հերթական ընտրությունների նախապատրաստման և անցկացման աշխատանքները՝ համաձայն կազմված ժամանակացույցի:

"Հայաստանի Հանրապետության վարչատարածքային բաժանման մասին" ՀՀ օրենքում կատարված փոփոխության համաձայն 2016 թվականի ընթացքում Սյունիքի մարզի 8 համայնքների միավորման արդյունքում ձևավորվող նոր՝ 8 գյուղական բնակավայր ընդգրկող Տաթև համայնքի մասով կսկսվեն օրենսդրությամբ նախատեսված անհրաժեշտ գործընթացներ՝ համայնքի տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրություններ, նոր աշխատակազմի ձևավորում և այլն: Մեթոդական և խորհրդատվական օգնություն կցուցաբերվի նախկին համայնքների լուծարման և նոր համայնքի ձևավորման գործընթացներին:

Կազմակերպական օժանդակություն ցույց կտրվի մարզի համայնքների ղեկավարներին՝ տեղական ինքնակառավարման մարմինների հերթական ընտրությունների նախապատրաստման՝ օրենքով իրենց վերապահված լիազորությունների պատշաճ իրականացումն ապահովելու ուղղությամբ:

Մեթոդական օժանդակություն կցուցաբերվի նորընտիր տեղական ինքնակառավարման մարմիններին՝ իրենց լիազորությունների ստանձնման ու գործունեության կազմակերպման հարցերում:

Մարզպետարանը, սահմանված կարգով, իր իրավասությունների շրջանակներում ընթացք կտա տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից բարձրացված հարցերին, անհրաժեշտության դեպքում համապատասխան առաջարկություններ և միջնորդություններ կներկայացնի ՀՀ կառավարություն և ՀՀ նախարարություններ:

Համակարգված աշխատանքներ կտարվեն համայնքապետարանների աշխատակազմերի հետ՝ համայնքային ծառայության մասին ՀՀ օրենսդրությամբ

սահմանված ընթացակարգերի ամբողջական իրականացումն ապահովելու ուղղությամբ:

Մարզպետարանի՝ ըստ տարածաշրջանների, համայնքների ղեկավարների և աշխատակազմերի քարտուղարների հետ պարբերաբար կանցկացվեն աշխատանքային խորհրդակցություններ, որոնց ընթացքում կքննարկվեն համայնքային ծառայության պաշտոնների անվանացանկերում փոփոխություններ կատարելու անհրաժեշտության, թափուր պաշտոնների համալրման, մրցույթների և ատեստավորման գործընթացների կազմակերպման, համայնքային ծառայողների անձնական գործերի վարման և համայնքային ծառայության մասին ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված մյուս գործառույթների պատշաճ կատարման հարցերը:

Թափուր պաշտոնների համալրման գործընթացը կշարունակվի համայնքային ծառայության մասին օրենսդրությամբ սահմանված կարգով: 2016 թվականին թափուր պաշտոնների համալրման համար կապահովվեն համայնքների կողմից մրցույթների հայտարարման և անցկացման գործընթացները:

Կապահովվի համայնքային ծառայության թափուր պաշտոնները համալրելու համար հայտարարված մրցույթների հրապարակայնությունը, աջակցություն կցուցաբերվի համայնքային ծառայողների վերաբերյալ տվյալների թարմացման և ճշգրտման աշխատանքներին:

2016 թվականին աշխատանքներ կտարվեն տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործունեության բարելավման ուղղությամբ: Համայնքների ղեկավարների և աշխատակազմերի աշխատակիցների մասնագիտական գիտելիքների ու աշխատանքային ունակությունների կատարելագործման նպատակով նրանց հետ, ըստ տարածաշրջանների, մարզպետարանի համապատասխան ստորաբաժանումների մասնագետների կողմից կշարունակվեն անցկացվել խորհրդատվական բնույթի սեմինարներ և խորհրդակցություններ:

Սեփական և արտաքին միջոցների ներգրավմամբ մարզի բոլոր 109 համայնքներն արդեն ապահովված են համակարգչային տեխնիկայով, 56 համայնք ունի համայնքային կառավարման տեղեկատվական համակարգ, ևս 10 համայնքում ընթանում են ՀԿՏՀ ներդրման գործընթացներ, բոլոր համայնքներում արդեն առկա է 3-րդ սերնդի՝ 3G ինտերնետային կապ, Հայաստանի Հանրապետության ու Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի միջև ստորագրված «Էլ.-հասարակության և մրցունակության համար նորարարության ծրագիր» N7963-AM վարկային համաձայնագրի ներքո իրականացվող ՀՀ գյուղական բնակավայրերում անլար ինտերնետի հասանելիության կետերի տեղադրման ծրագրի շրջանակում մարզի սահմանամերձ, բարձր լեռնային, լեռնային, մինչև 1000 բնակիչ ունեցող 48 բնակավայրերում կա նաև անլար Wi-Fi սարքերով համացանցից օգտվելու հնարավորություն, 44 համայնքների ՀԿՏՀ-ներն արդեն անմիջական փաստաթղթաշրջանառության հնարավորություն ունեն Սյունիքի մարզպետարանի հետ: Համայնքների հետ էլեկտրոնային հեռահաղորդակցման ապահովման ու տեղեկատվության փոխանակման օպերատիվության նպատակով ՀՀ տարածքային կառավարման նախարարության և մարզպետարանի օժանդակությամբ բոլոր 109 համայնքներն արդեն mta.gov.am տիրույթում ունեն էլեկտրոնային հասցեներ: 2016 թվականին կշարունակվեն աշխատանքներ տարվել հնարավորության սահմաններում մարզի էլ ավելի թվով համայնքապետարանների աշխատակազմերի՝ մարզպետարանի հետ անմիջական էլեկտրոնային փաստաթղթաշրջանառության ապահովման ուղղությամբ:

Համայնքների ավագանիների դերակատարության ու պատասխանատվության

բարձրացման նպատակով կշարունակվի ավագանիներին համապատասխան շենքային պայմաններով ապահովելու գործընթացում համայնքներին ցուցաբերվող օժանդակությունը:

Մարզի համայնքներում հանրային իրազեկման գործընթացն արդյունավետ և օրենսդրության պահանջներին համապատասխան իրականացնելու նպատակով կշարունակվեն ձեռնարկվել միջոցներ «Տեղեկատվության ազատության մասին» ՀՀ օրենքի պահանջների շրջանակներում տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործունեության հրապարակայնության ապահովման ուղղությամբ:

Մարզպետարանի կայքում պարբերաբար կարդիականացվեն համայնքների վերաբերյալ տվյալները (կիրապարակվեն համայնքների ավագանիների կողմից ընդունված որոշումները և այլն):

11.3. Քաղաքացիական հասարակություն

2016 թվականին նույնպես՝ տարածքային կառավարման և տեղական ինքնակառավարման համակարգերի գործունեության կարևոր ուղղություններից մեկը պետք է լինի հասարակության լայն խավերի ընդգրկումը, մասնակցությունը մարզային և համայնքային զարգացման գործընթացներին:

2016 թվականի ընթացքում տարածքային կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմինների առավել թափանցիկ գործունեությունն ապահովելու նպատակով, մարզպետարանի աշխատակազմի, ՏԻՄ-երի և մարզի հասարակական կազմակերպությունների ջանքերով, նախատեսվում է շարունակել հետևյալ միջոցառումները.

1) Մարզի տարածքում գործող ԶԼՄ-ների միջոցով պարբերաբար հաղորդումներ հեռարձակել՝ ներկայացնելով մարզպետի, մարզպետարանի և մարզային ենթակայության կազմակերպությունների գործունեությունը, գոյություն ունեցող հիմնախնդիրները և կատարվող ծրագրերը, պարբերաբար հրապարակել առավել լայն կիրառություն ունեցող օրենքների և նորմատիվ իրավական ակտերի, դրանցում կատարվող փոփոխությունների վերաբերյալ հաղորդագրություններ՝ տալով պարզաբանումներ և մեկնաբանություններ.

2) Պարբերաբար և համակարգված ձևով կազմակերպել մարզպետի, նրա տեղակալների և մարզպետարանում այլ ղեկավար պաշտոններ զբաղեցնող անձանց այցելությունները համայնքներ, որոնք պետք է ուղեկցվեն տեղական ինքնակառավարման մարմինների և համայնքի բնակչության հետ հանդիպում-քննարկումներով, որոնց ժամանակ մարզի առաջին դեմքերից բնակչությունը հնարավորություն կունենա ստանալ անհրաժեշտ տեղեկատվություն և բացատրություններ.

3) Հասարակական կազմակերպությունների և զանգվածային լրատվամիջոցների ներկայացուցիչներին էլ ավելի մասնակից դարձնել մարզի խորհրդի նիստերին, ինչպես նաև մարզպետարանում ձևավորվող ժամանակավոր հանձնաժողովների աշխատանքներին.

4) Հասարակական կազմակերպությունների և համայնքի ակտիվ հասարակական խմբերի ներկայացուցիչներին հրավիրել համայնքների

ավագանիների նիստերին.

5) կազմակերպել միջոցառումներ ուղղված համայնքների բնակիչների շրջանում իրավունքների և պարտականությունների մասին իրազեկության բարձրացմանը.

6) իրականացնել ծրագրեր՝ ուղղված քաղաքացիների մասնակցության խթանմանը:

Համեմատական

ՀՀ կառավարության 2014թ.փետրվարի 6-ի թիվ 111-Ն որոշմամբ հաստատված
ՀՀ Սյունիքի մարզի 2014-2017 թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրի
2016թ. գնահատված կարիքների և տարեկան աշխատանքային պլանի

(հազ. դրամ)

Հ/Հ	Ոլորտը/Ֆինանսավորման աղբյուրը	2016թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄԶԾ-ի	2016թ. ՏԱՊ- ով նախատեսված իրատեսական բյուջե	ՄԶԾ-ի և ՏԱՊ-ի տարբերությունը
1	2	3	4	5
8	Տարածքային կառավարում, տեղական ինքնակառավարում և քաղաքացիական հասարակություն	109 910,1	155 497,0	45 586,9
1	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	109 910,1	0,0	-109 910,1
	սեփական միջոցներ	109910,1	0,0	-109 910,1
	վարկային միջոցներ	0,0	0,0	0,0
2	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	0,0	107 320,0	107 320,0
3	Համայնքային բյուջե	0,0	0,0	0,0
4	Մասնավոր ներդրողներ	0,0	48 177,0	48 177,0
5	Այլ աղբյուրներ	0,0	0,0	0,0

12. ՀՀ ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶԻ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԴԻՎԵՐՍԻՖԻԿԱՑԻԱ

2013 թվականին ՀՀ Սյունիքի մարզպետարանը Սյունիքում ԵԱՀԿ ծրագրերի իրականացման գրասենյակի հետ համատեղ կազմեց ՀՀ Սյունիքի մարզի տնտեսության դիվերսիֆիկացիայի ծրագիրը: Ծրագիրը բացահայտում է մարզի տնտեսության այն ճյուղերի զարգացման պոտենցիալը, որոնք թույլ են զարգացած կամ ընդհանրապես զարգացած չեն և հնարավորություն է տալիս պոտենցիալ ներդրողներին իրականացնելու իրենց ծրագրերը մարզում: Մարզի դիվերսիֆիկացիայի ծրագիրը ներառում է 17 կոնկրետ ծրագրեր՝ 13.8 մլրդ դրամ ընդհանուր արժեքով:

ՀՀ Սյունիքի մարզի 2014-2017թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման դիվերսիֆիկացիայի ծրագրով 2016թ. նախատեսվել էր իրականացնել 3510.5 մլն դրամի ծրագրեր: Ներկայումս ֆինանսական միջոցներ դեռևս չկան: ՀՀ Սյունիքի մարզպետարանը շահագրգիռ կազմակերպությունների հետ մոտ ապագայում կանի առավելագույնը մարզում նոր աշխատատեղերի ստեղծման և գործազրկության մակարդակի հնարավոր իջեցման համար, ինչպես նաև նոր ստեղծվող՝ մրցակցությանը դիմակայող փոքր և միջին ձեռնարկությունների զարգացման համար:

Համեմատական

ՀՀ կառավարության 2014թ.փետրվարի 6-ի թիվ 111-Ն որոշմամբ հաստատված ՀՀ Սյունիքի մարզի 2014-2017 թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրի 2016թ. գնահատված կարիքների և տարեկան աշխատանքային պլանի

(հազ. դրամ)

Հ/Հ	Ոլորտը/ֆինանսավորման աղբյուրը	2016թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄԶԾ-ի	2016թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջե	ՄԶԾ-ի և ՏԱՊ-ի տարբերությունը
1	2	3	4	5
9	ՀՀ Սյունիքի մարզի տնտեսության դիվերսիֆիկացիա	3 510 500,0	12 960,0	-3 497 540,0
1	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	681 600,0	0,0	-681 600,0
	սեփական միջոցներ	681600,0	0,0	-681 600,0
	վարկային միջոցներ	0,0	0,0	0,0
2	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	0,0	12 960,0	12 960,0
3	Համայնքային բյուջե	0,0	0,0	0,0
4	Մասնավոր ներդրողներ	2 828 900,0	0,0	-2 828 900,0
5	Այլ աղբյուրներ		0,0	0,0

14. ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԻՐԱՎԻՃԱԿՆԵՐԻՑ ԲՆԱԿԶՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՏԱՐԱԾՔՆԵՐԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

2016 թվականին կշարունակվեն միջոցառումներ ուղղված արտակարգ իրավիճակներից բնակչության և տարածքների պաշտպանությանը: Բնական և տեխնածին աղետների ժամանակ բնակչության պաշտպանվածության խնդիրները մշտապես կգտնվեն մարզպետարանի ուշադրության կենտրոնում: Միջոցներ կձեռնարկվեն մարզում բնական և տեխնածին աղետների ռիսկի նվազեցման համար պահանջվող միջոցառումների պատշաճ իրականացման համար: 2016թ. այս ուղղությամբ արդեն իսկ ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարարության և ԱՌՆԱՊ հիմնադրամի հետ համատեղ աշխատանքներ են տարվել մարզում աղետների ռիսկերի նվազեցման ուղղությամբ:

2016 թվականի ընթացքում Սյունիքի մարզպետարանի կողմից կազմակերպական առումով օժանդակություն ցույց կտրվի մարզի ղեկավար աշխատողների և մասնագետների 2016 թվականի ուսուցման պլանի համաձայն ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարարության փրկարար ծառայության ճգնաժամային կառավարման ինստիտուտում վերապատրաստվող աշխատակիցներին:

Ոլորտում առաջնահերթ հիմնախնդիր է շարունակում մնալ քարաթափերի կանխարգելման հարցը: Հիմնախնդրի լուծման հարցում ՀՀ Սյունիքի մարզպետարանը կիրականացնի հետևյալ գործառույթները.

- 1) համայնքի ղեկավարի ներկայացմամբ բնագավառի համապատասխան ոլորտի պատասխանատու լիազոր մարմնին տեղեկատվության ներկայացում՝ քարաթափերի, դրանց հետ կապված արտակարգ իրավիճակի կամ վտանգի մասին
- 2) անվտանգության ապահովմանն ուղղված առաջնահերթ միջոցառումների կազմակերպում
- 3) գույքագրման, միջոցառումների ծրագրերի մշակման և համապատասխան ոլորտի պատասխանատու լիազոր մարմնին ներկայացման աշխատանքների կազմակերպում
- 4) ՀՀ կառավարության կողմից ֆինանսավորվող աշխատանքների իրականացման կազմակերպում:

15. ՄՈՆԻՏՈՐԻՆԳԻ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

ՄԶԾ համար կարևորվում է 2016 թվականին իրականացվելիք միջոցառումների մոնիտորինգը և գնահատումը, որն անհրաժեշտ է նաև նպատակային շահագրգիռ կողմերի հետ կապի պահպանման և նրանց տեսակետներն ու կարիքները հաշվի առնելու համար: Մոնիտորինգի և գնահատման հայեցակարգի մշակման, իսկ հետագայում նաև դրա իրականացման նպատակով ՀՀ Սյունիքի մարզպետի 2013թ. ապրիլի 10-ի N47-Ա որոշմամբ հաստատվել է մոնիտորինգի և գնահատման աշխատանքային խմբի կազմը, որտեղ ընդգրկվել են մարզպետարանի ստորաբաժանումների ղեկավարներ և հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ: Խմբի ղեկավարը Սյունիքի մարզպետի տեղակալն է: ՄԳ համակարգը կվերահսկի ՏԱՊ-ի կատարումը և կամփոփի 2016 թվականի գործունեության արդյունքները:

ՄԶԾ մոնիտորինգի համակարգը ներառում է այն բոլոր ցուցանիշները, որոնք հնարավոր կլինի գնահատել մարզային մակարդակով:

Մոնիտորինգի միջանկյալ և տարեկան հաշվետվությունները կպատրաստվեն մարզպետարանի ՄԳ խմբի կողմից:

Միջանկյալ հաշվետվությունը կներառի տրամաբանական հենքի հիման վրա կատարված քաղաքականությունների վերլուծության արդյունքները: Այն կմշակվի 2016 թվականի առաջին կիսամյակում իրականացված և իրականացվելիք միջոցառումների առաջընթացի գնահատման արդյունքում: Միջանկյալ հաշվետվությունը կպատրաստվի 2016 թվականի հուլիսի առաջին տանսօրյակում:

Տարեկան հաշվետվությունը կամփոփի տարվա ընթացքում ՏԱՊ-ով նախատեսված բոլոր միջոցառումների վերաբերյալ ՄԶԾ ՄԳ համակարգից ստացված արդյունքների ամփոփ վերլուծությունները: Այն կպատրաստվի 2016 թվականի հունվար ամսին և կներառի հետևյալ գլխավոր բաժինները.

- 1) ՄԶԾ-ի շրջանակներում իրականացված միջոցառումները, դրանց գծով կատարված ծախսերը, արդյունքները,
- 2) Հաջորդ տարվա հիմնախնդիրները, այդ թվում՝ քաղաքականությունների ուրվագծումը:

ՄԳ տարեկան հաշվետվությունը պատրաստելուց հետո կկազմակերպվի ՄԳ արդյունքներն ամփոփող տարեկան սեմինար-խորհրդակցություն, որին կմասնակցեն ինչպես մարզի խորհրդի, այնպես էլ քաղաքացիական հասարակության և դոնոր կազմակերպությունների ներկայացուցիչները: Տարեկան սեմինար-խորհրդակցությունը կկազմակերպվի մոնիտորինգային գործունեության վերաբերյալ եզրակացությունների քննարկման և տարածման համար:

Սեմինար-խորհրդակցությունը կդիտվի նաև որպես կարևոր մի նախաձեռնություն քաղաքացիական հասարակությունը ՄԶԾ-ի մոնիտորինգի մեջ ընդգրկելու, ինչպես նաև ՄԶԾ-ի հաջողությունները ցուցադրելու և նոր դոնորներ ներգրավելու համար:

Մոնիտորինգի խմբի աշխատանքներին պարբերաբար կհետևի Սյունիքի մարզի խորհուրդը և մարզային զարգացման հանձնաժողովը:

16. ՀՀ ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՈՒՄԸ 2016 ԹՎԱԿԱՆԻՆ

ՄԶԾ իրագործման համար 2016թ. պահանջվող ֆինանսական միջոցները և նրանց ծախսման ուղղությունները գնահատվել են՝ պահանջվող ընդհանուր գումարը կազմել էր ավելի քան 20.84 մլրդ դրամ, այդ թվում ՀՀ պետական բյուջեից հատկացումներ՝ 13.55 մլրդ դրամ, միջազգային կազմակերպություններից և դոնորներից՝ 4.46 մլրդ դրամ, համայնքային բյուջեից՝ 1.0 մլն դրամ, մասնավոր ներդրողներից՝ 2.83 մլրդ դրամ:

2016 թվականի ՏԱՊ-ով ֆինանսավորումը կազմելու է ավելի քան 25.9 մլրդ դրամ, այդ թվում ՀՀ պետական բյուջեի հատկացումներ՝ 4.17 մլրդ դրամ, միջազգային դոնոր և այլ կազմակերպությունների հատկացումներ՝ 13.3 մլրդ դրամ, մասնավոր հատվածի ներդրումներ՝ 8.2 մլրդ դրամ և համայնքային ներդրումներ՝ 153 մլն դրամ:

ՀՀ Սյունիքի մարզի 2014-2017 թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրի 2016թ. գնահատված կարիքների և տարեկան աշխատանքային պլանի համեմատականը տրված է հավելված 2-ում:

17. ՀԱՎԵԼԱԾՆԵՐ

ՀՀ ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶԻ 2014-2017 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ՍՈՑԻԱԼ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳՐԻ
2016 ԹՎԱԿԱՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՊԼԱՆԻ ՏՐԱՄԱՔԱՆԱԿԱՆ ՀԵՆՔ

1. ՓՄՁ ԵՎ ՄԱՍՆԱՎՈՐ ՀԱՏՎԱԾԻ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ

Ռազմավարական նպատակներ և առաջնահերթ ծրագրեր	Ցուցանիշներ	Պատասխանատու օղակ	Ռիսկեր/Նախադրյալներ
Ռազմավարական նպատակ Ձեռնարկատիրական գործունեությանն առնչվող իրավաօրենսդրական ակտերի և դրանցում տեղի ունեցող փոփոխությունների վերաբերյալ մարզի գործարարների շրջանակներում տեղեկատվության տարածման միջոցառումների իրականացում, աջակցություն սկսնակ գործարարներին և ՓՄՁ սուբյեկտներին վարկային երաշխավորությունների տրամադրման գործընթացում	ՓՄՁ ՋԱԿ-ի Սյունիքի մարզի ներկայացուցչությունների հետ համատեղ տեղեկատվական և խորհրդատվական աջակցության տրամադրում մարզի ՓՄՁ սուբյեկտներին	Զարգացման ծրագրերի և վերլուծության բաժին, ՏԻ և ՀԳՄՀ վարչություն, ՓՄՁ ՋԱԿ	ՏԻՄ ղեկավարների աջակցությունը և մասնակցությունը գործընթացին
Ծրագիր 1. ՓՄՁ պետական աջակցության տարեկան ծրագրերի հասանելիության ապահովում	Մարզի բոլոր համայնքներում ՓՄՁ պետական աջակցության տարեկան ծրագրերի հասանելիությունը ապահովված է	Զարգացման ծրագրերի և վերլուծության բաժին, ՏԻ և ՀԳՄՀ վարչություն, ՓՄՁ ՋԱԿ	Մարզի ՏԻՄ ղեկավարների կողմից ՓՄՁ ՋԱԿ-ի ներկայացուցչությունների գործառույթների իրականացում
Ծրագիր 2. Աջակցություն ՓՄՁ ՋԱԿ-ի մարզային մասնաճյուղերում դասընթացների կազմակերպմանը	Դասընթացների կազմակերպում սկսնակ ձեռներեցների համար Կապանում և Սիսիանում	Զարգացման ծրագրերի և վերլուծության բաժին, ՓՄՁ ՋԱԿ	Գյուղական համայնքների շահառուների տեսակարար կշռի մեծացում ՓՄՁ աջակցության տարեկան պլանում
Ծրագիր 3. ՓՄՁ սուբյեկտներին վարկային երաշխավորությունների տրամադրում	ՓՄՁ սուբյեկտներին վարկային երաշխավորությունների տրամադրում	ՓՄՁ ՋԱԿ	
Ծրագիր 4. Սկսնակ գործարարների ձեռներեցությանն աջակցություն	Սկսնակ գործարարներին աջակցություն	ՓՄՁ ՋԱԿ	

2. ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՈԼՈՐՏՆԵՐ

2.1 Կրթություն

Ռազմավարական նպատակներ և առաջնահերթ ծրագրեր	Ցուցանիշներ	Պատասխանատու օղակ	Ռիսկեր/Նախադրյալներ
Ոլորտային նպատակ՝ Բարձրացնել կրթական ծառայությունների մատչելիությունը և որակը Սյունիքի մարզում	1. Համախառն ընդգրկվածությունը հիմնական դպրոցում - 99.5 % 2. Աշակերտ - ուսուցիչ հարաբերակցությունը՝ հանրակրթության բնագավառում- 7 :1 3. 3-6 տարեկան երեխաների նախադպրոցական հաստատություններում ընդգրկվածության տեսակարար կշիռը այդ տարիքի երեխաների ընդհանուր թվում – 68.5% 5. Հանրակրթական ծառայությունների որակից աշակերտների և ծնողների բավարարվածության աստիճան - 93%	Կրթության, մշակույթի և սպորտի վարչություն	Կրթության համար պետական բյուջեի ծախսերը շարունակելու են աճել համաձայն ՀՀ կառավարության ծրագրային ցուցանիշների: Ֆինանսական միջոցները բաշխված են և ժամանակին հատկացված:
Ծրագիր 1. Դպրոցների շենքային պայմանների բարելավում և նյութատեխնիկական բազայի արդիականացում:			
1.1 Դպրոցական շենքերի վերանորոգում	Քաջարանի արհեստագործական ուսումնարան, Ագարակի միջնակարգ դպրոց, Մեղրիի N1 միջնակարգ դպրոցների, աշխատանքներ 517,0 մլն դրամ		Կառավարության կողմից դպրոցական շենքերի վերանորոգման և նյութատեխնիկական բազայի համալրման նպատակով հատկացվող ֆինանսական միջոցների հաշվին:

Ծրագիր 2. Ուսուցչական անձնակազմի որակավարման բարձրացում, ուսուցիչ- աշակերտ- ծնող կապերի սերտացում			
2.1 Ուսուցիչների մասնագիտական վերապատրաստման դասընթացների պարբերաբար կազմակերպում, կրթության օրենսդրության մասին իրազեկում Առաջնահերթ միջոցառումներ Մարզային ենթակայության բոլոր հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների ուսուցիչների վերապատրաստման նախնական հայտերի կազմում և ներկայացում ՀՀ ԿԳՆ կրթության ազգային ինստիտուտ	Որակավորման բարձրացման, մեկ կամ մեկից ավելի թեմատիկ ուղղվածությամբ վերապատրաստման դասընթացների մասնակցած ուսուցիչների թիվ- 950 Համակարգչին տիրապետող ուսուցիչների թիվ -1650	Կրթության, մշակույթի և սպորտի վարչություն, «Վորլդ Վիժն ինթերնեյշնլ» ՄԲԿ	Ուսուցիչների վերապատրաստումը կառավարության ուշադրության կենտրոնում է և իրականացվում է ՀԲ «Կրթության որակ և համապատասխանության» վարկային ծրագրի շրջանակում, ինչպես նաև «Վորլդ Վիժն ինթերնեյշնլ» ՄԲԿ-ի միջոցների հաշվին
2.2 Դասավանդման համագործակցային և մանկավարժական նոր մեթոդների ուսուցում Առաջնահերթ միջոցառումներ ՏՁԾ 24 համայնքի նախադպրոցական և հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների դաստիարակների և ուսուցիչների համար դասավանդման համագործակցային և մանկավարժական նոր մեթոդների ուսուցման վերաբերյալ դասընթացների կազմակերպում	ՏՁԾ 24 համայնքի նախադպրոցական և հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների դաստիարակների և ուսուցիչների համար ուսուցման նոր մեթոդների վերաբերյալ դասընթացների կազմակերպում և անցկացում Ծրագրի ներդրման ֆինանսական արժեքը կազմում է 55.6 մլն դրամ	Կրթության, մշակույթի և սպորտի վարչություն, «Վորլդ Վիժն ինթերնեյշնլ» ՄԲԿ	«Վորլդ Վիժն ինթերնեյշնլ» ՄԲԿ-ի միջոցների հաշվին
2.5 Ուսուցիչների պարտադիր ատեստավորման կազմակերպում «Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենքի պահանջներին համապատասխան Առաջնահերթ միջոցառումներ «Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենքի պահանջներին համապատասխան ուսուցիչների առաջին ատեստավորումն իրականացնելու նպատակով կազմել և ՀՀ ԿԳՆ ներկայացնել ատեստավորվողների ցուցակներն ու տվյալները	Ատեստավորման ենթակա է 440 ուսուցիչ	Կրթության, մշակույթի և սպորտի վարչություն,	«Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենքի պահանջներին և ժամանակացույցին համապատասխան
Ծրագիր 3. Դպրոցների ինքնակառավարման կարողությունների բարձրացում			
3.1 Հանրակրթական դպրոցների ղեկավարների	Որակավորման բարձրացման և	Կրթության, մշակույթի	Դպրոցների ղեկավար կադրերի

կառավարման հմտությունների զարգացում, «Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենքի պահանջներին համապատասխան դպրոցի տնօրենների վերապատրաստում և ատեստավորում Առաջնահերթ միջոցառումներ Հիմք ընդունելով «Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենքի պահանջներն ու ժամանակացույցը նախապատրաստական աշխատանքներ իրականացնել դպրոցի տնօրենների վերապատրաստում և ատեստավորում իրականացնելու համար	վերապատրաստման դասընթացների մասնակցած ղեկավարների թիվը կորոշվի ՀՀ ԿԳՆ հետ համատեղ	և սպորտի վարչություն,	վերապատրաստումը կառավարության ուշադրության կենտրոնում է և իրականացվում է ՀԲ «Կրթության որակ և համապատասխանության» վարկային ծրագրի շրջանակում, ինչպես նաև «Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենքի պահանջներին և ժամանակացույցին համապատասխան
Ծրագիր 4. Ներառական կրթության համակարգի զարգացում			
4.1 Հատուկ կրթության և կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող երեխաների ուսուցման նպաստավոր պայմանների ստեղծում, դասընթացների կազմակերպում, ներառական կրթության իրականացնող դպրոցների ցանկի ընդլայնում Առաջնահերթ միջոցառումներ Մարզի 9 հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում ներառական կրթության արմատավորում, երեխաների կարիքի համապատասխան շինարարական որոշ աշխատանքների իրականացում: ԿԱԻ Գորիսի և Կապանի մասնաճյուղերի միջոցով դասընթացների կազմակերպում	ներառական կրթության իրականացնող դպրոցների ցանկի ընդլայնում:	Կրթության, մշակույթի և սպորտի վարչություն	«Վորլդ Վիժն ինթերնեյշնլ» ՄԲԿ-ի միջոցների հաշվին

2.2 Մարզական, մշակույթի և արտադարձական հաստատությունների ենթակառուցվածքների բարելավում և նյութատեխնիկական բազայի արդիականացում

Ռազմավարական նպատակներ և առաջնահերթ ծրագրեր	Ցուցանիշներ	Մարզպետարանի պատասխանատու օղակ	Ռիսկեր/Նախադրյալներ
Ռազմավարական նպատակ Մարզում մշակույթի դերի բարձրացում, մշակութային ժառանգության պահպանում, մարզամշակութային միջոցառումների իրականացում Ծրագիր 1. Մշակույթի և մարզական հաստատությունների շենքերի կառուցում, հիմնանորոգում և նյութատեխնիկական բազայի բարելավում Առաջնահերթ միջոցառումներ Շինարարական աշխատանքների ընթացքի նկատմամբ հսկողության իրականացում	Հիմնանորոգվող և կառուցվող մշակութային օբյեկտներ՝ Վաղատնի գյուղական համայնքի Որոտնավանք և Տեղ գյուղական համայնքի Սբ. Գևորգ եկեղեցիների վերանորոգում Ծրագրի իրագործման համար պետական բյուջեով կապահանջվի 32.0 մլն դրամ Մարզի մի շարք համայնքներում	ՀՀ Սյունիքի մարզպետարան կրթության, մշակույթի և սպորտի վարչություն /մշակույթի և սպորտի բաժին/	ՀՀ պետական բյուջե ՀՀ սոց. ներդրումների հիմնադրամ
	Մարզային մշակութային միջոցառումների կազմակերպում ա) մարզային և հանրապետական փառատոնների կազմակերպում բ) ցուցահանդեսների կազմակերպում գ) համերգային և թատերական ծրագրերի իրականացում՝		

Ծրագիր 2 Մշակութային և սպորտային միջոցառումների կազմակերպում	դ) տոնախմբությունների կազմակերպում ե) գիտաժողովների անցկացում զ) հուշամրցաշարերի անցկացում է) ստուգատեսների անցկացում ը) առաջնությունների կազմակերպում թ) մարզային հանրապետական փառատոնների կազմակերպում Մարզային սպորտային միջոցառումների անցկացում ա) հուշամրցաշարերի, ստուգատեսների, առաջնությունների անցկացում բ) մարզական փառատոնների կազմ գ) հանրապետական մրցումների մասնակցության ապահովում	ՀՀ Սյունիքի մարզպետարան կրթության, մշակույթի և սպորտի վարչություն /մշակույթի և սպորտի բաժին/, մարզի համայնքներ	ՀՀ պետական բյուջե, <<Վորլդ Վիժն Ինթերնեյշնլ>> ՄԲԿ
--	---	---	--

2.3. Առողջապահություն

Ռազմավարական նպատակներ և առաջնահերթ ծրագրեր	Ցուցանիշներ	Պատասխանատու օղակ	Ռիսկեր /նախադրյալներ/
Ռազմավարական նպատակ 1 Բժշկական ծառայությունների որակի և մատչելիության բարձրացում			
Ծրագիր 1 Արտահիվանդանոցային բ.օգ. որակի բարելավում 1.1 բարձրացնել բոլոր տեսակի սկրինինգների մեջ առողջ բնակչության և հիվանդների ընդգրկվածության աստիճանը	1.Սկրինինգային ծրագրերի՝ /զարկերակային ճնշման չափում, կրծքագեղձի, արգանդի վզիկի, շականակագեղձի քաղցքեղ վաղ հայտնաբերում/ ազգաբնակչության ընդգրկվածությունը ըստ տարիքի /88-92%/	Առողջապահության և սոցիալական ապահովության վարչություն/առողջապահության բաժին/	ՀՀ Կառավարության կողմից բժշկական սպասարկման համար ֆինանսական միջոցների հատկացում
1. 2 Անվճար և արտոնյալ պայմաններում դեղորայքով ապահովման գործընթացի որակի և մատչելիության բարձրացում	- Ստեղծել անվճար և արտոնյալ պայմաններում դեղ ստացողների ռեեստր - Ստեղծել առաջին անհրաժեշտության դեղերի ռեեստր	Առողջապահության և սոցիալական ապահովության վարչություն/առողջապահության բաժին/	ՀՀ Կառավարության կողմից բժշկական սպասարկման համար ֆինանսական միջոցների հատկացում, հումանիտար օգնություն
1.4 Լաբորատոր-գործիքային ախտորոշիչ հետազոտությունների որակի և մատչելիության բարձրացում մարզի ամբողջ բնակչության համար Առաջնահերթ միջոցառումներ Արտահիվանդանոցային բուժ. օգնության գծով մատուցված ծառայությունների որակի	- ա/ ախտորոշման համար Երևան ուղեգրված հիվանդների տեսակարար կշիռը հետազոտված հիվանդների ընդհանուր թվի մեջ / ոչ ավելին քան 10 %/ - բ/ գյուղական համայնքներում արտագնա ախտորոշիչ այցելությունների հաճախականության բարձրացում - Ծրագրի իրականացման համար կպահանջվի 410.0մլն. դրամ	Առողջապահության և սոցիալական ապահովության վարչություն/առողջապահության բաժին/	ՀՀ Կառավարության կողմից բժշկական սպասարկման համար ֆինանսական միջոցների հատկացում

ապահովում, որակը բնորոշող նոր ցուցանիշների ներդրում			
Ծրագիր 2 Հիվանդանոցային /երկրորդ մակարդակի/ ծառայությունների որակի և մատչելիության բարձրացում 2.1 երկրորդ մակարդակի հիվանդանոցային ծառայության որակի և մատչելիության բարելավում	ՀՀ առողջապահության նախարարի 2014 թվականի թիվ 37 հրամանով համաձայն պահանջվող ցուցանիշների ապահովում	Առողջապահության և սոցիալական ապահովության վարչություն/առողջապահության բաժին/	ՀՀ Կառավարության կողմից բժշկական սպասարկման համար ֆինանսական միջոցների հատկացում,
2.2 շտապ օգնության ծառայությունների բարելավում Առաջնահերթ միջոցառումներ Հիվանդանոցային բուժ. օգնության գծով մատուցված ծառայությունների որակի ապահովում	գ ա/առավելագույն ժամկետը /30 րոպից ոչ ավելին՝ կանչը ստանալու և սպասարկելու մեջ ընկած ժամանակահատված/ գերազանցող կանչերի թվի բացառում բ/ սպասարկված մասնագիտացված կանչերի տեսակարար կշիռը բարձրացում/կարդիոլոգիական, մանկաբուժական/ գ/ կրկնակի կանչերի տեսակարար կշռի նվազում Ծրագրի իրականացման համար կպահանջվի 150.0մլն. դրամ	Առողջապահության և սոցիալական ապահովության վարչություն/առողջապահության բաժին/	ՀՀ Կառավարության կողմից բժշկական սպասարկման համար ֆինանսական միջոցների հատկացում, համալծարներից և վճարովի ծառայությունից գոյացած միջոցներ,

Ծրագիր 3 Մոր և մանկան առողջության պահպանման ծառայությունների բարելավում 3.1 Արտահիվանդանոցային օղակում 3.2 Հիվանդանոցային օղակում Առաջնահերթ միջոցառումներ մատուցված ծառայությունների որակի ապահովում, մայրական մահացության բացառում, մանկական և պերինատալ մահացության նվազեցում	ա/ Առողջ երեխաներին սկրինինգային ծրագրերի մեջ բարձր ընդգրկվածության ապահովում՝ առողջ երեխային վարման ծավալի ապահովում/100%/ բ/Կրծքով սնուցվող երեխաների բարձր տեսակարարա կշիռ գ/ Քաղցքեղի վաղ հայտնաբերման սկրինինգների մեջ կանանց ընդգրկվածության բարձր տոկոս դ/ ՄՀԻՎ ապահովում ամբուլատոր պայմաններում /100%/ ե/ Դիսպանդեր հսկողության տակ գտնվող երեխաների վարման ծավալի ապահովում ժ/Մանկական մահացության ցուցանիշի նվազում / մինչև 3 %o/ ա/ Մայրական մահացության բացառում բ/Պերինատալ մահացության նվազեցում /մինչև 10.2 %o/ գ/Երեխաների կրկնակի հոսպիտալիզացիայի թվի նվազում դ/Հղիության ավստաբանության ընթացքով կրկնակի հոսպիտալիզացիայի նվազում <<Մոր և մանկան առողջության պահպանում>> ծրագրի իրականացման համար կպահանջվի 370.0 մլն.դրամ	Առողջապահության և սոցիալական ապահովության վարչություն/առողջապահության բաժին/	ՀՀ Կառավարության կողմից բժշկական սպասարկման համար ֆինանսական միջոցների հատկացում,
Ռազմավարական նպատակ 2 Բժշկական հաստատությունների ռեսուրսների բարելավում			
Ծրագիր 1 Բուժ. հաստատությունների շենքային պայմանների բարելավում	ա/<<Կապանի ԲԿ>>պոլիկլինիկական մասնաշենքի հիմնանորոգում, բ/<< Գորիսի ԲԿ>> պոլիկլինիկական մասնաշենքի հիմնանորոգում գ/Մարզի ԲՄԿ-երի շենքային պայմանների բարելավում <<Սիսիանի ԲԿ>>վերանորոգում դ/ 4 բժշկական կենտրոնների դիարանների կառուցում Ծրագրի իրականացման համար կպահանջվի՝ 1001.340 մլն դրամ	Առողջապահության և սոցիալական ապահովության վարչություն/առողջապահության բաժին/	ՀՀ պետական բյուջե, Համաշխարհային բանկի վարկային ծրագիր ՀՀ Սյունիքի մարզպետարանի հատկացումներ

Առաջնահերթ միջոցառումներ ՀՀ Սյունիքի մարզպետարանի կողմից հսկողության իրականացում ժամանակացույցի շեղումները բացառելու նպատակով, ստեղծել բարենպաստ ներդրումային պայմաններ միջազգային կազմակերպությունների և անհատների համար			Միջազգային կազմակերպություններ և անհատ ներդրողներ
Ծրագիր 2 Բուժհաստատությունների տեխնիկական ռեսուրսների բարելավում Առաջնահերթ միջոցառումներ Սարքավորումների հասցեական բաշխման նկատմամբ հսկողության սահմանում, ստեղծել բարենպաստ ներդրումային պայմաններ միջազգային կազմակերպությունների և անհատ ներդրողների համար	ա/ԱԱՊԿ կազմում գործող ԲՄԿ հագեցում անհրաժեշտ միջոցներով որակի նոր ցուցանիշների ներդրման գործընթացը ապահովելու նպատակով բ/ԱԱՊԿ-ին սանիտարական տրանսպորտի տրամադրում գ// Դիախերձարանների հագեցում ժամանակակից սարքավորումներով դ/Շտապ օգնության ծառայության ավտոպարկը 100% հագեցնել GPS համակարգով Ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ է 65. 0 մլն դրամ	Առողջապահության և սոցիալական ապահովության վարչություն/առողջապահության բաժին/	ՀՀ առողջապահության նախարարության կողմից կենտրոնացված գնումներով ձեռք բերված սարքավորումներ /պետական բյուջե/, այլ աղբյուրներ՝ ԱՄՆ ՄՁԳ, Վորլդ Վիժն <<ՀՊՄԿ>>ԲԲԸ միջոցներով
Ծրագիր 3 Բուժհաստատությունների կադրային ռեսուրսների բարելավում	ա/ Նեղ մասնագիտական հետդիպլոմային նպատակային կրթում պետական պատվերի շրջանակներում՝ մարզում հրատապ պահանջվող մասնագիտությունների գծով բ/ ԱԱՊ ոլորտի բժիշկների, միջին բուժանձնակազմի շարունակական կրթում <<Անհետաձգելի վիճակներում առաջին բուժօգնությունը>> <<Տուբերկուլոզի դեմ պայքարի>>, Մալարիա, ՄԻԱՎ-ի և այլ տարափոխիկ հիվանդությունների ազգային ծրագրի շրջանակներում և ոչտարափոխիկ հիվանդությունների բարդությունների կանխարգելում թեմաներով	Առողջապահության և սոցիալական ապահովության վարչություն/առողջապահության բաժին/	Պետ բյուջե ԱՄՆ ՄՁԳ, ՀՕՖ, Վորլդ Վիժն ՊԲ, համայնքային բյուջեներից հատկացումներ

Առաջնահերթ միջոցառումներ ՀՀ առողջապահության նախարարության կողմից ուղեգրված մասնագետների կենցաղային պայմանների ապահովման նկատմամբ հսկողության սահմանում:	գ/ Գործուղված նորավարտ և ՀՀ ԱՆ կողմից գործուղված բարձորոկ մասնագետների արտոնյալ կենցաղային պայմանների ապահովում Ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ է 20.0 մլն դրամ		
Ռազմավարական նպատակ 3 Մարզում հակահամաճարակային անվտանգության և սանիտարահիգիենիկ միջոցառումների, վարակիչ հիվանդությունների ու թունավորումների կանխարգելման գործընթացի արդիականացում			
Ծրագիր 1 Իրականացնել իմունոկանխարգելման գործընթացի խթանում՝ Առաջնահերթ միջոցառումներ Բարելավել իմունոկանխարգելման գործընթացում ընդգրկվածության բավարար մակարդակը, բացառել հետպատվաստումային անբարենպաստ բարդությունները	ա/ ԱԱՊ օղակում իրականացնել իմունոկանխարգելման կաբինետների վերազինում բ/Շարունակել իմունոկանխարգելման բնագավառում աշխատող անձնակազմի կրթման գործընթացը գ/Իրականացնել իմունոկանխարգելման գործընթացի վերաբերյալ բնակչության լայն իրազեկում Ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ է 10.0 մլն. դրամ	Առողջապահության և սոցիալական ապահովության վարչություն/առողջապահության բաժին/	Պետ բյուջե ԱՄՆ ՄԶԳ, ՀՕՖ, Վորլդ Վիժն ՊԲ, համայնքային բյուջեներից հատկացումներ, ՀԿ
Ծրագիր 2 Մարզում հակահամաճարակային և սանիտարահիգիենիկ միջոցառումների, վարակիչ հիվանդությունների ու թունավորումների կանխարգելման գործընթացի արդիականացում Առաջնահերթ միջոցառումներ	4) Բժշկական կենտրոնների հակահամաճարակային և սանիտարահիգիենիկ նորմերը ապահովելու նպատակով ստեղծել բժիշկ հակահամաճարակաբանի ինստիտուտը, 5) Ներ դնել ներհիվանդանոցային վարակները կանխարգելող պահանջվող միջոցառումների իրականացման գործընթացը բոլոր ԲԿ-ում 3) Իրականացնել գյուղական բնակավայրերում ջրամատակարարման համակարգերի ներքին ցանցի	Առողջապահության և սոցիալական ապահովության վարչություն/առողջապահության բաժին/	Պետ բյուջե ԱՄՆ ՄԶԳ, ՀՕՖ, Վորլդ Վիժն ՊԲ, համայնքային բյուջեներից հատկացումներ

Բացառել մարզում վարակիչ հիվանդությունների զանգվածային տարածումը	հրատապ վերանորոգում, ինչպես նաև խմելու ջրի վարակազերծման գործընթացի նկատմամբ մշտադիտարկման արդիականացում:		
Ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ է 70..0 մլն դրամ			
Ռազմավարական նպատակ 4 Հակակոռուպցիոն միջոցառումների իրականացում			
Ծրագիր 1 Ոլորտում ֆինանսնական միջոցների արդյուվետ և նպատակային կառավարում	1)Ապահովել պետական գնումների գործընթացի հրապարակայնությունը և թափանցիկությունը: 2) Իրականացնել մատուցված ծառայությունների որակի մշտադիտարկում , գնահատում և արդյունքների լայն հրապարակում	Առողջապահության և սոցիալական ապահովության վարչություն/առողջապահության բաժին/ նաև քաղաքացիական հասարակության և հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչները:	Ռիսկեր չկան
Առաջնահերթ միջոցառումներ Գնումների գործընթացի նկատմամբ հսկողության սահմանում, մատուցված ծառայությունների որակի մշտադիտարկման իրականացում	Ծրագրի իրականացման համար ֆինանսական միջոցներ չեն պահանջվում		

2.4. Սոցիալական պաշտպանություն, երեխաների իրավունքների պաշտպանություն

Ռազմավարական նպատակներ և առաջնահերթ ծրագրեր	Ցուցանիշներ	Պատասխանատու օղակ	Ռիսկեր/Նախադրյալներ
1. Ոլորտային նպատակ՝ Բարձրացնել սոցիալական ծառայությունների մատչելիությունը և որակը մարզում	1. Սոցիալական ծառայությունների հասցեականությունից սոցիալապես խոցելի բնակչության բավարարվածության աստիճան, 65% 2. Ծառայության որակից սոցիալապես խոցելի խմբերի բավարարվածության աստիճան, 65% 3. Աշխատանքի տեղավորված գործազուրկների տեսակարար կշիռը, 3 %	Սոցիալական ապահովության բաժին	Սոցիալական պաշտպանության ոլորտը ՀՀ կառավարության ուշադրության կենտրոնում է Ֆինանսական միջոցները բաշխված են և ժամանակին հատկացված
Ծրագիր 1. Բնակչության սոցիալական ծառայությունների ընդլայնում, որը կնպաստի խոցելի խմբերի համար մատուցվող ծառայությունների բազմազանությանը			
1.1 Խնամողների վերապատրաստում հաշմանդամների, ծերերի խնամքը, այդ թվում տնային խնամք իրականացնելու համար	Մարզում խնամողների մասնագիտական վերապատրաստում անցած կամավորների թիվը 15	Սոցիալական ապահովության բաժին	Միջոցառումների իրականացման համար անհրաժեշտ ֆինանսավորումը ակնկալվում է դոնոր կազմակերպություններից Անհրաժեշտ փորձ և հմտություններ ունեցող սոցիալական ծառայություններ մատուցողների /պետական, ոչ կառավարական/ առկայություն

Ռազմավարական նպատակներ և առաջնահերթ ծրագրեր	Ցուցանիշներ	Պատասխանատու օղակ	Ռիսկեր/Նախադրյալներ
			Պետական և ոչ պետական կազմակերպությունների միջև համագործակցության բարձր աստիճան
1.2 Սոցիալապես անապահով ընտանիքների անդամների սննդապահովում	Հումանիտար ճաշարանների կողմից սպասարկվող բնակչության թվաքանակը 200	Սոցիալական ապահովության բաժին	Անհրաժեշտ փորձ և հմտություններ ունեցող սոցիալական ծառայություններ մատուցողների /պետական, ոչ կառավարական / առկայություն
1.3 Ծերերի խնամքի ծառայությունների իրականացում	Բացի պետական տրանսֆերտներից խնամքի ծառայություններից օգտվող ծերերի թիվը 10	Սոցիալական ապահովության բաժին	Պետական և ոչ պետական կազմակերպությունների միջև համագործակցության բարձր աստիճան
1.4 Հաշմանդամներին վերականգնողական, պրոտեզաօրթոպետ պարագաներով և տեխնիկական այլ միջոցներով ապահովում	Վերականգնողական և տեխնիկական անհրաժեշտ այլ միջոցներ ստացած հաշմանդամների թիվը 200	Սոցիալական ապահովության բաժին	Պետական և ոչ պետական կազմակերպությունների միջև համագործակցության բարձր աստիճան
1.5 Տարբեր սպորտային միջոցառումներ մարզային մաշտաբով և պարաօլիմպիկ խաղերի անցկացում մարզում	Ծառայությունից օգտվող հաշմանդամների թիվը 60	Սոցիալական ապահովության բաժին	Միջոցառումների իրականացման համար անհրաժեշտ ֆինանսավորումը ակնկալվում է դոնոր կազմակերպություններից
1.6 Հաշմանդամների համար շրջակա միջավայրի մատչելիության	Քաղաքային համայնքներում թեք հարթակների կառուցում	Սոցիալական ապահովության բաժին	Միջոցառումների իրականացման համար անհրաժեշտ ֆինանսավորումը ակնկալվում է դոնոր

Ռազմավարական նպատակներ և առաջնահերթ ծրագրեր	Ցուցանիշներ	Պատասխանատու օղակ	Ռիսկեր/Նախադրյալներ
ապահովումը			կազմակերպություններից
1.7 Հաշմանդամների համար առողջարանների ուղեգրերի ձեռքբերում	Ծառայությունից օգտվող հաշմանդամների թիվը 80	Սոցիալական ապահովության բաժին	Պետական և ոչ պետական կազմակերպություններ
1.8 Գործազուրկների համար մասնագիտական վերապատրաստման միջոցառումների կազմակերպում	Մասնագիտական ուսուցումն ավարտածների թվաքանակը՝150, նրանցից աշխատանքի տեղավորվածներ՝30	Սոցիալական ապահովության բաժին	Մասնագիտական ուսուցում կազմակերպելու համար ակնկալվում է ֆինանսավորում դոնոր կազմակերպություններից
1.9 Հաշմանդամ երեխաների առողջա-վերականգնողական ցերեկային կենտրոնի ստեղծում Կապանի տարածաշրջանում	Մարզում հաշվառված են 417 հաշմանդամ երեխաներ, որոնց համար չկան համապատասխան ծառայություններ: 120 երեխաներ կստանան համապատասխան ծառայություններ	Երեխաների իրավունքների պաշտպանության բաժին, մարզի ՀԿ-ներ	Միջոցառումների իրականացման համար անհրաժեշտ ֆինանսավորումը ակնկալվում է դոնոր կազմակերպություններից: Անհրաժեշտ փորձ և հմտություններ ունեցող սոցիալական ծառայություններ մատուցողների /պետական, ոչ կառավարական համագործակցության/ առկայություն
1.10 Չորս և ավելի երեխաների ունեցող ընտանիքների ֆինանսական աջակցություն	Մարզում հաշվառված 230չորս և ավելի երեխաներ ունեցող նպաստառու ընտանիքներից 60 ընտանիքներին ֆինանսական աջակցություն	Երեխաների իրավունքների պաշտպանության բաժին	Միջազգային կազմակերպություններ, մարզպետարան
Ծրագիր 2. Սոցիալական սպասարկման համակարգի կառավարման բարելավում,ինչի արդյունքում խոցելի բնակչության սոցիալական սպասարկման			

Ռազմավարական նպատակներ և առաջնահերթ ծրագրեր	Ցուցանիշներ	Պատասխանատու օղակ	Ռիսկեր/Նախադրյալներ
գործում կապելանան համագործակցությամբ իրականացվող ծրագրերը			
2.1 ՀԿ-ների, ՏԻՄ-եր, ՍԾՏԳ-երի միջև տեղեկատվության փոխանակման, մարզի մակարդակով իրականացվող սոցիալական ծրագրերի համակարգման մեխանիզմների մշակում և ներդրում	ՀԿ-ների և ՏԻՄ-երի համատեղ սոցիալական ծրագրերի թիվը 10	Սոցիալական ապահովության բաժին	Միջոցառումների իրականացման համար անհրաժեշտ ֆինանսավորումը ակնկալվում է դոնոր-կազմակերպություններից
2.2 Մարզի խոցելի խմբերի վերաբերյալ տվյալների հավաքագրում՝ նրանց սոցիալական պաշտպանությանն ուղղված միջոցառումների ընդլայնման և հասցեականության բարձրացման նպատակով	Խոցելի խմբերի վերաբերյալ տվյալների բազայի առկայություն	Սոցիալական ապահովության բաժին	
2.3 Մարզային երիտասարդական կազմակերպության զարգացում, երիտասարդների շրջանում կամավորական շարժման խթանում	Սոցիալական աջակցության ծրագրերում ընդգրկված կամավորների թիվը 50	Սոցիալական ապահովության բաժին	Երիտասարդությունը ցանկանում է հասարակական հիմունքներով ծառայություն մատուցել խոցելի խմբերին
Ծրագիր 3. Մարզում սոցիալական ծրագրերի վերաբերյալ բնակչության իրազեկման բարձրացում, ինչը կնպաստի մարզում սոցիալական			

Ռազմավարական նպատակներ և առաջնահերթ ծրագրեր	Ցուցանիշներ	Պատասխանատու օղակ	Ռիսկեր/Նախադրյալներ
Ծառայությունների գործունեության հրապարակայնության, նրանց հաշվետվողականության աճին և հետևաբար նաև նրանց աշխատանքի նպատակայնության բարձրացմանը			
3.1 Մարզում սոցիալական ծառայություններ մատուցող կազմակերպությունների /պետական, հասարակական, միջազգային/ և նրանց կողմից իրականացվող ծրագրերի վերաբերյալ տեղեկատվության հրապարակում և տարածում բնակչության լայն շերտերում	Սոցիալական ծրագրերի և ծառայություն մատուցողների մասին իրազեկված խոցելի բնակչության տեսակարար կշիռ՝ 70%	Սոցիալական ապահովության բաժին	Մարզում գործող սոցիալական ծառայություններ մատուցողները շահագրգռված են տրամադրել իրենց սոցիալական ծրագրերի մասին տեղեկատվություն
Ծրագիր 4. Սոցիալական ծառայությունների բնագավառի մասնագետների շարունակական վերապատրաստում			
4.1 Սոցիալական ծառայություններ մատուցող կազմակերպությունների մասնագետների շարունակական վերապատրաստում հմտությունների զարգացում /դասընթացներ, և այլն/	դասընթացներին մասնակցածների թիվը /մարզպետարան և ՄԾՏԳ-ներ, ՏԻՄ, ՀԿ-ներ/ 15	Սոցիալական ապահովության բաժին	
Ծրագիր 5. Երեխաների խնամքի կենտրոնների ստեղծում՝ ապահովելով սոցիալ-հոգեբանական, մանկավարժական և իրավաբանական ծառայություններ կյանքի դժվարին իրավիճակներում գտնվող երեխաներին և նրանց ընտանիքներին			
5.1 Դժվարին իրավիճակում հայտնված երեխաների	Մարզում դժվարին իրավիճակում	Սոցիալական ապահովության բաժին և երեխաների իրավունքների	Կյանքի դժվարին իրավիճակում հայտնված երեխաների

Ռազմավարական նպատակներ և առաջնահերթ ծրագրեր	Ցուցանիշներ	Պատասխանատու օղակ	Ռիսկեր/Նախադրյալներ
վերաբերյալ տվյալների բազայի ստեղծում 5.2 Ժամանակավոր խնամքի կարիք ունեցող երեխաների ցերեկային կենտրոնների ստեղծում	հայտված երեխաների թիվ 1600 խնամքի և սոցիալ-հոգեբանական վերականգնողական աջակցության ծառայություններից օգտված երեխաների թիվ 350: Սիսիան և Գորիս քաղաքային համայնքներում «Երեխաների ցերեկային խնամքի կենտրոն»-ների ստեղծում: Յուրաքանչյուր կենտրոնի ստեղծման համար անհրաժեշտ է շուրջ 60.0 մլն. դրամի ներդրում	պաշտպանության բաժին	պաշտպանությունը գտնվում է կառավարության ուշադրության կենտրոնում

3. ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Ռազմավարական նպատակներ և առաջնահերթ ծրագրեր	Ցուցանիշներ	Պատասխանատու օղակ	Ռիսկեր/Նախադրյալներ
Ռազմավարական նպատակ Գյուղատնտեսության համախառն արտադրանքի ավելացում, ազգաբնակչության աղքատության մակարդակի նվազեցում	1. Գյուղատնտեսության համախառն արտադրանքը՝ 62.3 մլրդ. դրամ 2. Գյուղատնտեսության համախառն արտադրանքի տեսակարար կշիռը հանրապետության ծավալում մոտ 6.8 %	Գյուղատնտեսության և բնապահպանության վարչության գյուղատնտեսության բաժին	Առկա նյութատեխնիկական և ֆինանսական ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործում Բնակլիմայական գործոնի ազդեցություն
Ծրագիր 1. Մարզի հողային և մարդկային ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործում	1.1 Օգտագործվող վարելահողերի՝ 43837հա, որից օգտագործվել է 37200հա, բազմամյա տնկարկներ՝ 1051հա, խոտհարքների՝ 8252հա և արոտավայրերի՝ 147087հա, ընդամենը մակերեսը՝ 363303հա 1.2 Չօգտագործվող վարելահողերի տարածքը 7100հա 1.3 Ոռոգելի մշակաբույսերի ցանքատարածությունների մակերեսը, 6308 հա 1.4 Գյուղատնտեսության ոլորտում զբաղված աշխատուժի տեսակարար կշիռը՝ 25 %	Գյուղատնտեսության և բնապահպանության վարչության գյուղատնտեսության բաժին	Ֆինանսական, մարդկային և տեխնիկական ռեսուրսների առկայություն
Ծրագիր 2. Գյուղատնտեսական մշակաբույսերի բերքատվության և համախառն արտադրանքի ծավալների բարձրացում	2.1 Կարտոֆիլի համախառն արտադրանքը՝ 33.0 տոննա Թիրախ. 2016թ. համախառն բերքը ավելացնել, տարեկան արտադրելով 35.0 հազ.տոննա 2.2 Կարտոֆիլի բերքատվությունը՝ 189.9 ց/հա 2.3 Հացահատիկի համախառն արտադրությունը՝ 67.6 հազ. տոննա	Գյուղատնտեսության և բնապահպանության վարչության գյուղատնտեսության բաժին	Ֆինանսական ռեսուրսների առկայություն Որակյալ սերմերի, տնկանյութի առկայություն

Ռազմավարական նպատակներ և առաջնահերթ ծրագրեր	Ցուցանիշներ	Պատասխանատու օղակ	Ռիսկեր/Նախադրյալներ
	2.4. Հացահատիկի միջին բերքատվությունը, 26.3 g/հա 2.5 Կոշտ կերերի արտադրությունը, 128հազ. տոննա 2.6 Բանջարանոցային մշակաբույսերի ցանքատարածությունները՝ 1083.1հա 2.7 Բանջարանոցային մշակաբույսերի համախառն արտադրանքը՝ 18.0 հազ.տոննա		Բնակլիմայական գործոնի ազդեցություն

4. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ռազմավարական նպատակներ և առաջնահերթ ծրագրեր	Ցուցանիշներ	Պատասխանատու օղակ	Ռիսկեր/Նախադրյալներ
Ռազմավարական նպատակ Սյունիքի մարզի բնապահպանական իրավիճակի բարելավում			
Ծրագիր 1. Բնապահպանական իրավիճակի բարելավմանն ուղղված քայլերի ձեռնարկում	1) մասնակցություն բնության և շրջակա միջավայրի պահպանության պետական ծրագրերի մշակմանը և իր լիազորությունների շրջանակներում մարզի տարածքում դրանց իրականացումը 2) մարզի տարածքում բնապահպանական օրենսդրության կատարման վերահսկումը և խախտման փաստերի վերաբերյալ համապատասխան մարմիններին տեղեկացումը 3) աջակցություն արգելոցների, արգելավայրերի, հատուկ պահպանվող գոտիների պահպանությանը և օգտագործմանը, որսագողության, ապօրինի ձկնորսության, ծառահատումների դեմ կազմակերպվող միջոցառումների իրականացմանը 4) համագործակցություն բնապահպանական խնդիրներ իրականացնող հասարակական կազմակերպությունների, ինչպես նաև քաղաքացիների հետ	Գյուղատնտեսության և բնապահպանության վարչություն	Ֆինանսական միջոցներ, Ծրագրերի մշակման նախադրյալներ, օրենսդրության առկայություն
	1) Կշարունակվեն ուսումնասիրությունները մարզի արդյունաբերա-բնապահպանական համալիր ծրագրի ընդունման և իրականացման վերաբերյալ 2) Կշարունակվի բնօգտագործման և բնապահպանական վճարների գանձումը, այդ ոլորտում վճարման նոր համակարգի կիրառման հնարավորության ուսումնասիրությունը	Գյուղատնտեսության և բնապահպանության վարչություն	Ֆինանսական միջոցներ, Ծրագրերի մշակման նախադրյալներ, օրենսդրության առկայություն, Համագործակցության

	3) Պոչամբարների և տարբեր պատճառներով լքված և չշահագործվող հանքավայրերի էկոլոգիական իրավիճակի բարելավմանը նպատակաուղղված ռեկուլտիվացիայի ծրագրերի իրականացման խնդիրների ուսումնասիրությունը 4) Բնապահպանական հիմնախնդիրների լուծման մեջ համայնքների մասնակցության ուժեղացումը, դրանց լուծման ուղիների վերաբերյալ տեղական ինքնակառավարման մարմինների իրազեկության բարձրացումը: Մասնավորապես կարևորելով զբոսաշրջության ոլորտի զարգացումը ընդհանուր տնտեսական զարգացման մեջ, անհրաժեշտ է աջակցել համայնքների նախաձեռնություններին՝ էկոտուրիզմի զարգացման և համապատասխան ենթակառուցվածքների ստեղծման նպատակով 5) Էկոլոգիական կրթության մեջ մարզի կրթական հիմնարկների, հանրակրթական դպրոցների, մարզի բնապահպանական ինստիտուցիոնալ համակարգի ներառումը: 6) բնապահպանական խնդիրների լուծմանը նպաստող մարզի գազամատակարարման ցանցի որոշակի ընդլայնումը 7) Հողերի որակի և բերրիության չափորոշիչների մշակումը. որակյալ մոնիթորինգի, հողօգտագործման նորմավորման, հաշվառման և վերահսկողության համակարգի ձևավորումը: 8) Արտավայրերի և խոտհարքերի ռացիոնալ կառավարման մեխանիզմների մշակումը: 9) Բնապահպանական որոշումների կայացման գործում հասարակության մասնակցության ընդլայնումը 10) Համայնքային անտառկառավարման կիրառման հնարավորության ուսումնասիրումը մարզի անտառամերձ համայնքներում և դրան ուղղված քայլերի ձեռնարկումը: 11) Մարզի տարածաշրջաններում որսահանդակների ստեղծմանն ուղղված քայլերի ձեռնարկումը: 12) Քաղաքային համայնքներում կեղտաջրերի մաքրման կայանների վերակառուցման հնարավորության		պատրաստակամություն
--	--	--	--------------------

	ուսումնասիրությունը և համապատասխան քայլերի ձեռնարկումը: 13) Կենցաղային կոշտ թափոնների կենտրոնացված աղբավայրերի կառավարման պլանների և վերամշակման համար քիզնես ծրագրերի մշակումը:		
--	--	--	--

5. ՔԱՂԱՔԱՇԻՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ռազմավարական նպատակներ և առաջնահերթ ծրագրեր	Ցուցանիշներ	Մարգպետարանի պատասխանատու օղակ	Ռիսկեր/Նախադրյալներ
Ռազմավարական նպատակ 1. Ուսումնական հաստատությունների շենքային պայմանների բարելավում Ծրագիր 1. Դպրոցական և ուսումնական հաստատությունների շենքերի կառուցում և հիմնանորոգում Առաջնահերթ միջոցառումներ Շինարարական աշխատանքների ընթացքի նկատմամբ հսկողության իրականացում	Կառուցվող և հիմնանորոգվող շենքերի թիվը – 3 <<Քաջարանի արհեստագործական պետական ուսումնարան>> ՊՈԱԿ-ի վերակառուցման , <<Մեղրու թ 1 դպրոցի հիմնանորոգման>> << Ագարակի դպրոցի նոր մասնաշենքի կառուցման>> աշխատանքներ Ծրագրի իրագործման համար կպահանջվի 517.0 մլն. դրամ	Քաղաքաշինության վարչություն /ճարտարապետաշինարարական բաժին/	ՀՀ Կառավարության կողմից դպրոցական և ուսումնական հաստատությունների շենքերի հիմնանորոգման համար ֆինանսական միջոցների հատկացում

Ռազմավարական նպատակ 2. Քաղաքային և գյուղական համայնքների բնակչության ջրամատակարարման բարելավում Ծրագիր 1. Նորոգման աշխատանքների ընթացքի նկատմամբ հսկողությանն իրականացում Առաջնահերթ միջոցառումներ Նորոգման աշխատանքների ընթացքի նկատմամբ հսկողությանն իրականացում	Կապան և Գորիս քաղաքների, Բոնակոթ, Աճանան և Սյունիք գյուղերի խմելու ջրագծերի հիմնանորոգում Ծրագրի իրագործման համար կպահանջվի մոտ 629.4 մլն. դրամ	Քաղաքաշինության վարչություն /ճարտարապետաշինարարական բաժին/	ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության ջրային տնտեսության պետական կոմիտե
Ռազմավարական նպատակ 3. Համայնքների գազիֆիկացում Ծրագիր 1. Մարզի գյուղական 3 համայնքների գազիֆիկացում Առաջնահերթ միջոցառումներ Նորոգման աշխատանքների ընթացքի նկատմամբ հսկողությանն իրականացում	Խնածախ, Վաղատուր և Խոզնավար, համայնքների գազիֆիկացում Ծրագրի իրագործման համար կպահանջվի մոտ 82.0 մլն. դրամ	Քաղաքաշինության վարչություն /ճարտարապետաշինարարական բաժին	Գյուղական տարածքների տնտեսական զարգացման ծրագրերի իրականացման գրասենյակ» ՊՀ

6. ՄԱՐԶԱՅԻՆ ԵՎ ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐ

Ռազմավարական նպատակներ և առաջնահերթ ծրագրեր	Ցուցանիշներ	Մարզպետարանի պատասխանատու օղակ	Ռիսկեր /Նախադրյալներ/
Ռազմավարական նպատակ 1. Սյունիքի մարզի Ճանապարհային ցանցի բարելավում Ծրագիր 1 Մարզային նշանակության ճանապարհների ձմեռային, ընթացիկ պահպանում և շահագործում Միջոցառումներ Նորոգման աշխատանքների ընթացքի նկատմամբ հսկողությանն իրականացում Ծրագիր 2	Մարզային նշանակության ճանապարհներ (198.3 կմ – ձմեռային, ընթացիկ պահպանում և շահագործում-82.5 կմ) Ֆինանսավորման կարիքը՝ 110.500 մլն դրամ	Քաղաքաշինության վարչություն /տրանսպորտի և ճանապարհաշինության բաժին/	
Միջպետական և հանրապետական նշանակության ճանապարհների ձմեռային, ընթացիկ պահպանում և շահագործում Միջոցառումներ Նորոգման աշխատանքների ընթացքի նկատմամբ հսկողությանն իրականացում Ծրագիր 3 Միջպետական և հանրապետական նշանակության ճանապարհների նորոգման	Միջպետական և հանրապետական նշանակության ճանապարհներ (560.6 կմ – ձմեռային, ընթացիկ պահպանում և շահագործում-533.6 կմ) Ֆինանսավորման կարիքը՝ 754,9 մլն դրամ	Քաղաքաշինության վարչություն /տրանսպորտի և ճանապարհաշինության բաժին/	

ՀՀ ԱՅՈՒՆԻՔԻ ՄՁԾ 2016 ԹՎԱԿԱՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՊԼԱՆ

Ռազմավարական նպատակներ և առաջնահերթ ծրագրեր	Ցուցանիշներ	Մարզպետարանի պատասխանատու օղակ	Ռիսկեր /Նախադրյալներ/
աշխատանքներ Միջոցառումներ Նորոգման աշխատանքների, ընթացքի նկատմամբ հսկողությանն իրականացում	Միջպետական և հանրապետական նշանակության ճանապարհ Ֆինանսավորման կարիքը՝ 1,521,065.0 մլն դրամ	Քաղաքաշինության վարչություն /տրանսպորտի և ճանապարհաշինության բաժին/	

12. ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ, ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ ԵՎ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

12.1. Տարածքային կառավարում			
Ռազմավարական նպատակներ և առաջնահերթ ծրագրեր	Ցուցանիշներ	Մարզպետ արանի պատասխանատու օղակ	Ռիսկեր /Նախադրյալներ/
Ոլորտային նպատակ՝ Սյունիքի մարզում պետական կառավարման և տարածքային կառավարման արդյունավետության բարձրացում		ՏԻ և ՀԳՄՀ վարչություն	Օրենսդրության հստակեցում
Արդյունք 1. Մարզպետի կողմից ՏԻՄ-երի գործունեության նկատմամբ հսկողության նոր համակարգի ներդրում	1.1. Մարզպետի կողմից ՏԻՄ-երի գործունեության նկատմամբ մասնագիտական հսկողության իրականացումը՝ ըստ նախապես սահմանված ցուցանիշների	ՏԻ և ՀԳՄՀ վարչություն	Նորմատիվ իրավական դաշտի սահմանում
Միջոցառումներ 1.1. Կառավարության կողմից սահմանված չափորոշիչների յուրացում 1.2. Մարզպետարանում աշխատող քաղաքացիական ծառայողների մասնագիտական վերապատրաստման ապահովում		Անձնակազմի կառավարման բաժին	Օրենսդրական պահանջներ
Արդյունք 2. Մարզպետարանի կառուցվածքային կառավարչական համակարգի բարելավում	2.1. Մարզպետարանում ստեղծված նոր միավորներ՝ բաժիններ 2.2. Կառուցվածքային ստորաբաժանումների կարգավիճակի և կառուցվածքի փոփոխություններ 2.3. Քաղաքացիական ծառայության պաշտոնների անձնագրերում վերանայված գործառույթներ՝ ելնելով նշյալ բարեփոխումների կենսագործումից	Անձնակազմի կառավարման բաժին	Ինստիտուցիոն ալ բարեփոխումներին աջակցության առկայություն կենտրոնական մակարդակում

Արդյունք 3. Մարզպետարանի աշխատակազմի տեխնիկական և մասնագիտական կարողությունների բարձրացում	3.1. Մարզպետարանի աշխատակազմի տեխնիկական հագեցած աշխատատեղերի թիվը 3.2. Մարզպետարանի աշխատակազմի վերանորոգված և կահավորված աշխատասենյակների թիվը	Մարզպետարանի աշխատակազմ	Ֆինանսական միջոցների առկայություն
	3.3. Վերապատրաստման դասընթացների մասնակցած, ՀՀ ՔԾԽ-ում ատեստավորում անցած մարզպետարանի աշխատակիցների թիվը	Անձնակազմի կառավարման բաժին	
Միջոցառումներ 3.1. Մարզպետարանի աշխատակազմի աշխատատեղերի վերազինում ժամանակակից տեխնիկայի և կապի միջոցներով 3.2 Գույքի նորացում 3.3. Աշխատակազմի ուսուցանում և վերապատրաստում	Ներդրում	Մարզպետարանի աշխատակազմ	
Արդյունք 4. Մարզպետարանի տեղեկատվության կառավարման համակարգի բարելավում	4.1. Կառավարման ժամանակակից տեխնոլոգիաների օգտագործման ավելացում մարզպետարանում (տարածքային կառավարման էլեկտրոնային համակարգ, Mulberry համակարգ, ներքին էլեկտրոնային տեղեկատվաշրջանառություն) 4.2. Համակարգչային ցանցին միացված մարզպետարանի տարածաշրջանային կենտրոնների թիվը 4.3. Տեղեկատվական կենտրոն-ընդունարանի ծառայությունների օգտվող քաղաքացիների թիվը 4.4. ՄԶԾ ռեսուրսների կենտրոնում կազմակերպված խորհրդակցությունների, սեմինար-պարապմունքների թիվը 4.5. ՄԶԾ ռեսուրսների կենտրոն այցելությունների թիվը		Համապատասխան տեխնիկական և մարդկային ռեսուրսների առկայություն

Միջոցառումներ 4.1. Մարզպետարանի և համայնքների միջև միասնական տեղեկատվական ցանցի ստեղծում 4.2. Համապատասխան տեխնիկական և ծրագրային ապահովում 4.3. Կադրերի վերապատրաստում		ՏԻ և ՀԳՄՀ վարչություն	
Արդյունք 5. Մարզպետարանի և հանրապետական գործադիր մարմինների տարածքային ծառայությունների համագործակցության բարելավում		ՏԻ և ՀԳՄՀ վարչություն	Հանրապետական գործադիր մարմինների տարածքային ծառայություններն ունեն իրենց գործունեությունը կարգավորող նորմատիվ իրավական դաշտ
Միջոցառումներ 5.1. Մշակել իրավական ակտերի նախագծեր, որոնցով կարգավորվում են պետական կառավարման մարմինների միջև փոխհարաբերությունները		ՏԻ և ՀԳՄՀ վարչություն	

	12.2. Տեղական ինքնակառավարում		
Ոլորտային նպատակ՝ Տեղական ինքնակառավարման համակարգի արդյունավետության բարձրացում	1. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից մատուցվող ծառայությունների որակից բնակչության բավարարվածության աստիճանը 2. Համայնքային մակարդակում հավաքագրվող հարկեր և տուրքեր	ՏԻ և ՀԳՄՀ վարչություն	Ֆինանսական միջոցներն ավելանում են ՀՀ կառավարությունը շարունակում է ապակենտրոնացման քաղաքականությունը:
Արդյունք 1. Համայնքների բյուջեների հավաքագրման մակարդակի բարձրացում	1.1. Համայնքային բյուջեների հավաքագրման մակարդակ, % պլանավորված եկամուտների նկատմամբ	ՏԻ և ՀԳՄՀ վարչություն	Առկա է բյուջետային ոլորտը հստակ կերպով կարգավորող օրենսդրություն Համայնքային բյուջեների հարկային եկամուտների հավաքագրման իրավասությունը փոխանցվել է ՏԻՄ-երին Տարեցտարի պետական բյուջեից համայնքների բյուջեներին տրամադրվող դոտացիաների չափն ավելանում է
Միջոցառումներ 1.1. Հստակեցնել հողի հարկի, գույքահարկի և տուրքերի բազաները 1.2. Կազմել նախորդ տարիներից կուտակված ապառքների մարման ժամանակացույց և հետևողականորեն միջոցներ ձեռնարկել դրանց մարման ուղղությամբ		ՏԻ և ՀԳՄՀ վարչություն	

Արդյունք 3. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների տեխնիկական և մասնագիտական կարողությունների բարձրացում	3.1. ՏԻՄ աշխատակազմի տեխնիկապես հագեցած աշխատատեղերի թիվը 3.2. Սեմինար-պարապմունքների մասնակցած համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի, համայնքի ավագանու անդամների թիվը 3.3. Համայնքային ուսումնական կենտրոնի մասնագիտական, տեխնիկական և տեղեկատվական ծառայություններից օգտվող համայնքապետարանների աշխատակիցների թիվը 3.4. Համայնքային ծառայողների վերաբերյալ ամբողջական տեղեկատվության առկայություն 3.5. Համայնքային ծառայության մասին ձեռքբերված գրականություն օրենքներ, հրամանագրեր, որոշումներ, պարզաբանումներ	ՏԻ և ՀԳՄՀ վարչություն	Համապատասխան մարդկային և ֆինանսական ռեսուրսների առկայություն
Միջոցառումներ 3.1. ՏԻՄ աշխատակազմի աշխատատեղերի վերազինում ժամանակակից տեխնիկայի և կապի միջոցներով 3.2. Համայնքային ուսումնական կենտրոնի վերազինում 3.3. Սեմինար-պարապմունքների կազմակերպում ՏԻՄ աշխատակազմի, ավագանու անդամների համար 3.4. Համայնքային ծառայողների վերաբերյալ տվյալների մուտքագրում միասնական հանրապետական շտեմարանում 3.5. Համայնքային ծառայության մասին գրականության ձեռքբերում	Ներդրումներ	ՏԻ և ՀԳՄՀ վարչություն	

Արդյունք 4. Համայնքային մակարդակում ՀԿ-ների և ՋԼՄ-ների դերի բարձրացում	4.1. Տարբեր թեմատիկ հաղորդումների միջոցով իրազեկված բնակչության թիվը 4.2. Բնակչության ուսուցում անցկացնող ՀԿ-ների թիվը, յուրաքանչյուր համայնքում տարեկան 2 անգամ 4.3. Բուկլետների, տեղեկատվական թերթիկների թիվը, յուրաքանչյուր հանդիպման համար 20-25 բուկլետ կամ տեղեկատվական թերթիկ 4.4. Հրապարակված՝ մարզում գործող կազմակերպությունների տեղեկատվությունների թիվը 4.5. Ավագանու անդամների կողմից համայնքի բնակչությանը ներկայացված եռամսյա հաշվետվությունների թիվը 4.6. Դրամահավաքի մասին իրազեկում ՋԼՄ-ներով 4.7. Կազմակերպված փորձնական դրամահավաքների թիվը	ՏԻ և ՀԳՄՀ վարչություն	Ֆինանսական և մարդկային ռեսուրսների առկայություն
Միջոցառումներ 4.1. Տարբեր թեմատիկ հաղորդումների միջոցով հանրության իրազեկում 4.2. ՀԿ-ների միջոցով համայնքների բնակչության իրազեկության բարձրացում՝ ՏԻՄ-երի, որպես համայնքի բնակչի իրենց իրավունքների և պարտականությունների մասին 4.3. Բուկլետների, տեղեկատվական թերթիկների տարածում /բացատրում բնակչության շրջանում/ 4.4. Ավագանու և բնակչության կապի ամրապնդում ՀԿ-ների նախաձեռնությամբ 4.5. Համայնքներում դրամահավաքի ուսուցանում, որպես մշակույթի ձևավորում հասարակության մեջ, փորձնական դրամահավաքների կազմակերպում		ՏԻ և ՀԳՄՀ վարչություն	
Արդյունք 5. ՄԶԾ-երի ինստիտուցիոնալ և ՄԳ համակարգերի արմատավորում		ՏԻ և ՀԳՄՀ վարչություն	

Միջոցառումներ 5.1. Ինստիտուցիոնալ համակարգի պաշտոնական ընդունում մարզպետարանի կողմից 5.2. ՄՁՀ-ների և ՈԱԽ-երի տեխնիկական առաջադրանքների հաստատում 5.3. Առաջնահերթ ծրագրերի ընտրության հստակ չափանիշների մշակում և ընդունում 5.4. ՄԳ համակարգի շարունակականության ապահովում 5.5. Իրազեկման միջոցառումների իրականացում	5.1. Մարզպետի որոշում/կարգադրություն 5.2. Հաստատված տեխնիկական առաջադրանքներ 5.3. ՄՁՀ-ի համապատասխան որոշում՝ հաստատված մարզպետի կողմից 5.4. Պատրաստված կիսամյակային և տարեկան հաշվետվություններ 5.5.1. Պետական բյուջեից և դոնորներից մասնակցային մոնիտորինգի միջոցառման ամենամյա անցկացման համար հատկացված միջոցներ (աղբյուր, դրամ) 5.5.2. Ազդեցության գնահատման ամենամյա անցկացման համար հատկացված միջոցներ (աղբյուր, դրամ) 5.6. ՄՁԾ-ի արդյունքների և ընթացքի մասին իրազեկման միջոցառումների քանակը և տեսակը	ՏԻ և ՀԳՄՀ վարչություն	
---	---	--------------------------------------	--

	12.3. Քաղաքացիական հասարակություն		
Ոլորտային նպատակ՝ Մարզային զարգացման գործընթացներին քաղաքացիական հասարակության մասնակցության բարձրացում, մարզում քաղաքացիական հասարակության զարգացում			
Արդյունք 1. Համայնքային մակարդակում ՀԿ-ների և ՋԼՄ-ների դերի բարձրացում			
Միջոցառումներ 6.1. Տարբեր թեմատիկ հաղորդումների միջոցով հանրության իրազեկում 6.2. ՀԿ-ների միջոցով համայնքների բնակչության իրազեկության բարձրացում՝ ՏԻՄ-երի, որպես համայնքի բնակչի իրենց իրավունքների և պարտականությունների մասին 6.3. Բուկլետների, տեղեկատվական թերթիկների տարածում /բացատրում բնակչության շրջանում/ 6.4. Ավագանու և բնակչության կապի ամրապնդում ՀԿ-ների նախաձեռնությամբ	6.1. Տարբեր թեմատիկ հաղորդումների միջոցով իրազեկված բնակչության թիվը 6.2. Բնակչության ուսուցում անցկացնող ՀԿ-ների թիվը, յուրաքանչյուր համայնքում տարեկան 2 անգամ 6.3. Բուկլետների, տեղեկատվական թերթիկների թիվը, յուրաքանչյուր հանդիպման համար 20-25 բուկլետ կամ տեղեկատվական թերթիկ 6.4. Հրապարակված՝ մարզում գործող կազմակերպությունների տեղեկատվությունների թիվը 6.5. Ավագանու անդամների կողմից համայնքի բնակչությանը ներկայացված եռամսյա հաշվետվությունների թիվը	ՏԻ և ՀԳՄՀ վարչություն	Ֆինանսական և մարդկային ռեսուրսների առկայություն

**2016 ԹՎԱԿԱՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՊԼԱՆՈՎ ՆԱԽԱՏԵՍՎԱԾ
ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՈՒՄԸ՝ ԸՍՏ ՈԼՈՐՏՆԵՐԻ**

(հազ. դրամ)

N	Նախատեսված ծրագրերն ու միջոցառումները	2016թ. ՄԶԾ-ով նախատեսված կարիքների գումարը	2016թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված կարիքների գումարը	Ֆինանսավորման աղբյուրը
1	2	3	4	5
1	Արդյունաբերություն, ՓՄՁ և մասնավոր հատված	0,0	18460100,0	
1	ՓՀԷԿ-երի կառուցում և շահագործում	0,0	970 000,00	Մասնավոր ներդրողներ
2	Փոքր ու միջին բիզնեսի և գյուղատնտեսության զարգացման վարկային ծրագրեր	0,0	11 168 200,00	Միջազգային և այլ կազմակերպություններ
3	Հանքարդյունաբերության զարգացում	0,00	1 900 000,00	«ԱՊՄԿ» ՓԲԸ
4	Հանքարդյունաբերության զարգացում	0,00	2 000 000,00	«ԶՊՄԿ» ՓԲԸ
5	Հանքարդյունաբերության զարգացում	0,00	2 000 000,00	«Դանդի Փրիշս Մեթալս Կապան» ՓԲԸ
5	Աջակցություն ընտրված ճյուղերի տնտեսվարողներին	0,00	12 428,00	«Վորլդ Վիժն» ՄԲԿ
6	Պահածոների գործարանի կառուցում Սյունիք համայնքում	0,0	409 472,00	«Սյունիք-Ֆուդ» ՍՊԸ
2	Կրթություն	1 857 800,0	324 383,9	
2,1	Կրթական օբյեկտների կառուցում ընդամենը, այդ թվում՝	780 000,0	0,0	
1	ք. Կապանի թիվ 4 դպրոցի կառուցում (100 աշ. տեղ)	70 000,0	0,0	Պետական բյուջե
2	ք. Կապանի Բեխ թաղամասի դպրոցի կառուցում (100 աշ. տեղ)	70 000,0	0,0	Պետական բյուջե
3	ք. Կապանի Բաղբուրջ թաղամասում դպրոցի կառուցում (100 աշ. տեղ)	70 000,0	0,0	Պետական բյուջե
4	Բարձրավան գյուղի դպրոցի կառուցում (100 աշ. տեղ)	70 000,0	0,0	Պետական բյուջե
5	Սալվարդ գյուղի դպրոցի կառուցում (100 աշ. տեղ)	70 000,0	0,0	Պետական բյուջե
6	Շենաթաղ գյուղի դպրոցի կառուցում (100 աշ. տեղ)	70 000,0	0,0	Պետական բյուջե
7	Գետաթաղ գյուղի դպրոցի կառուցում (100 աշ. տեղ)	110 000,0	0,0	Պետական բյուջե
8	Թասիկ գյուղի դպրոցի կառուցում (100 աշ. տեղ)	110 000,0	0,0	Պետական բյուջե
9	Բալաք գյուղի դպրոցի կառուցում (50 աշ. տեղ)	70 000,0	0,0	Պետական բյուջե

ՀՀ ԱՅՈՒՆԻՔԻ ՄՁԾ 2016 ԹՎԱԿԱՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՊԼԱՆ

10	Արևիս գյուղի դպրոցի կառուցում (50 աշ. տեղ.)	70 000,0	0,0	Պետական բյուջե
2,2	Կրթական համակարգի օբյեկտների նորոգում և վերազինում ընդամենը, այդ թվում՝	1 077 800,0	324 383,9	
1	ք. Կապանի թիվ 5 դպրոցի հիմնանորոգում	63 000,0	0,0	Պետական բյուջե
2	ք. Մեղրիի թիվ 1 դպրոցի հիմնանորոգում	50 150,0	21 866,70	Պետական բյուջե
3	ք. Քաջարանի թիվ 6 դպրոցի հիմնանորոգում	63 000,0	0,0	Պետական բյուջե
4	Գեղի գյուղի դպրոցի հիմնանորոգում	81 000,0	0,0	Պետական բյուջե
5	Ծավ գյուղի դպրոցի հիմնանորոգում	65 500,0	0,0	Պետական բյուջե
6	Տանձավեր գյուղի դպրոցի հիմնանորոգում	75 250,0	0,0	Պետական բյուջե
7	Հալիծոր գյուղի դպրոցի հիմնանորոգում	80 000,0	0,0	Պետական բյուջե
8	Բոնակոթ գյուղի դպրոցի հիմնանորոգում	94 000,0	0,0	Պետական բյուջե
9	Ույծ գյուղի դպրոցի հիմնանորոգում	70 000,0	0,0	Պետական բյուջե
10	Վաղատին գյուղի դպրոցի հիմնանորոգում	64 600,0	0,0	Պետական բյուջե
11	Մուցք գյուղի դպրոցի հիմնանորոգում	57 450,0	0,0	Պետական բյուջե
12	Տոլորս գյուղի միջն. դպրոցի հիմնանորոգում	122 850,0	0,0	Պետական բյուջե
13	Նժդեհ գյուղի հիմն. դպրոցի հիմնանորոգում	81 000,0	0,0	Պետական բյուջե
14	Տաշտուն գյուղի դպրոցի հիմնանորոգում	50 000,0	0,0	Պետական բյուջե
15	Դպրոցական գույքի ձեռքբերում /աշ. սեղաններ, աթոռներ/	60 000,0	0,0	Պետական բյուջե
16	Ագարակ քաղաքի դպրոցի նոր մասնաշենքի կառուցում	0,0	41 271,1	Պետական բյուջե
17	Կրթական ծրագրերի իրականացում	0,0	19 300,1	Համայնքային բյուջե
18	Կրթական ծրագրերի իրականացում	0,0	51 146,0	«Վորլդ Վիժն» ՄԲԿ
19	Հարժիսի դպրոցի վերակառուցում	0,0	60 000,0	ՀՏՀՀ
20	Կոռնիծորի դպրոցի վերակառուցում	0,0	80 000,0	ՀՏՀՀ
21	Քարաշենի դպրոցի վերակառուցում	0,0	50 800,0	ՀՏՀՀ
3	Առողջապահություն	1 408 200,0	395 716,0	
1	«Կապանի բժշկական կենտրոն» ՓԲԸ-ի շենքի վերանորոգում և սարքավորումների ձեռքբերում	400 000,0	0,0	Պետական բյուջե
2	«Սիսիանի բժշկական կենտրոն» ՓԲԸ-ի շենքի և ԲՄԿ-ների հիմնանորոգում	141 000,0	0,0	Պետական բյուջե
3	Նորաշենիկի ԱԱՊԿ-ի և ԲՄԿ-ների հիմնանորոգում	25 000,0	0,0	Պետական բյուջե
4	«Կապանի բժշկական կենտրոն» ՓԲԸ-ի կազմում գտնվող ԲՄԿ-ների վերանորոգում	24 000,0	0,0	Պետական բյուջե

ՀՀ ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄՁԾ 2016 ԹՎԱԿԱՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՊԼԱՆ

5	«Մեղրիի բժշկական կենտրոն» ՓԲԸ-ի կազմում գտնվող ԲՄԿ-ների վերանորոգում	30 000,0	0,0	Պետական բյուջե
6	«Բոնակոթի ԱԱՊԿ» ՓԲԸ-ի կազմում գտնվող ԲՄԿ-ների վերանորոգում	8 200,0	0,0	Պետական բյուջե
7	Մարզի գյուղական ամբուլատորիաների տեխնիկական վերազինում	15 000,0	0,0	Պետական բյուջե
8	Մարզի գյուղական ամբուլատորիաներին տրանսպորտային միջոցների տրամադրում	10 000,0	0,0	Պետական բյուջե
9	Առողջապահական ծրագրերի իրականացում	0,0	3 250,0	Համայնքային բյուջե
10	Առողջապահական ծրագրերի իրականացում	300 000,0	22 466,0	«Վորլդ Վիժն» ՄԲԿ
11	Մոր և մանկան ծառայություն	455 000,0	370 000,0	Պետական բյուջե
4	Մշակույթ և սպորտ	1 300 120,0	869 392,8	
1	Սիսիանի երաժշտական դպրոցի հիմնանորոգում	135 000,0	0,0	Պետական բյուջե
2	Մեղրիի մշակույթի պալատի հիմնանորոգում	70 000,0	0,0	Պետական բյուջե
3	Մեղրիի արվեստի դպրոցի հիմնանորոգում	55 000,0	0,0	Պետական բյուջե
4	Արծվանիկ գյուղի մշակույթի տան հիմնանորոգում	50 000,0	0,0	Պետական բյուջե
5	Ն. Հանդ գյուղի մշակույթի տան հիմնանորոգում	67 500,0	0,0	Պետական բյուջե
6	Լեռնաձոր գյուղի մշակույթի տան հիմնանորոգում	57 520,0	0,0	Պետական բյուջե
7	Դավիթբեկ գյուղի մշակույթի տան հիմնանորոգում	50 000,0	0,0	Պետական բյուջե
8	Հարժիս գյուղի մշակույթի տան հիմնանորոգում	67 500,0	0,0	Պետական բյուջե
9	Վերիշեն գյուղի մշակույթի տան հիմնանորոգում	82 000,0	0,0	Պետական բյուջե
10	Անգեղակոթ գյուղի մշակույթի տան հիմնանորոգում	62 000,0	0,0	Պետական բյուջե
11	Բոնակոթ գյուղի մշակույթի տան հիմնանորոգում	62 000,0	0,0	Պետական բյուջե
12	Շաքի գյուղի մշակույթի տան հիմնանորոգում	108 000,0	0,0	Պետական բյուջե
13	Դարբաս գյուղի մշակույթի տան հիմնանորոգում	108 000,0	0,0	Պետական բյուջե
14	Գորհայք գյուղի մշակույթի տան հիմնանորոգում	102 600,0	0,0	Պետական բյուջե
15	Վարդանիձորի մշակույթի տան հիմնանորոգում	70 000,0	0,0	Պետական բյուջե
16	Լեկվազ գյուղի մշակույթի տան հիմնանորոգում	81 000,0	0,0	Պետական բյուջե
17	Ալվանք գյուղի մշակույթի տան հիմնանորոգում	72 000,0	0,0	Պետական բյուջե
18	Տաթև վանական համալիրի եկեղեցական կառույցների վերականգնում	0,0	650 000,00	«Իստեյտ Մենեջմենթ» ընդ ադմինիստրելյն

ՀՀ ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄՁԾ 2016 ԹՎԱԿԱՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՊԼԱՆ

				Քամփնի» ՓԲԸ
19	Գործիսի Սերո Խանզադյանի տուն թանգարանի վերակառուցում	0,0	76 000,00	ՀՏՀՀ
20	ՀՀ պատկերասրահի Սիսիանի մասնաճյուղի հիմնանորոգում	0,0	40 080,00	Պետական բյուջե
21	Կապանի արվեստի դպրոցի վերակառուցում	0,0	43 000,00	ՀՏՀՀ
22	Կապան քաղաքի Դավիթ Համբարձումյանի անվան մանկապատանեկան մարզադպրոցի մարզադահլիճի հիմնանորոգում	0,0	46 000,00	Պետական բյուջե
	Մշակութային ծրագրերի իրականացում	0,0	13 112,80	Համայնքային բյուջե
23	Ֆինանսական օգնություն ՀՀ Ազարակի թիվ 1 մ/մանկապարտեզ>> ՀՈԱԿ-ին	0,0	1 200,0	«ԱՊՄԿ» ՓԲԸ
5	Սոցիալական ապահովություն	530 200,0	169 000,0	
1	Քաղաքային համայնքների մշակութային և սպորտային կենտրոններում թեք հարթակների կառուցում	1 000,0	1000,0	Համայնքային բյուջե, այլ կազմակերպություններ
2	Գործազուրկների մասնագիտական ուսուցման կազմակերպում	13 000,0	20000,0	ՀՀ պետական բյուջե
3	Աշխատավարձի փոխհատուցում գործատուին, հաշմանդամին աշխատանքի տեղավորման նպատակով	6 500,0	18000,0	ՀՀ պետական բյուջե
4	Աշխատատեղերի հարմարեցում հաշմանդամների համար	1 200,0	0,0	ՀՀ պետական բյուջե
5	200 հաշմանդամների համար առողջարանային ուղեգրերի ձեռքբերում	7 500,0	0,0	ՀՀ պետական բյուջե
6	Երեխաների ցերեկային խնամքի կենտրոնների ստեղծում, հովանավորչական ծրագրեր և պաշտպանություն	500 000,0	120000,0	Միջազգային և այլ կազմակերպություններ
7	Տարբեր սպորտային միջոցառումների մարզային մաշտաբով և պարաօլիմպիկ խաղերի անցկացում մարզում	1 000,0	0,0	ՀՀ պետական բյուջե
8	Գործիսում առողջակրթական, վերականգնողական կենտրոնի ստեղծում	0,0	10000,0	Միջազգային և այլ կազմակերպություններ
6	Քաղաքաշինություն	1 006 400,0	0,0	
1	Ռմբակոծությունների և ռազմական գործողությունների հետևանքով չջահագործվող, վերականգնման ենթակա անհատական բնակելի տների վերականգնում	25000,0	0,0	Պետական բյուջե
2	5-րդ և 4-րդ աստիճանի վնասվածություն ունեցող անհատական բնակելի տների բնակիչների բնակարանային խնդրի լուծում	100000,0	0,00	Պետական բյուջե
3	Երրորդ և չորրորդ աստիճանի վնասվածություն ունեցող բազմաբնակարան շենքերի ամրացում, բնակիչների բնակարանային խնդիրների լուծում	340000,0	0,00	Պետական բյուջե

ՀՀ ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄՁԾ 2016 ԹՎԱԿԱՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՊԼԱՆ

3	Լեռնաձոր գյուղի փայտյա տներում ապրող ընտանիքների բնակարանային խնդիրների լուծում	41 400,00	0,00	Պետական բյուջե
4	Շիշկերտ գյուղի փայտյա տներում ապրող ընտանիքների բնակարանային խնդիրների լուծում	60 000,00	0,00	Պետական բյուջե
5	Կապան քաղաքի բազմաբնակարան շենքերի տանիքների հիմնանորոգում	100 000,00	0,00	Պետական բյուջե
6	Գորիս քաղաքի բազմաբնակարան շենքերի տանիքների հիմնանորոգում	50 000,00	0,00	Պետական բյուջե
7	Սիսիան քաղաքի բազմաբնակարան շենքերի տանիքների հիմնանորոգում	50 000,00	0,00	Պետական բյուջե
8	Մեղրի քաղաքի բազմաբնակարան շենքերի տանիքների հիմնանորոգում	30 000,00	0,00	Պետական բյուջե
9	Ագարակ քաղաքի բազմաբնակարան շենքերի տանիքների հիմնանորոգում	20 000,00	0,00	Պետական բյուջե
10	Կապան քաղաքի բազմաբնակարան շենքերի վերելակների հիմնանորոգում	50 000,00	0,00	Պետական բյուջե
11	Մարզի գյուղական համայնքների գլխավոր հատակագծերի կազմում	60 000,00	0,00	Պետական բյուջե
12	Գորիս քաղաքի Սպանդարյան- Զորավար Անդրանիկի փողոցների սեղավատարի հիմնանորոգում	80 000,00	0,00	Պետական բյուջե
7	Ենթակառուցվածքներ	5 449 250,00	3 946 625,00	
7,1	Ճանապարհաշինություն	4 061 000,00	1 174 000,00	
1	Մարզային նշանակության ավտոճանապարհների ծմեռային պահպանում, ընթացիկ պահպանում և շահագործում	231 000,00	116 000,0	ՀՀ պետական բյուջե
2	Միջպետական, հանրապետական նշանակության ճանապարհների ծմեռային պահպանություն, ընթացիկ պահպանում և շահագործում	0,00	825 000,00	ՀՀ պետական բյուջե
3	Ա/6 Մ-2 Մ-2 Երևան-Երասխ-Գորիս-Կապան-Մեղրի-Իրանի Իսլամական հանրապետության սահման Գորիս քաղաքով անցնող(Սունիքի փողոց) հատվածում հենապատի վերականգնում	0,00	7 000,00	ՀՀ պետական բյուջե
4	Ա/6 Մ-2 Մ-2 Երևան-Երասխ-Գորիս-Կապան-Մեղրի-Իրանի Իսլամական հանրապետության սահման կմ269+000-կմ270+000 ճանապարհահատվածում անցանելիության ապահովում	0,00	10 000,0	ՀՀ պետական բյուջե
5	Ա/6 Մ-2 Մ-2 Երևան-Երասխ-Գորիս-Կապան-Մեղրի-Իրանի Իսլամական հանրապետության սահման կմ332+000-կմ333+000 փլուզված հատվածի վերականգնում	0,00	40 000,0	ՀՀ պետական բյուջե

6	Ա/6 Մ-2 Մ-2 Երևան-Երասխ-Գորիս-Կապան-Մեղրի-Իրանի Իսլամական հանրապետության սահման կմ343+300-կմ347+500 ճանապարհահատվածում անցանելիության ապահովում	0,00	20 000,0	ՀՀ պետական բյուջե
7	Ա/6 Մ-2 Մ-2 Երևան-Երասխ-Գորիս-Կապան-Մեղրի-Իրանի Իսլամական հանրապետության սահման կմ358+025 հատվածում կամուրջի կառուցում	0,00	100 000,0	ՀՀ պետական բյուջե
8	Մ-17 Մ-2-Կապան-Ծավ-Շվանիձոր-Մեղրի-Մ2 կմ17+000-000 և կմ28+000 սողանքային ճանապարհահատվածի վերականգնման աշխատանքներ	0,00	50 000,00	ՀՀ պետական բյուջե
9	Մ-2 Երևան-Երասխ-Գորիս-Մեղրի-Իրանի սահման (կմ169- կմ 220, 6 կմ հատված)	500 000,00	0,00	ՀՀ պետական բյուջե
10	Մ-2 Երևան-Երասխ-Գորիս-Մեղրի-Իրանի սահման (կմ276- կմ 297, 6 կմ հատված)	500 000,00	0,00	ՀՀ պետական բյուջե
11	S-8-84 Մ-2-Ուժանիս(Ագարակ-Ուժանիս հատված 8կմ)	360 000,00	0,0	ՀՀ պետական բյուջե
12	S-8-66 Մ-2-Եղեգ (9,7կմ)	410 000,00	0,0	ՀՀ պետական բյուջե
13	S-8-22 Մ-2-Վարդանանք-Խոդանց-Ագարակ(10,0կմ)	290 000,00	0,0	ՀՀ պետական բյուջե
14	S-8-81 Մ-12-Խնածախ-Խոզնավար-Վաղատուր (10,0կմ)	200 000,00	6 000,0	ՀՀ պետական բյուջե
15	S-8-55 Կոռնիձոր-Տեղ-Արավուս(Տեղ-Արավուս հատված 3,1կմ)	260 000,00	0,0	ՀՀ պետական բյուջե
16	S-8-13 Վերիշեն-Վաղատուր(8,0կմ)	250 000,00	0,0	ՀՀ պետական բյուջե
17	S-8-42 Սիսիան-Թասիկ-Արևիս (10,0կմ)	210 000,00	0,0	ՀՀ պետական բյուջե
18	S-8-46 Մ-13-Շաղատ-Մուցք (6,0կմ)	300 000,00	0,0	ՀՀ պետական բյուջե
19	S-8-47-Բալաք (2,0կմ)	170 000,00	0,0	ՀՀ պետական բյուջե
20	S-8-4 Ախլաթյան-Դաստակերտ	380 000,00	0,0	ՀՀ պետական բյուջե
7,2	Զրամատակարարում	1 088 250,0	1 792 625,0	
1	Կապան քաղաքի ներհամայնքային ցանցի հիմնանորոգում	243 000,0	0,0	Միջազգային և այլ կազմակերպություններ
2	Քաջարան քաղաքի ներհամայնքային ցանցի հիմնանորոգում	3 000,0	0,0	Միջազգային և այլ կազմակերպություններ
3	Սրաշեն գյուղում 50տ տարողությամբ ՕԿՋ-ի կառուցում	6 000,0	0,0	Միջազգային և այլ կազմակերպություններ
4	Նոր Աստղաբերդ գյուղի արտաքին ջրագծի հիմնանորոգում	22 500,0	0,0	Միջազգային և այլ կազմակերպություններ

ՀՀ ԱՅՈՒՆԻՔԻ ՄՁԾ 2016 ԹՎԱԿԱՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՊԼԱՆ

5	Գետիշեն գյուղի արտաքին ջրագծի հիմնանորոգում	22 500,0	0,0	Միջազգային և այլ կազմակերպություններ
6	Վարդավանք /Ն. Գյողաքլու /գյուղի արտաքին ջրագծի հիմնանորոգում	6 750,0	0,0	Միջազգային և այլ կազմակերպություններ
7	Արծվանիկ գյուղի արտաքին ջրագծի հիմնանորոգում	12 500,0	0,0	Միջազգային և այլ կազմակերպություններ
8	Դավիթ-Բեկ գյուղի արտաքին ջրագծի հիմնանորոգում	72 000,0	0,0	Միջազգային և այլ կազմակերպություններ
9	Մարգի 6 քաղաքային համայնքներում կոյուղու մաքրման կայանների կառուցում	700 000,0	0,0	Միջազգային և այլ կազմակերպություններ
10	Կապան-Սյունիք-Աճառան գյուղերի ջրամատակարարման համակարգի բարելավում	0,0	830 969,00	Ասիական բանկ
11	Տաթև համայնքի ջրամատակարարում	0,0	264 762,00	ԳՏՏՀ ԾԻԳ /IFAD/
12	Շենաթաղ համայնքի ջրամատակարարում	0,0	82 512,00	ԳՏՏՀ ԾԻԳ /IFAD/
13	Լոր համայնքի ջրամատակարարում	0,0	52 596,00	ԳՏՏՀ ԾԻԳ /IFAD/
14	Գորայք համայնքի ջրամատակարարում	0,0	158 436,00	ԳՏՏՀ ԾԻԳ /IFAD/
15	Ակների խմելու ջրի բաշխիչ ցանցի կառուցում	0,0	75 600,0	ՀՏՀՀ
16	Տաթևի խմելու ջրի ներքին ցանցի կառուցում	0,0	60 450,0	ՀՏՀՀ
17	Ախթալյանի խմելու ջրի ջրընդունիչների և ջրատարի կառուցում	0,0	19 000,0	ՀՏՀՀ
18	Նորավանի խմելու ջրի բաշխիչ ցանցի վերակառուցում	0,0	57 000,0	ՀՏՀՀ
19	Որոտանի ջրընդունիչի և ջրատարի վերակառուցում	0,0	44 800,0	ՀՏՀՀ
20	Խնձորեսկի խմելու ջրի բաշխիչ ցանցի կառուցում	0,0	54 400,0	ՀՏՀՀ
21	Հարթաշենի խմելու ջրի բաշխիչ ցանցի կառուցում	0,0	53 100,0	ՀՏՀՀ
22	Շուռնուխի ջրամատակարարման համակարգի վերակառուցում	0,0	39 000,0	ՀՏՀՀ
7,3	Գազիֆիկացում	300 000,0	980 000,0	
1	Մեղրի և Ագարակ քաղաքների գազիֆիկացում	300 000,0	980 000,0	Միջազգային և այլ կազմակերպություններ
8	Գյուղատնտեսություն	4 343 447,0	1 115 719,1	0,0
1	Մեղրիի ոռոգման ինքնահոս համակարգի կառուցում	2 300 000,0	0,0	Պետական բյուջե
2	Պողաբուծության զարգացում Մեղրիի տարածաշրջանում	335 247,0	0,0	Միջազգային և այլ կազմակերպություն

ՀՀ ԱՅՈՒՆԻՔԻ ՄԶԾ 2016 ԹՎԱԿԱՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՊԼԱՆ

				ններ
3	Արհեստական սերմնավորման կայանների ստեղծում Կապանի, Գորիսի և Սիսիանի տարածաշրջաններում	20 000,0	0,0	Միջազգային և այլ կազմակերպություններ
4	Մեքենատրակտորային պարկի ստեղծում Կապանի, Գորիսի, Սիսիանի, Մեղրիի տարածաշրջաններում	940 000,0	0,0	Պետական բյուջե
5	Անասնաբուժական տեղամասերի վերակառուցում Մեղրիի և Կապանի տարածաշրջաններում	10 000,0	0,0	Պետական բյուջե
6	Անասնաբուժական լաբորատորիաների վերանորոգում և գույքի ձեռք բերում, Կապանի, Գորիսի և Սիսիանի տարածաշրջաններում	7 000,0	0,0	Պետական բյուջե
7	Խնձորենկ գյուղական համայնքում մեկ անասնաշենքի վերակառուցում և 50 գլուխ տոհմային բարձրակիթ կովերի ձեռքբերում	30 000,0	0,0	Միջազգային և այլ կազմակերպություններ
8	Կրծողասպան աշխատանքների կազմակերպում և իրականացում	6 000,0	2 750,0	Միջազգային և այլ կազմակերպություններ
9	Աշնանացան ցորենի, գարնանացան ցորենի, գարնանացան գարու, հաճարի, կորնգանի, առվույտի, եգիպտացորենի էլիտար կամ առաջին վերարտադրության սերմանյութերի տրամադրում	170 000,0	73 800,0	Պետական բյուջե
10	Շուկայականից էժան գներով պարարտանյութի տրամադրում	276 000,0	278 000,0	Պետական բյուջե
11	Շուկայականից էժան գներով դիզվառելիքի տրամադրում	0,0	364 000,0	Պետական բյուջե
12	Սպանդանոցների և համակցված կերերի արտադրության արտադրամասերի հիմնում	230 000,0	0,0	Միջազգային և այլ կազմակերպություններ
13	Աջակցություն ֆերմերներին գյուղատնտեսական մթերքների արտադրության և իրացման գործում	19 200,0	0,0	Միջազգային և այլ կազմակերպություններ
14	Ագարակ համայնքի ոռոգման համակարգի կառուցում	0,0	28 927,0	ԳՏՏՀ ԾԻԳ /IFAD/
15	Մեղրի համայնքի ոռոգման համակարգի կառուցում	0,0	36 305,5	ԳՏՏՀ ԾԻԳ /IFAD/
16	Ալվանք համայնքի ոռոգման համակարգի կառուցում	0,0	64 972,0	ԳՏՏՀ ԾԻԳ /IFAD/
17	Կարճևան համայնքի ոռոգման համակարգի կառուցում	0,0	54 289,0	ԳՏՏՀ ԾԻԳ /IFAD/
18	Լեհվազ համայնքի ոռոգման համակարգի կառուցում	0,0	77 194,0	ԳՏՏՀ ԾԻԳ /IFAD/
19	Շվանիձոր ոռոգման համակարգի կառուցում	0,0	120 456,0	ԳՏՏՀ ԾԻԳ /IFAD/
20	Գյուղատնտեսական ծրագրերի իրականացում	0,0	15 025,6	Համայնքային բյուջե
9	Բնապահպանություն	1 101 500,0	213 230,8	
1	Օդային և ջրային ավազանի աղտոտվածության քիմիական վերլուծության	12 000,0	0,0	Պետական բյուջե

ՀՀ ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄՁԾ 2016 ԹՎԱԿԱՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՊԼԱՆ

	շրջիկ լաբորատորիայի ձեռքբերում			
2	Որսահանդակների ստեղծում մարզի տարածաշրջաններում	6 000,0	0,0	Պետական բյուջե
3	<<Շիկահող>> պետական արգելոցի և <<Արևիկ ազգային պարկում>> գիտական ուսումնասիրությունների, անտառատնկման աշխատանքների կատարման ծառայություններ	81 400,0	0,0	Պետական բյուջե
4	<<Հայաստանի բաց ծրագրի(Շիկահողի ծրագիր)>> իրականացում	953 000,0	0,0	Միջազգային և այլ կազմակերպություններ
5	Բնապահպանական անվտանգության ծրագրերի իրականացում	12 300,0	11 232,0	ԵԱՀԿ գրասենյակ
6	<<Ընկերությունների կողմից վճարվող բնապահպանական վճարների նպատակային օգտագործման մասին>> ՀՀ օրենքի համաձայն բնապահպանական վճարներ Սյունիքի մարզի ազդակիր համայնքներին	36 800,0	19 670,9	Պետական բյուջե
7	<<Հանգեզուր>> կենսոլորտային համալիրի պահպանության, գիտական ուսումնասիրությունների, անտառտնտեսական աշխատանքների կատարման ծրագրեր	0,0	136 157,0	Պետական բյուջե
8	«Տաթև» ազգային պարկի ստեղծման և Հարավային Հայաստանում էկոլոգիական միջանցքներում կենսաբազմազանության պահպանության համայնքային մոդելների ծրագրերի ստեղծում	0,0	26 500,0	Վայրի բնության համաշխարհային հիմնադրամ
9	Բնապահպանական ծրագրերի իրականացում	0,0	19 670,9	Համայնքային բյուջե
10	Զբոսաշրջություն	219 000,0	245 000,0	
1	Էկոտուրիզմի ենթակառուցվածքների ստեղծում	200 000,0	0,0	Պետական բյուջե
2	Զբոսաշրջային օբյեկտներ տանող ճանապարհների վրա ցուցադրական պաստառների և վահանակների տեղադրում	7 000,0	0,0	Պետական բյուջե
3	Զբոսաշրջության ոլորտի աշխատողների մասնագիտական կարողությունների բարելավում	12 000,0	0,0	Պետական բյուջե
4	Փառատոնների կազմակերպում		15 000,0	«Իստեյտ Մենեջմենթ ընդ ադմինիստրեյշն Քամփնի» ՓԲԸ
5	Տաթևեր ճոպանուղու կայանի երկաթբետոնյա կոնստրուկցիաների ուժեղացում		80 000,0	«Իստեյտ Մենեջմենթ ընդ ադմինիստրեյշն Քամփնի» ՓԲԸ
6	Տաթևեր ճոպանուղու ադմինիստրատիվ մասնաշենքի կառուցում		150 000,0	«Իստեյտ Մենեջմենթ ընդ ադմինիստրեյշն

ՀՀ ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄՁԾ 2016 ԹՎԱԿԱՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՊԼԱՆ

				Քամփնի» ՓԲԸ
11	Տարածքային կառավարում, տեղական ինքնակառավարում և քաղաքացիական հասարակություն	109 910,1	155 497,0	
1	Բնական և տեխնածին աղետների ռիսկի նվազեցում	109 910,1	0,0	Պետական բյուջե
2	Աջակցության ծրագիր ռեսուրս կենտրոններին՝ քաղաքացիական հասարակության զարգացմանը <<Սյունիքի մարզում կանանց տնտեսական և քաղաքական հզորացում>> /Կապան, Գորիս, Մեղրի/	0,0	16 200,0	ԵԱՀԿ գրասենյակ
3	Աջակցություն Ագարակի քաղաքային համայնքին	0,0	19 500,0	«ԱՊՄԿ» ՓԲԸ
4	Ֆինանսական աջակցություն Ագարակ համայնքի բնակչությանը	0,0	28 677,0	«ԱՊՄԿ» ՓԲԸ
5	Աշխատողների իրավունքների պաշտպանություն	0,0	4 860,0	ԵԱՀԿ գրասենյակ
6	Երիտասարդներին աջակցության ծրագրեր	0,0	81 260,0	«Վորլդ Վիժն» ՄԲԿ
7	ՀՀ կառավարության 2012 թվականի հոկտեմբերի 25-ի N 1351-Ն որոշմամբ նախատեսված սեյսմիկ ռիսկի գնահատման քարտեզի կազմման աշխատանքների կատարման համար		5 000,0	Միջազգային և այլ կազմակերպություններ
12	ՀՀ Սյունիքի մարզի տնտեսության ղիվերսիֆիկացիա	3 510 500,0	12 960,0	
1	Աջակցություն Սյունիքի մարզի կայուն զարգացմանը	681 600,0	0,0	Պետական բյուջե
		2 828 900,0	0,0	Միջազգային և այլ կազմակերպություններ
			12 960,0	ԵԱՀԿ գրասենյակ
	ԸՆԴԱՄԵՆԸ 2016թ.	20 836 327,1	25 907 624,6	

2016 ԹՎԱԿԱՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՊԼԱՆՈՎ ՆԱԽԱՏԵՍՎԱԾ ԲՈԼՈՐ ՈԼՈՐՏՆԵՐԻ ԱՄՓՈՓ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՈՒՄԸ

(հազ. դրամ)

	Ոլորտը /Ֆինանսավորման աղբյուրը/	2016թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄԶԾ-ի	2016թ. ՏԱՊ-ով նախատեսվող իրատեսական բյուջեն	ՄԶԾ-ի և ՏԱՊ-ի տարբերությունը
1	Արդյունաբերություն, ՓՄՁ և մասնավոր հատված	0,0	18 460 100,0	18 460 100,0
	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	0,0	0,0	0,0
	սեփական միջոցներ	0,0	0,0	0,0
	վարկային միջոցներ	0,0	0,0	0,0
	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	0,0	11 180 628,0	11 180 628,0
	Համայնքային բյուջե	0,0	0,0	0,0
	Մասնավոր ներդրողներ	0,0	7 279 472,0	7 279 472,0
	Այլ աղբյուրներ	0,0	0,0	0,0
2	Սոցիալական ոլորտ	5 096 320,0	1 758 492,7	-3 337 827,3
	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	4 295 320,0	851 527,8	-3 443 792,2
	սեփական միջոցներ	4 295 320,0	603 687,8	-3 691 632,2
	վարկային միջոցներ	0,0	247 840,0	247 840,0
	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	800 000,0	203 612,0	-596 388,0
	Համայնքային բյուջե	1 000,0	51 152,9	50 152,9
	Մասնավոր ներդրողներ	0,0	651 200,0	651 200,0
	Այլ աղբյուրներ	0,0	1 000,0	1 000,0
2,1	Կրթություն	1 857 800,0	324 383,9	-1 533 416,1
	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	1 857 800,0	244 397,8	-1 613 402,2
	սեփական միջոցներ	1 857 800,0	91 757,8	-1 766 042,2
	վարկային միջոցներ	0,0	152 640,0	152 640,0
	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	0,0	51 146,0	51 146,0
	Համայնքային բյուջե	0,0	28 840,1	28 840,1
	Մասնավոր ներդրողներ	0,0	0,0	0,0
	Այլ աղբյուրներ	0,0	0,0	0,0
2,2	Մշակույթ և սպորտ	1 300 120,0	869 392,8	-430 727,2
	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	1 300 120,0	199 130,0	-1 100 990,0
	սեփական միջոցներ	1300120,0	103 930,0	-1 196 190,0
	վարկային միջոցներ	0,0	95 200,0	95 200,0
	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	0,0	0,0	0,0

	Համայնքային բյուջե	0,0	19 062,8	19 062,8
	Մասնավոր ներդրողներ	0,0	651 200,0	651 200,0
	Այլ աղբյուրներ	0,0	0,0	0,0
2,3	Առողջապահություն	1 408 200,0	395 716,0	-1 012 484,0
	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	1 108 200,0	370 000,0	-738 200,0
	<i>սեփական միջոցներ</i>	1108200,0	370 000,0	-738 200,0
	<i>վարկային միջոցներ</i>	0,0	0,0	0,0
	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	300000,0	22 466,0	-277 534,0
	Համայնքային բյուջե	0,0	3 250,0	3 250,0
	Մասնավոր ներդրողներ	0,0	0,0	0,0
	Այլ աղբյուրներ	0,0	0,0	0,0
2,4	Սոցիալական ապահովություն	530 200,0	169 000,0	-361 200,0
	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	29 200,0	38 000,0	8 800,0
	<i>սեփական միջոցներ</i>	29200,0	38 000,0	8 800,0
	<i>վարկային միջոցներ</i>	0,0	0,0	0,0
	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	500000,0	130 000,0	-370 000,0
	Համայնքային բյուջե	1 000,0	0,0	-1 000,0
	Մասնավոր ներդրողներ	0,0	0,0	0,0
	Այլ աղբյուրներ	0,0	1 000,0	1 000,0
3	Գյուղատնտեսություն	4 343 447,0	1 115 719,1	-3 227 727,9
	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	2 957 000,0	1 078 836,3	-1 878 163,7
	<i>սեփական միջոցներ</i>	2957000,0	715 800,0	-2 241 200,0
	<i>վարկային միջոցներ</i>	0,0	363 036,3	363 036,3
	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	1 386 447,0	0,0	-1 386 447,0
	Համայնքային բյուջե	0,0	34 132,8	34 132,8
	Մասնավոր ներդրողներ	0,0	0,0	0,0
	Այլ աղբյուրներ	0,0	2 750,0	2 750,0
4	Բնապահպանություն	1 101 500,0	213 230,8	-888 269,2
	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	136 200,0	155 827,9	19 627,9
	<i>սեփական միջոցներ</i>	136200,0	155 827,9	19 627,9
	<i>վարկային միջոցներ</i>	0,0	0,0	0,0
	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	965300,0	37 732,0	-927 568,0
	Համայնքային բյուջե	0,0	19 670,9	19 670,9
	Մասնավոր ներդրողներ	0,0	0,0	0,0
	Այլ աղբյուրներ	0,0	0,0	0,0
5	Զբոսաշրջություն	219 000,0	245 000,0	26 000,0
	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	0,0	0,0	0,0
	<i>սեփական միջոցներ</i>	0,0	0,0	0,0

	վարկային միջոցներ	0,0	0,0	0,0
	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	219000,0	0,0	-219 000,0
	Համայնքային բյուջե	0,0	0,0	0,0
	Մասնավոր ներդրողներ	0,0	245 000,0	245 000,0
	Այլ աղբյուրներ	0,0	0,0	0,0
6	Քաղաքաշինություն	1 006 400,0	0,0	-1 006 400,0
	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	1 006 400,0	0,0	-1 006 400,0
	սեփական միջոցներ	1006400,0	0,0	-1 006 400,0
	վարկային միջոցներ	0,0	0,0	0,0
	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	0,0	0,0	0,0
	Համայնքային բյուջե	0,0	0,0	0,0
	Մասնավոր ներդրողներ	0,0	0,0	0,0
	Այլ աղբյուրներ	0,0	0,0	0,0
7	Ենթակառուցվածքներ	5 449 250,0	3 946 625,0	-1 502 625,0
	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	4 361 000,0	2 087 573,2	-2 273 426,8
	սեփական միջոցներ	4 361 000,0	1 234 502,5	-3 126 497,5
	վարկային միջոցներ	0,0	853 070,7	853 070,7
	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	1 088 250,0	1 810 969,0	722 719,0
	Համայնքային բյուջե	0,0	48 082,8	48 082,8
	Մասնավոր ներդրողներ	0,0	0,0	0,0
	Այլ աղբյուրներ	0,0	0,0	0,0
7,1	Ճանապարհաշինություն	4 061 000,0	1 174 000,0	-2 887 000,0
	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	4 061 000,0	1 174 000,0	-2 887 000,0
	սեփական միջոցներ	4061000,0	1 174 000,0	-2 887 000,0
	վարկային միջոցներ	0,0	0,0	0,0
	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	0,0	0,0	0,0
	Համայնքային բյուջե	0,0	0,0	0,0
	Մասնավոր ներդրողներ	0,0	0,0	0,0
	Այլ աղբյուրներ	0,0	0,0	0,0
7,2	Ջրամատակարարում և ջրահեռացում	1 088 250,0	1 792 625,0	704 375,0
	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	0,0	913 573,2	913 573,2
	սեփական միջոցներ	0,0	60 502,5	60 502,5
	վարկային միջոցներ	0,0	853 070,7	853 070,7
	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	1088250,0	830 969,0	-257 281,0
	Համայնքային բյուջե	0,0	48 082,8	48 082,8
	Մասնավոր ներդրողներ	0,0	0,0	0,0
	Այլ աղբյուրներ	0,0	0,0	0,0

7,3	Գազամատակարարում /գազիֆիկացում/	300 000,0	980 000,0	680 000,0
	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	300 000,0	0,0	-300 000,0
	սեփական միջոցներ	300000,0	0,0	-300 000,0
	վարկային միջոցներ	0,0	0,0	0,0
	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	0,0	980 000,0	980 000,0
	Համայնքային բյուջե	0,0	0,0	0,0
	Մասնավոր ներդրողներ	0,0	0,0	0,0
	Այլ աղբյուրներ	0,0	0,0	0,0
8	Տարածքային կառավարում, տեղական ինքնակառավարում և քաղաքացիական հասարակություն	109 910,1	155 497,0	45 586,9
	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	109 910,1	0,0	-109 910,1
	սեփական միջոցներ	109910,1	0,0	-109 910,1
	վարկային միջոցներ	0,0	0,0	0,0
	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	0,0	107 320,0	107 320,0
	Համայնքային բյուջե	0,0	0,0	0,0
	Մասնավոր ներդրողներ	0,0	48 177,0	48 177,0
	Այլ աղբյուրներ	0,0	0,0	0,0
9	ՀՀ Սյունիքի մարզի տնտեսության դիվերսիֆիկացիա	3 510 500,0	12 960,0	-3 497 540,0
	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	681 600,0	0,0	-681 600,0
	սեփական միջոցներ	681600,0	0,0	-681 600,0
	վարկային միջոցներ	0,0	0,0	0,0
	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	0,0	12 960,0	12 960,0
	Համայնքային բյուջե	0,0	0,0	0,0
	Մասնավոր ներդրողներ	2 828 900,0	0,0	-2 828 900,0
	Այլ աղբյուրներ		0,0	0,0
	ԸՆԴԱՄԵՆԸ՝ 2016թ.	20 836 327,1	25 907 624,6	5 071 297,5
	որից՝			
	ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝	13 547 430,1	4 173 765,2	-9 373 664,9
	սեփական միջոցներ	13 547 430,1	2 709 818,2	-10 837 611,9
	վարկային միջոցներ	0,0	1 463 947,0	1 463 947,0
	Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ	4 458 997,0	13 353 221,0	8 894 224,0
	Համայնքային բյուջե	1 000,0	153 039,4	152 039,4
	Մասնավոր ներդրողներ	2 828 900,0	8 223 849,0	5 394 949,0
	Այլ աղբյուրներ	0,0	3 750,0	3 750,0